

NART

İKİ AYLIK DÜŞÜN VE KÜLTÜR DERGİSİ

ISSN: 1302-2539

21 Mayıs 1864
O deniz, en çok bize kara...

ALBINA

sakarya cd. ali nazmi iş hanı 2. kat no:19-20 Kızılay-Ankara
tel: 0312 435 27 40-0312 435 89 41 info@albinaoptik.com
www.albinaoptik.com

PolarOneTM
the polarized discovery

NART
KIZILAYLIK DÜŞÜN VE KÜLTÜR DERGİSİ ISSN: 1302-2539

ISSN 1302 - 2539
Mayıs - Haziran 2009
Sayı: 67

Yerel süreli yayındır. İki ayda bir yayınlanır

YAYIN SAHİBİ
Kafkas Dernekleri Federasyonu adına
CIHAN CANDEMİR

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Cumhur Bal

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Behice Yeşilbağ

YAYIN KURULU
Adnan Özveri, Berat Yıldız,
Erol Aydın, Erol Taymaz, Filiz Kaplan,
Feridun Büyükyıldız, Hakan Eken, Leyla
Kandemir, Oğuz Demir, Ö. AYTEK KURMEL,
Özdemir Özbay, Salih Bolat

DANIŞMA KURULU
Cahit Aslan, Çetin Öner,
Murat Paşu, Memet Yedic,
Necdet Hatam, Sururi Öğün

GRAFİK TASARIM
Filiz Kaplan, Leyla Kandemir

KAPAK
Grafabrika

ABONE ve HALKLA İLİŞKİLER
Leyla Kandemir

BASKI YERİ ve TARİHİ
Ayrıntı Basım Yayın Matbaa San. ve Tic. Ltd.
Şti. İvedik Org. Sanayi Bölgesi 28. Cad.
770. Sok. No: 105
Tel: (0312) 394 55 90-91-92 Ostim-ANKARA
Baskı Tarihi: 13.07.2009

ABONELİK İÇİN
Ziraat Bank. Emek Ankara Şb.
TL. hesabı: 35586148 - 5001
Dolar hesabı: 35586148 - 5002
Euro hesabı: 35586148 - 5003

Posta çekti hesap no. 1911687

ABONELİK KOŞULLARI
Yurt içi yıllık: 30 TL.
Avrupa yıllık: 30 Euro
ABD yıllık: 40 USD

YAYIN İDARE ADRESİ
Şenyuva Mahallesi, Meriç Sokak, No: 44
Beştepe / ANKARA
Tel: +90(312) 223 51 59
Faks: +90(312) 212 52 40
nartdergisi@kafkasfederasyonu.org
www.kafkasfederasyonu.org

Yayımlanan yazıların sorumluluğu
yazarlarına aittir. Dergide yer alan yazı
ve fotoğrafların her hakkı saklıdır.

Merhaba...

"Kapanmayan Yara" ve Çerkes Sürgünü

Anavatan'ından süürülmüş, her halkın, her göçmenin; uluslararası
hukuk açısından Anavatanına dönme hakkı vardır.

Ve, bu hak kutsaldır.

"Muhacir'in Hicran'dır Ömrünün Yarısı..." dizesi her
Sürgün'ün yüreğinde bir kor gibi yanar... Diasporada geçen
her gün, her ay, her yıl kendi Dil'ine, kendi kültürüne
"Yabancılaşma"yı büyütür.

Gönüllü bir Göç değildir O'nun yaşadığı. Zorla dayatılmış
bir Sürgün'dür. "Hicran", yani "Ayrılık" yarısından daha
derin bir yarayı taşır ömrü boyunca.

Ve Sürgünlerin Anavatan'larına dönme arzusu vazgeçilemez
bir Özlem, bir Hak'tır da üstelik.

Sürgün edilmiş her bireyin, her halkın, uluslararası yasalara
göre "Çifte Vatandaşlık" hakkı, De-Facto olarak en doğal
hakkıdır.

Çerkeslerin anavatanlarına dönme arzusu, yine de bir özlem
olarak yaşar yüreklerinde yüzyıllar boyunca... Yeryüzündeki
tüm Kafkasoik halkların; Adıgeler, Abazalar başta olmak
üzere Keltlerin, Baskların da anafikridir. Yeryüzünde Barış'ı
sağlayacak tek gerçektir.

Bir İtalyan değişiyse; "Momento Della Verita"dır.
"Gerçeğin tam da zamanı"dır.

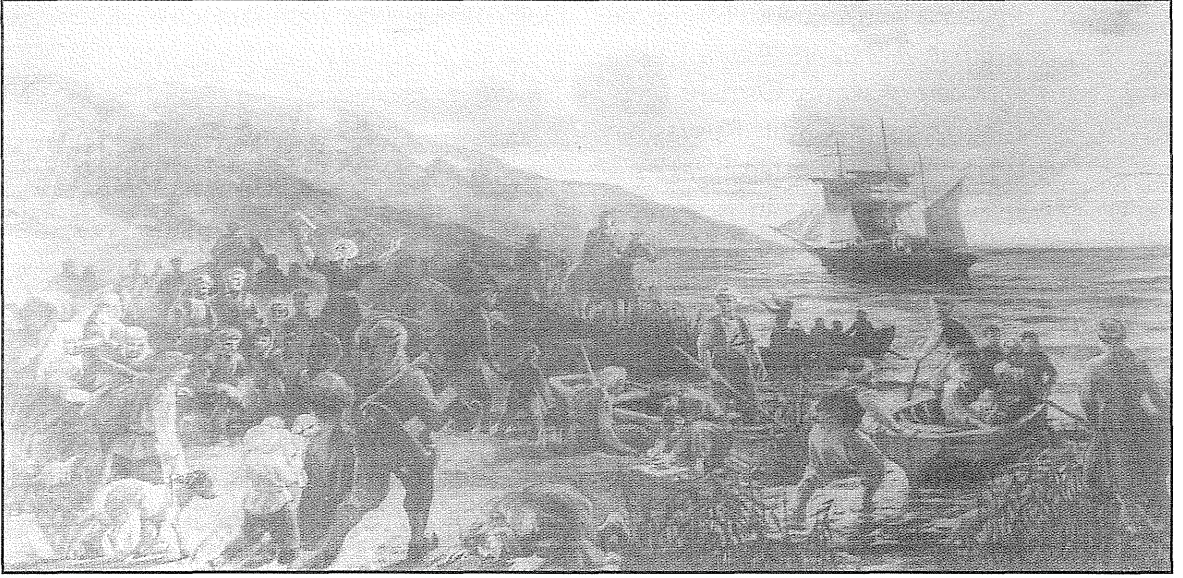
Büyük insanlığın en büyük hedefidir. "Barış ve işbirliği"

"Marje!..."

Çetin Öner

İÇİNDEKİLER

3	Uzman Gözüyle - 21 Mayıs 1864 / Hasan Kanbolat
5	Başkan'dan - Değişmeyen Sorunlarımız... / Cihan Candemir
8	Federasyon'dan - Faaliyetler, gelişmeler / Cumhur Bal
13	Çeviri- Adige Apsuva Kardeşliği / Bagrat Şinkuba - Çev: İrfan Okuyucu
17	Makale - "Dönüş"ü anlamak / Şamil Jane
22	Röportaj - Perit Yançatoral / Leyla Kandemir
25	Çeviri - Büyük Ana Tanrıça kültürünün Adige ve Abhazya mitolojisindeki izleri / "Lily Akaba - Çev. Ö.Aytek Kurnel
27	Diaspora Hikayeleri - Haksız bir sürgün uygulamasının anatomisi / Özdemir Özbay
30	Tarihçinin Mutfağından - Dağlılardan esirlere ve gönüllü gelenlere nasıl davranılacağına dair Kafkasya Genel Valisi tarafından tasdik edilen kurallar / Çeviren: Murat Papşu
32	Haber - Anavatan ve diasporada sürgün anıldı...
40	Haber - Demeklerimizden etkinlikler...
44	Gezi - Adana Demeği'nden Suriye'ye kültür gezisi... / Nurten Atçı
48	İçimizden Biri - Sultan Soslanıyev / Behice Yeşilbağ
50	Köylerimiz - Kayseri - Pınarbaşı Aşağıbeyçayır Köyü / Atakan Sönmez
55	Görüş ve Düşünceler - Çocuk, oyun, drama... / İlkay Karaduman
59	Geleneğimiz- Misafirlik / Çev: Muzaffer Kalkan
61	Kitap - Kafkasya ve Kafkasya dışındaki Çerkesler- Natho Kadir / Berat Yıldız
62	Çocuk - Masal "Başını dinlemek isteyen kadın" / Seniye Berzeg Boyama

21 Mayıs 1864

HASAN KANBOLAT
ORSAM Başkanı

Türkiye'de "Ataları Anma ve Anadolu'nun Vatan Olması" günü neden yok? Kafkasya'dan, Balkanlardan, Kıbrıs'dan, Girit'den, Rodos'dan, Kırım'dan, Orta Asya'dan, Doğu Türkistan'dan, Afganistan'dan ve diğer coğrafyalardan gelip Anadolu'yu yurt bilen, atalarının acılarını hatırlamak isteyen bu insanların bir anıt hakkı yok mudur?

Kuzey Kafkasya halklarının Çarlık Rusyası tarafından gerçekleştirilen soykırımı ve sürgünü, 21 Mayıs 1864 tarihinde yani 145 yıl önce tamamlanmıştı. Böylece, Kuzeybatı Kafkasya Adıge ve Wubih halklarından arındırılmıştı. Soçi civarında yaşayan Wubih halkı ve Wubih dili bu soykırım, bu etnik temizlik ve bu sürgün ile

tarihten silinmişti. Adıge halkı ise yok olmaya yakın bırakılmıştı. Çarlık Rusyası'nın etnik temizlik, soykırım ve sürgün üçlemesinden oluşan bir halkı tamamen ortadan kaldırma politikası 1864 yılında sona ermemiş, bilakis başlamıştır. 1877-78 (93 Harbi) Osmanlı-Rus savaşı sonrasında Çarlık Rusyası, benzer bir politikayı Abhazya ve

Acaristan'a uygulamış ve söz konusu bölgelerde bulunan müslüman Abhaz ve Acara halkını zorla topraklarından çıkartmış, Osmanlı Devleti'ne göçe zorlamıştır. Çarlık Rusyasının politikasına ters düşen halkları, ortadan kaldırma politikasını Sovyetler Birliği'nin de aynen uyguladığını görmekteyiz. Nitekim, 1944 yılında Volga Almanları, Kırım Tatarları, Ahıska Türkleri, Hemşinliler, Çeçenler, İnguşlar, Karaçay ve Balkarlar da sürgün edilmişlerdi.

"21 Mayıs 1864" tarihini Türk ve Batı toplumlarında tarihçiler dışında bilen yok. Sokaktaki adam için "21 Mayıs 1864" birşey ifade etmiyor. Ancak, yaşanan acıların yıldönümü olan "21 Mayıs" Kuzeybatı Kafkasya halkları tarafından yıllardır sessizce anılıyor.

"1864" tarihini bilmeyen Türk ve Batı toplumu, Ermeni Soykırımını iddiaları yüzünden "1915" tarihini bilmektedir. Türkiye neden bu soykırım iddialarına karşı hep savunmada kalıyor? Türkiye neden tarihinden korkuyor?

Aslında Türkiye geçmişinden korkmamalı. Çünkü, Türkiye Cumhuriyeti'ni oluşturan yaklaşık 70 milyonun hemen hemen yarısı dünyanın herhangi bir yerinde etnik temizlik, soykırım ve sürgüne uğramış ve bu acılardan kurtulabilmiş insanların torunları değil midir?

Kuzeybatı Kafkasya'dan Adıgeler, Wubıhlar, Karaçay ve Balkarlar, Kosaklar (Rus Kazakları), Abhazlar; Kuzeydoğu Kafkasya'dan Çeçenler, Dağıstanlılar, Osetler; Güney Kafkasya'dan Karabağlılar, Azeriler, Ahıska Türkleri, Terekeme ve Karapapaklar, Acaralar, Gürcüler; Karadeniz'in kuzeyinden Kırım Tatarları, Ukraynalılar, Beyaz Ruslar; Balkanlardan Balkan Türkleri, Amavutlar, Boşnaklar, Pomaklar, Ulahlar, Torbeşler, Make-donlar; İspanya'dan Araplar ve Museviler; Ege'den Girit ve Rodos ve diğer Ege adalarındaki Türk ve müslümanlar; Kıbrıs'dan Kıbrıs Türkleri; Orta Doğu'dan Türkler, Filistinliler ve Kürtler; Afganistan'dan Özbekler, Kırgızlar ve diğer Afgan halkları, Orta Asya'dan Özbekler, Türkmenler, Kırgızlar, Kazaklar, Tacikler, Uzak

Doğu'dan Uygurlar topraklarında etnik temizlik, soykırım ve sürgüne uğrayarak son 150 yılda Türkiye'ye gelmedi mi?

Aslında Anadolu, binlerce yıldır Türk üst kimliği altında göçmenlerin, sürgüne ve haksızlığa uğrayanların vatan edindiği, huzur bulduğu topraklar olmadı mı?

Peki Türkiye bu gerçekleri neden yüksek sesle telaffuz etmiyor?

Genç Türkler atalarına hürmeten sürgün ve soykırım anıtlarını Türkiye'nin herhangi bir yerine neden dikmiyor veya dikilmesi için herhangi bir girişimde bulunmuyor? Kimi bekliyorlar?

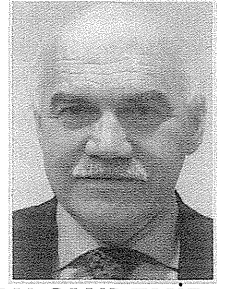
Türkiye'de "Ataları Anma ve Anadolu'nun Vatan Olması" günü neden yok? Kafkasya'dan, Balkanlardan, Kıbrıs'dan, Girit'den, Rodos'dan, Kırım'dan, Orta Asya'dan, Doğu Türkistan'dan, Afganistan'dan ve diğer coğrafyalardan gelip Anadolu'yu yurt bilen, atalarının acılarını hatırlamak isteyen bu insanların bir anıt hakkı yok mudur?

Türkiye'nin gündeminde sadece Ermeniler var. Bir kısım Türk aydını Ermeni Tradejisi söylemini benimsemiştir. Son 150 yılda Anadolu'ya göçmek zorunda bırakılan ve günümüz Türkiye nüfusunun yaklaşık yarısını oluşturanların tradejisi yok mu?

Adıgelerin, Balkan Türklerinin, Kırım Tatarlarının, Girit Türklerinin tradejisi yok mu? Hristiyan olmayanların trajedisi olamaz mı?

Türk aydını komşusunun tradejisinin peşinde koşacağına ilk önce kökenlerindeki, damarlarında akan kanın tradejisi ile ilgilenmelidir. Ermenilerin tehciye uğradığı ama deportasyona uğramadığı vurgulanmalıdır. Çünkü, tehcir ile Ermeniler, Osmanlı Devleti içerisinde zorunlu olarak yer değiştirmişlerdir. I. Dünya Savaşı koşulları nedeniyle Anadolu'dan Orta Doğu'ya kaydırılmışlardır. Sınırdışı edilmemişlerdir. Ancak, Türk ve müslüman göçmenler sınır dışı edilmişlerdir. Deportasyondan, sürgünden söz edebilmek için sınırdışı edilmek gerekmektedir.

Değişmeyen sorunlarımız...

CİHAN CANDEMİR
KAF-FED Genel Başkanı

NART Dergimizin her yılki Mayıs- Haziran sayılarının en büyük bölümünü, 21 Mayıs etkinliklerine dair yazı ve haberler kapsar. Nitekim bu yılda çok sayıda etkinlik gerçekleşti. Bu yıl Kefken'deki etkinliğimize katılım her yıldan daha fazla oldu. Ayrıca gerek demek yöneticilerimizin, gerek hemşerilerimizin gayretleriyle "Büyük Çerkes Sürgünü" konusu siyasilerin gündemine taşındı. Kefken'deki anma alanlarının iyileştirilmesi ve korunması yönünde önemli gelişmeler oldu. Bunların büyük bir kısmını web sitemizden duyurduk. Bu konuda emeği geçenlerin hepsine şükranlarımızı sunuyoruz.

Başkan olarak benim de kendi köşemde 21 Mayıs ile ilgili olarak yeni bir şeyler yazmam gerekiyor. Ancak sorunlarımız değişmeden duruyor, hatta bazı konular daha ağırlaşıyor. Ne yazacağımı düşünürken eski yazılarımı karıştırdım ve geçen yıl İstanbul'daki demeklerimizin organizasyonu ile yaptığımız sempozyumun sonuç bildirgesini tekrar okudum. Hafızaları tazelemek ve bir yılda nelerin değişip nelerin değişmediğini tartışmaya açmak açısından bu bildirgeyi kullanmaya karar verdim. Çünkü bu tip yazılar farkına varmadan zaman içinde tarihe ışık tutan önemli belgeler haline dönüşüyor. Bir yıl içinde ne kadar önemli gelişmeler olduğunu bu bildirmeden görmek mümkün. Geçen yıl benim imzam ile şöyle bir sonuç bildirgesi yayınlamıştık:

*Çerkeslerin (Adıgeler ve Abazalar) direnişinin kınılışını ve Osmanlı topraklarına sürgün edilmesini simgeleyen 21 Mayıs 1864 trajedisinin 144. yıldönümü olan 25 Mayıs 2008 Pazar günü, Türkiye Çerkeslerinin şemsiye örgütü Kafkas Demekleri Federasyonu ile Bahçeşehir Üniversitesi Karadeniz-Kafkasya Araştırma Merkezi tarafından

Bahçeşehir Üniversitesi'nin Beşiktaş yerleşkesi Fazıl Say Salonu'nda, 11:00 - 17:00 saatleri arasında "21 Mayıs : Sürgünün 144. Yılında Çerkesler" konulu sempozyum düzenlenerek, bu sonuç bildirgesi Kafkas Demekleri Federasyonu tarafından Türkiye ve dünya kamuoyuna açıklanmıştır.

*Adıge ve Abaza halkları Kuzeybatı Kafkasya'nın otokton halkları olup, anayurtları bu günkü Krasnodar Eyaleti, Adıgey Cumhuriyeti, Karaçay-Çerkes Cumhuriyeti, Kabartay-Balkar Cumhuriyeti ve Abhazya'yı kapsamaktadır. 19. yüzyılda Çarlık Rusyası'nın Karadeniz kıyılarını "insansızlaştırma" operasyonunun neticesinde nüfusun yüzde yetmişine tekabül eden 1.5 milyon insan, sürgün yoluyla Osmanlı topraklarına gelmiş ve dağınık olarak iskan edilmişlerdir. Türkiye'de Çerkes genel adıyla anılan insanların %90'ı Adıge ve Abaza halklarından oluşmaktadır.

*Çerkes sürgünü sonucunda Kuzeybatı Kafkasya'da otokton nüfus azınlıkta kalırken önce Osmanlı tebası olan Çerkes halkı, daha sonra eski Osmanlı coğrafyasında üzerinde kurulan Türkiye Cumhuriyeti, Ürdün, Suriye ve İsrail devletlerinin yurttaşları haline gelmişlerdir.

*Temel sorunumuz, kente göç ve kitlesel medyanın yayılmasının kültür değerlerimizi asimile etmesidir. Çerkesler'in Biga'dan Reyhanlı'ya, Samsun'dan Maraş ve Antalya'ya çok geniş bir coğrafyada çok dağınık yerleşmiş olması da asimilasyonla savaşımları zorlaştırmaktadır.

*Kültürel varoluşumuzu güçlendirecek demokratik açılımları ve anavatan ile daha fazla ilişkiye girme olanaklarını dikkatle izlemekte, bu süreçte yer almak istemekteyiz. Kafkasya'daki kardeşlerimiz ve soydaşlarımız ile kültürel, ekonomik ve sosyal ilişkiler kurmayı hedefliyoruz.

* Yukarıda anılan cumhuriyetlerin ekonomik yapısına artı değer kazandıracak şekilde, isteyen vatandaşlarımızın ata topraklarına dönüş yapmasını tarihi bir hak olarak görüyoruz. Dönüş hakkı kültürümüzün, dilimizin yaşatılabilmesi için varoluşumuzun en önemli garantisi olacaktır.

* Başta yaşadığımız ülkeler olmak üzere dünyanın her tarafında bağnazlığa, aşırılığa, şiddete ve teröre karşıyız. Kafkasya'daki cumhuriyetler ile sağlıklı, barışçı, yapıcı ilişkiler kurabilmenin öncelikli koşulunun, Türkiye Cumhuriyeti ile Rusya Federasyonu arasında dostluk ve işbirliğinden geçtiğine inanıyoruz.

* Gündemimizin baş maddesi Abhazya'nın bağımsızlığının desteklenmesi ve tanınmasıdır. Türkiye, Rusya ve dünya kamuoyunu Abhazya'nın bağımsızlık ilanını tanımaya çağırıyoruz. Böylece Kafkasya bölgesinde kalıcı bir barış hüküm sürecektir.

*Abhazya'ya yönelik insanlık dışı ambargonun kaldırılmasını ve Türkiye ile Abhazya arasında doğrudan vapur seferleri düzenlenmesini istiyoruz.

* Türkiye'nin Gürcistan'a yaptığı askeri yardımı, Abhazya ve Güney Osetya'daki kardeşlerimize karşı kullanılacağı ve Tiflis hükümetinin uzlaşmaz tavrını teşvik edeceği için, en azından, adil bir barış imzalanıncaya kadar durdurulmasını talep ediyoruz."

Bu bildirgeyi okuduğumuzda geçen bir yıl içinde şu önemli gelişmeler olduğunu görmekteyiz:

1- Federasyon olarak her yıl kendi içimizde andığımız "Büyük Çerkes Sürgünü" olayını, kendi dışımızdaki kurumlara da tanıtmak ve benimsetmek yönündeki kararlarımız doğrudur. Her yıl daha çok sayıda vatandaşımız bu trajedi konusunda bilgi sahibi olmakta ve sorunlarımızın çözümü konusunda taleplerimize duyarlılık göstermektedir.

2- Dönüş konusundaki taleplerimiz, örgütlü çalışmalarımız yavaş yavaş yararlı sonuçlar vermektedir. Her yıl Adıgey Cumhuriyeti'nde dışarıdan oturma vermek için ayrılan kontenjan miktarı 100'ü geçmezken bu yıl 1950 kişilik kontenjan tanınmış ve bunun 1650'si Adıge kökenlilere ayrılmıştır. Bu konuda insanlarımızın daha duyarlı olarak ilgi göstermelerinde yarar görüyoruz.

3- Ülkemizde ve dünyadaki barış'a yönelik mesaj ve tutarlı tavırlarımızla Federasyonumuz

güven duyulan bir kurum olarak itibar kazanmaktadır. Ülkemizin ve dünyamızın daha çok barışa, daha çok demokrasiye ihtiyacı vardır. Çalışmalarımızı sürdürmemiz gerekmektedir.

4- Abhazya'nın bağımsızlığı konusundaki dileğimiz kısmen yerine gelmiştir. Ağustos savaşından sonra Abhazya De-Facto bağımsız statüsünden, kısmen bağımsızlığı tanınmış ülke statüsüne yükselmiştir. Her ne kadar Türkiye ile Abhazya arasında vapur ve uçak seferleri başlamadıysa da bu konuda hepimizin bildiği bazı gelişmeler olmuştur. Umudumuz bu yıl yolların açılmasıdır.

5- Türkiye'nin Gürcistan'a yaptığı silah yardımlarıyla ilgili uyarılarımızda ne kadar haklı olduğumuz görülmüştür. Güçlenen Gürcistan'ı yönetenlerin saldırgan emelleri artmış ve sonuçta binlerce Oset kardeşimizle birlikte bir o kadar da masum Gürcü vatandaşı mağdur olmuştur. Ancak hata yapan yöneticiler hala yerinde oturmakta, süper güçlerin Kafkasya'daki satranç oyunu sürmektedir.

Tüm bu tespitlerden sonra şunları söylemek mümkündür. Abhazya ve Kafkasya olayları bizler açısından çok daha kritik bir aşamaya gelmiştir. Bu gün, düne göre çok daha fazla birlik ve beraberliğe ihtiyacımız vardır. Akil insanlara ihtiyacımız vardır. Danışarak ortak politikalar üretmeye, bu ortak politikalar doğrultusunda güçbirliği yaparak çalışmaya ihtiyacımız vardır. Tüm bu toplumsal sinerji ihtiyacına karşın bazı olumsuzluklar ne yazık ki sürüp gitmektedir. En önemli eksiklik de diyalog ortamının olmayışıdır. Kendini toplum üstünde gören bazı insanlarımız başkalarınca yapılan en yararlı işleri bile kötülemekten, paranoyalarıyla, ürettikleri hayali senaryolarla iyiniyetle bir şeyler yapan insanlarımızı suçlamaktan çekinmemektedirler. Toplum adına bir şeyler yapmaya çalışan insanların önüne çıkan engeller ne yazık ki kendi insanlarımızın eliyle yapılmaktadır. Bunun en son örneği, 30-31 Mayıs tarihlerinde "Abhazya'nın Dostları" tarafından İstanbul'da gerçekleştirilen sempozyumdur. Toplantı bu güne kadar Türkiye'de Abhazya konusunda yapılan en kapsamlı ve en kaliteli toplantı olmasına rağmen, ne yazık ki çok iyi bildiğimiz nedenlerle çok düşük katılım olmuştur. Her biri kendi konularında uzmanlıklarını kabul ettirmiş John Colarusso, George Hewitt, Marino

Busdachin, Viacheslav Chirikba, Nikolai Zlobin, Sergey Markov, Charlotte Hille, Liudmila Sagaria, Asida Lomia, Manana Gurgulia, Lawrence Sheets, Maksim Gunjia gibi yabancı uzmanlarla, Erol Taymaz, Mitat Çelikpala, Soner Gogua, Setenay Nil Dogan, Zeynel Abidin Besleney gibi insanların konuşmacı olarak katıldığı bu konferansa (organizasyonu kim yaparsa yapsın) daha çok insanımızın katılması, daha geniş çevreye duyurulması gerekirdi. Ne yazık ki önemli bir fırsattan yeterince yararlanılamamıştır.

Son olarak şunu vurgulamak istiyorum. Abhazya veya toplumumuz yararına kim olumlu bir şeyler yapıyorsa desteklememiz gerekiyor. Kendi kişisel egolarımızı toplumsal yararlarımızın önüne

koymamamız birinci şarttır. Aynı şekilde kişisel politik tercihlerimizi de toplumsal yararların önüne koymak lüksüne sahip değiliz. Hangi parti olursa olsun, sorunlarımıza ve taleplerimize duyarlılık gösteren, destek veren kişi ve kurumlarla işbirliği içinde olmamız son derece doğaldır. Bu konuda da kendi tercihlerimiz doğrultusunda kimseyi dışlama lüksümüz yoktur. Diğer yandan ilkelerimize, toplum yararına aykırı davranışlarını gördüğümüz kişi veya kurumlara karşı da tepki göstermek en doğal hakkımızdır. Ancak olması gereken, tüm bu işbirliğini veya tepkileri tutarlı bir şekilde, diyalog ortamını yok etmeden, yakışır bir üslupta yapabilmektir.

Saygılarımızla ■

FEDERASYON'DAN

CUMHUR BAL / Kaffed Genel koordinatörü

Adıgey Cumhuriyeti 2009 yılı için geçici oturma izni kontenjanını 1.500'e çıkardı.

Federasyonumuzun web sayfasında "Adıgey'de vatandaşlık için büyük fırsat!" başlıklı yazımız yayımlandıktan sonra yüzlerce telefon ve mail aldık, almaya da devam ediyoruz. Ankara Kafkas Demekö yönetim kurulunun topluca Maykop'a giderek, geçici oturma izni almak için başvuru yapacağını açıklaması ve genel olarak ilginin bu kadar fazla olması bizleri son derece mutlu etti, umutlandırdı. Bizde ilginin fazla olması nedeniyle federasyon olarak, bu konuyu başlı başına ve ayrıca koordine etmeyi kararlaştırdık.

Geçici Oturma İzni Nedir?

Devletlerin bir yıl süre ile verdikleri, o ülkede ikamet edebilme belgesidir. Rusya Federasyonu, bu belgeyi alanların en az 6 ayda bir (Yani geçici oturma izni süresi içerisinde iki defa) Rusya Federasyonu'na giriş yapmaları zorunluluğunu getiriyor. Geçici oturma izni alanlardan vize istenmediğini (100\$), uçak fiyatlarının da çok düştüğünü (gidiş-dönüş ortalama 140\$) göz önünde bulundurursak, bu ciddi bir maliyet getirmemektedir.

Adıgey hükümeti, geçici oturma izni alanların talep etmeleri halinde, Maykop'a 6km mesafedeki Mefehable köyünden 1,5 dönüm yer vermektedir. Tek şart, bir yıl içerisinde buraya temel atılmasıdır.

Geçici Oturma İzni Almak İçin Nerelere Başvuru Yapılabilir?

Başvuru iki şekilde yapılabilir:

1- Web sayfamızda yer alan <http://www.kafkasfederasyonu.org/dosya/fom.pdf> geçici ikamet dilekçe formu Rusça olarak eksiksiz bir şekilde doldurularak ve yine web sayfamızda yer alan yönetmelik http://www.kafkasfederasyonu.org/donus/yonetmelik_tr.doc dikkatlice okunduktan sonra, 8.maddesinde yer alan evraklar eksiksiz tamamlanarak, yaşanan ülkedeki Rusya Federasyonu Konsolosluklarına başvuru yapılabilir. Kararnamenin 18. Maddesine göre, bu başvuruya en geç 6 ay içerisinde yanıt verme zorunluluğu bulunmaktadır.

2- Maykop ya da Nalçik'e gidilerek doğrudan İçişleri Bakanlığı bürosuna başvuru yapılabilir. Doğrudan başvuru yapacakların giderken götürmeleri gereken evraklar:

A- Her şeyden önce pasaportları en az iki yıl süreli olmalıdır (Geçerlilik süresi).

B- Savcılıktan "Adli Sicil Kaydı". Evrakın arkası savcılıkta apostil ettirilecektir.

C- Muhtardan "Nüfus Cüzdanı Örneği". Evrakın arkası Kaymakamlıkta apostil ettirilecektir.

D- 8 adet 3x4 Fotoğraf

Bunların dışında evlilik cüzdanı, diploma vb. orada gerekebilecek diğer belgeler de birlikte götürülmelidir. Gerekli diğer belgeler, raporlar orada tamamlanıyor ve işlemler 3-4 gün içerisinde bitiriliyor.

Buradan götürülen evrakların tercümesi, hastanede yaptırılan tahliller, evrak bedeli vs. gibi şeyler için, 100-150\$ masraf olmaktadır.

Maykop'a Organizasyon Düşünüyor mu?

Ankara Kafkas Demeği, 9-15 Ağustos tarihleri arasında başvuru yapacaklar için tur düzenlemektedir. Gitmek isteyenler 0532 503 52 15 nolu telefondan, Fatih Turhan'a ulaşarak detaylı bilgi alabilirler. Aynı şekilde, 3 Ekim 2009 tarihinde yapılacak DÇB kongresi içinde Federasyonumuz bir organizasyon düzenleyecektir. Bu organizasyonlara, sürenin bitim tarihi olan 31 Aralık 2009 tarihine kadar devam edilecektir.

Sürekli Oturum İzni Nedir? Nasıl Alınır?

Bir yıllık geçici oturum izni bittiğinde, sürekli oturum almak için başvuru yapılmaktadır. Bu başvuru çok kolay olup, pek fazla evrak gerekmemektedir. Sürekli oturum izni alan kişi, Rusya Federasyonu'nun her yerine gidebilir, istediği yerde yaşayabilir ve iş yapabilir. Sürekli oturum izni alan kişi, yılda kesintisiz 3 aydan fazla dışarda kalmamak kaydı ile Rusya Federasyonu'nda yaşamaya başlaması halinde, 4 yıl sonra RF pasaportu almaya hak kazanır. Bu şartı yerine getiremeyenler, yılda bir defa Rusya Federasyonu'na girişi yapmak kaydıyla sürekli oturum iznini uzatabilmektedirler.

İstanbul Bahçelievler Kafkas Derneği Kaffed'e katıldı

Federasyonumuza üye 57. dernek, İstanbul Bahçelievler Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Demeği oldu. İstanbul Bahçelievler Kuzey Kafkas Kültür ve Dayanışma Demeği, 18.01.2009 tarihinde yaptığı olağan genel kurulda oy birliği ile Kafkas Demekleri Federasyonu'na katılma ka-

ran almış ve bu konuda yönetim kuruluna gerekli işlemleri yapma yetkisi vermişti.

Yönetim kurulu 06.05.2009 tarihli kararı ile gerekli evrakları hazırlayarak, 07.05.2009 tarihli üst yazı ile federasyonumuza teslim etmiştir.

"Çağdaş Tıpta Gelişmeler" konulu 2. Uluslararası Tıp Konferansı

Geçen yıl ilki düzenlenen ve yönetim kurulumuzun onayı ile Türkiye sorumluluğunu Kafkas Demekleri Federasyonu adına Günsel Şurdum Avcı'nın yürüttüğü ve Federasyonumuzun ambleminin katılım belgelerinde "Konferans Düzenleme Kurulları" arasında yer aldığı "Çağdaş Tıpta Gelişmeler" konulu "Uluslararası Tıp Konferansı"nın 2.si, 24-28 Eylül 2009 tarihinde, Kabardey-Balkar Cumhuriyeti Başkenti Nalçık'de düzenlenmektedir.

Federasyon yönetim kurulumuz bu yılda Günsel Şurdum Avcı'yı konferansın Türkiye sorumlusu olarak görevlendirmiştir. Konferansa ilgi duyan tıp doktorlarının, aşağıdaki duyuru çerçevesinde Günsel Şurdum Avcı ile irtibat kumalan gerekmektedir.

DUYURU VE DAVET

Değerli Meslektaşım, "Çağdaş Tıpta Gelişmeler" konulu 2. Uluslararası Tıp Konferansı, 24-28 Eylül 2009 tarihinde Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nin Başkenti Nalçık'de, Kabardey-Balkar Devlet Üniversitesi, Almanya Erlangen Üniversitesi Kalp Merkezi, Arabmed'in Avrupa ile Türkiye ve Avrupa Kafkas Demekleri Federasyonlarının işbirliği ile düzenlenmektedir.

Kongrenin düzenlendiği Nalçık, Avrupa'nın en yüksek dağı olan 5641 m. yüksekliğindeki Elbruz dağı eteklerinde kurulmuş ve çok sayıdaki şifalı su kaynağı içeren tedavi ve dinlenme merkezlerinin bulunduğu, eşsiz doğal güzellikleri yanı sıra, müziği, dansları, gelenek ve görenekleri ile binlerce yıllık köklü Kafkas kültürüne tanık olunabilecek bir şehirdir.

Konferansın Nalçık'te düzenlenmesindeki amaç, bu güzel yurtlarını korumak için, yüzyıllar süren savaştan sonra ülkelerinden sürgün edilenlerin bugün en büyük çoğunluğu Türkiye'de olmak üzere, Arap ülkeleri, Avrupa ülkeleri, Amerika ve Kanada'da yaşayan torunlarından, tıp mensubu olanları, ata vatanlarında buluşturmanın yanı sıra, bu saklı kalmış bölgeyi ve özgün kültürü yakından

tanımak isteyen herkesi konuk etmektir. Dünya'nın birçok ülkesinden çok sayıda doktoru bir araya getirmek amacıyla toplantı multidisipliner düzenlenmiş olup, bilimsel program, iki tam günlük süre içinde, çeşitli dallarda doktorların bilgi ve birikimlerini paylaşabilecekleri şekilde başvurulara göre kesinleştirilecektir. Kalan süre, gezi ve kültürel etkinlikleri içeren sosyal program ile doldurulacaktır. Toplantı dili İngilizce ve Rusça olup, simultane tercüme yapılacaktır.

Toplantının kişi başı maliyetine gelince; İstanbul-Nalçık-İstanbul uçak 500 \$, otel 200 \$ (4 gece), toplantı kayıt 200 \$, Rusya vizesi 100 \$ olmak üzere, toplam 1000 \$ dolayında olacaktır. (Kongreden sonra bir süre daha kalarak bölgenin doğal güzelliklerinden ve sağlık olanaklarından yararlanmak isteyenler için ayrıca program yapılacaktır).

Bu toplantıya sözlü sunum ile veya dinleyici olarak, yakınlarınız ile birlikte katılabilirsiniz. Katılmak isteyenlerin ön bilgi olarak, en kısa zamanda, kaç kişi ile katılacağını bildirmesi ve 15 Temmuz 2009 tarihinden önce Rusya vizesi için pasaport bilgilerini iletmesi gerekmektedir. Toplantıya sözlü sunum ile katılmak isteyenlerin ön bilgi olarak, en kısa zamanda sunum konularını bildirmesini ve belirtilen tarihten önce, kısa özgeçmiş ve bir fotoğrafı ile birlikte İngilizce sunum özetini iletmesini rica ediyorum. Tüm gönderilen özetler ve özgeçmişler, özet kitapçığında basılacaktır.

Katılımınız ve katkılarınızla zenginleştireceğiniz konferansta birlikte olmayı ümit ediyor, yanıtınızı aşağıdaki e-mail adresime en kısa zamanda bildirmenizi rica ediyorum.

Sağlık ve mutluluk dilekleriyle,

Prof. Dr. Günsel Şurdu Avcı

Kabardey - Balkar Nalçık Devlet Üniversitesi
I. Uluslararası Tıp Konferansı

Türkiye sorumlusu,

Yanıt için e-mail : adige_lad@yahoo.com

Kefken toplumumuzun ihtiyaçlarına uygun olarak yeniden düzenlenmeli...

Bu yılki '21 Mayıs' etkinliklerinin en önemlisi olan Kefken'deki anma törenleri, çok büyük bir katılım ile gerçekleştirilmiştir. Kefken, Çerkes toplumu için tarih bilincinin canlı tutulması ve yeni nesillerimize aktarılması açısından, Sürgün'ün çok önemli bir sembolü haline gelmiştir. Bu başarıda, her yıl, '21 Mayıs' etkinliğini düzenleyen, Federas-

yonumuza bağlı derneklerimizin payı büyüktür. Etkinliğe katkı veren tüm demeklerimizi ve yöneticilerini kutluyor, kendilerine şükranlarımızı sunuyoruz.

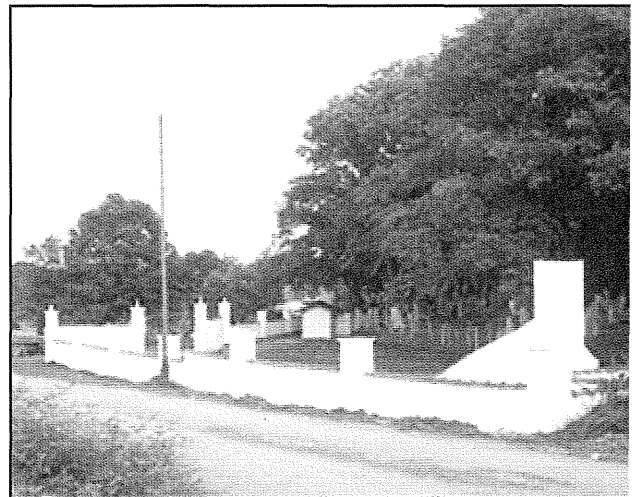
Bu yılki anma etkinlikleri, daha net bir şekilde gösterdi ki, kısıtlı olanaklarla yapılan düzenlemeler, katılım sayısı her yıl artan etkinlikler için yeterli olmamaktadır. Federasyonumuz bu nedenle, Kefken konusunda talep ve beklentilerimizi içeren bir yazıyı Kocaeli Milletvekili Hikmet Erenkaya'ya ulaştırarak, TBMM'ye soru önergesi vermesini sağlamıştır. Aynı yazı daha sonra biraz daha geliştirilerek, konuyla ilgisi bulunan Kocaeli Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü'ne, Kandıra Kaymakamlığı'na, Tarihi Kentler Birliği'ne, Kocaeli Valiliği'ne ve İzmit Büyükşehir Belediyesi'ne gönderilmiştir. Gönderilen bu yazılar, Kocaeli Demegimiz tarafından takip edilmekte olup, gerekli temaslarda yapılmaktadır.

Birlikte ve örgütlü bir şekilde yapılan bu çalışmaların, önümüzdeki 21 Mayıs tarihine kadar sonuçlanacağına inanıyor, birlik ve beraberliğimizin artarak devam etmesini diliyoruz.

28.05.2009 tarihli yazıyı bilgilerinize sunuyoruz.

300 yıl süren Rus - Kafkas savaşlarını, 21 Mayıs 1864 tarihinde kaybeden Çerkesleri Ruslar, Osmanlı topraklarına sürgün ettiler. Kapasitelerinin çok üzerinde zorla insan doldurulan gemilerin birçoğu, Karadeniz'in karanlık sularına gömüldü. Buna tifo, tifüs, ishal, gemi tutması gibi faktörlerde eklenince, ne yazık ki çok kısa sürede sürgün edilen 1.500 .000 Çerkesin, 1/3 hayatını kaybetti.

Osmanlı topraklarına ikinci büyük sürgün, 93 harbi olarak bilinen, 1877-78 Rus-Osmanlı savaşının kaybedilmesinden sonra yaşandı. Yüz binlerce Çerkes, Karadeniz kıyısındaki birçok

limana bırakıldılar. Tabi 1864 de olduğu gibi, birçok gemi fazla yük nedeniyle alabora olurken, başka deniz felaketleri de yaşanmıştır. Bunlardan en dramatik olanlardan birisi, 1878 yılında Kocaeli'nin Kandıra ilçesine bağlı Kefken kasabasının, Babalı sahilindeki kayalıklara sürüklenen gemidir. Parçalanan gemiden canını kurtaran binlerce insan sahildeki mağaralara sığınmıştır. Günlerce açlık ve soğuğa karşı mücadele eden bu insanlardan beş yüz'e yakını, burada can vermiştir. Bu mağaralardan birisinde kama ucu ile Osmanlıca yazılmış şu ibare vardır "Tükeniyoruz, galiba yok oluyoruz". Bu yazı, yaşanan acı ve çaresizliği net bir şekilde ifade ediyor.

Sahildeki mağaralarda büyük kayıplar veren bu insanlar, daha sonra yukarılara çekilerek, şimdiki Karaağaç köyü civarındaki ormanlık alanda yaşamlarını sürdürmeye çalışmışlardır. Farklı koylara ve limanlara indirilen diğer Çerkeslerin de kendilerine katılmasıyla sayıları artan bu insanlar, başta sıtma olmak üzere, diğer salgın hastalıklar nedeniyle büyük kayıplar vererek bir süre burada yaşam mücadelesi vermişlerdir. Salgın hastalıklarla baş edemeyen bu insanlar, Karaağaç köyündeki Çerkes mezarlığında 1.061, halen kullanılmakta olan diğer mezarlıkta ise yüzlerce ölüsünü bırakarak Kocaeli, Adapazarı ve Düzce'ye doğru çekilmişlerdir. Çerkesler için manevi değeri çok büyük olan Babalı sahili ve Karaağaçtaki mezarlıklarda, her yıl 21 Mayıs'ta büyük anma etkinlikleri düzenlenmektedir. Etkinliklere Başta Kocaeli, Adapazarı, Düzce olmak üzere, Türkiye'nin birçok bölgesinden binlerce insan akın etmekte ve bu katılım her geçen yıl artmaktadır.

BU NEDENLE İSTEK VE BEKLENTİLER:

1- Karaağaç köyündeki iki Çerkes mezarlığı ve Babalı sahilindeki mağaralar kültürel sit alanı ilan edilmeli,

2- Babalı sahilinin uygun bir yerine (kayalıklara) anıt dikilmeli,

3- Dalgaların getirdiği kumlarla kapanan sahildeki diğer mağaralarda temizlenerek ziyarete açılmalı,

4- Babalı sahilindeki kumsal temizlenip düzenlenerek, anma etkinliklerine uygun hale getirilmeli,

5- Etrafı doğal anfi olan sahilde anma etkinliklerini daha rahat izleyebilmek için tribünler yapılmalı,

6- Anma etkinliklerine gelen insanların tuvalet, su vb ihtiyaçlarını karşılayacakları yerler yapılmalı,

7- Törenler esnasında ses ve aydınlatmanın sağlanacağı ve malzemelerin konacağı bir bina yapılmalıdır.

8- Ziyaretçilerin buralara daha kolay ulaşabilmesi için işaretleme çalışmaları yapılmalıdır.

Taleplerimizin yerine getirilmesi için kurumunuzun gerekli desteği vermesini saygılarımızla arz ederiz.

Cihan Candemir / Kaffed Genel Başkanı

Dağıtım: Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürlüğü, Kandıra Kaymakamlığı, Tarihi Kentler Birliği, Kocaeli Valiliği, İzmit Büyükşehir Belediyesi

Maksim Gunjia TBMM'de

Cenevre'de Abhazya ve Gürcistan arasında sürdürülen uluslararası görüşmelerden sonra Türkiye'ye gelen Abhazya Dışişleri Bakan Yardımcısı Maksim Gunjia, 26 Mayıs 2009 tarihinde Ankara'da bir dizi görüşme gerçekleştirdi.

Maxim Gunjia ilk olarak TBMM'de Konya Milletvekili Atilla Kart'a bir nezaket ziyaretinde bulundu. Trabzon-Sohum arasındaki gemi seferleri konusunda TBMM'ye bir soru önergesi veren Sn. Kart, Trabzon-Sohum gemi seferlerinin insani boyutunun, ticari ve ekonomik kaygılardan daha önemli olduğunu, kendilerinin konuyu insan hakları bağlamında değerlendirdiklerini ve mevcut durumu seyahat özgürlüğü ve ailelerin birleşmesi açısından çözülmesi gereken bir sorun olarak değerlendirdiklerini belirtti.

Maxim Gunjia daha sonra, CHP Genel Başkanı ve Antalya Milletvekili Deniz Baykal ile Genel Başkan Yardımcısı ve Bursa Milletvekili Onur Öymen'i ziyaret etti. Cenevre görüşmelerindeki gelişmeler konusunda bilgi veren Gunjia, BM Genel Sekreteri'nin raporunda Abhazya'nın istediği yön-

de değişiklikler yapıldıktan sonra görüşmelere katıldıklarını ve görüşmelerdeki birinci önceliklerinin çatışmaların önlenmesine yönelik somut mekanizmaların oluşturulması olduğunu belirtti. Sn. Baykal da konuşmasında, Türkiye ve Abhazya arasında gemi ve uçak seferlerinin başlamasının çok önemli olduğunu, iki ülke arasında ekonomik ve kültürel ilişkilerin gelişmesini desteklediklerini vurguladı. Sayın Baykal ayrıca, CHP olarak sorunların çözümünün takipçisi olacaklarını belirtti.

Trabzon - Sohum gemi seferleri konusunda CHP'den TBMM'ye bir soru önergesi daha...

CHP Başkan Yardımcısı Onur Öymen'den sonra, CHP Konya Milletvekili Atilla Kart da Trabzon - Sohum arasında gemi seferlerinin başlatılması konusunda TBMM'ye soru önergesi verdi. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından cevaplanması istemiyle gönderilen soru önergesi aşağıdaki gibidir.

"07.05.2009

TBMM Başkanlığı'na

Aşağıdaki sorularımın Başbakan Sn. R.Tayyip Erdoğan tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını Anayasa'nın 98 ve İçtüzüğü'nün 96. maddeleri gereğince saygıyla talep ederim.

Atilla Kart /CHP Konya Milletvekili

İlgi; Bursa Milletvekili Onur Öymen'in önergesine Ulaştırma Bakanı tarafından verilen 31.12.2008 tarih-7/5431 sayılı önerge cevabı.

Kafkasya'da meydana gelen çatışmalar sonucunda, Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT), Gürcistan'ın talebiyle 1995 yılında Abhazya'ya ambargo uygulamaya başlamıştır. Türkiye de bu ambargo uygulamasına iştirak etmiştir. Türkiye bu ambargo kararıyla öncelikle Trabzon ile Abhazya'nın başkenti Sohum arasındaki gemi seferlerini iptal etmiştir. Bu durum Türkiye'de yaşayan ve sayıları 500 binin üzerinde olan Abhaz ile sayıları 4 milyonu aşan Kuzey Kafkasyalının Abhazya'daki akrabalarıyla olan ilişkilerini koparmıştır. Türkiye, Abhazya'ya hukuki olarak ambargo uygulamamakta ise de, yaratılan fiili durum ve uygulama sebebiyle, Abhazya'ya gitmek isteyenler ancak Rusya Federasyonu'ndan vize almak ve giriş yapmak suretiyle ülkelere gidebilmektedirler. Bu durumun hem zaman ve hem de ekonomik bakımdan bu kişilerin ciddi anlamda mağduriyetlerine yol açtığı açıktır. Oysa, bilindiği gibi; Rusya Federasyonu Abhazya'ya

uyguladığı ambargoyu kaldırmıştır. Aynı şekilde ambargo kararının tarafı olan birçok BDT ülkesi de ambargoyu kaldırmıştır. Hal böyle olmasına rağmen, Türkiye taraf olmadığı bir ihtilaftan dolayı Abhazya'ya fiilen uyguladığı izolasyon ve ambargoyu her nedense uygulamaya devam etmektedir.

Türkiye, Abhazya'nın bağımsızlığını tanımayarak Gürcistan'ın toprak bütünlüğünü tanımaya devam edebilir. Bu elbette bir Hükümet politikası ve sorumluluğu altında verilebilecek bir karardır. Ancak bu durum, temel insan haklarının başında gelen yerleşme ve seyahat özgürlüğünü, aile bütünlüğünün korunması sorumluluğunu ortadan kaldırmaz. Gürcistan ya da başka bir ülkenin bu konudaki talep ve dayatmalarına karşı Hükümet'in inisiyatif kullanarak ve Türkiye Cumhuriyeti'nin saygınlığı adına ivedi olarak eskiden olduğu gibi Trabzon, Sohum gemi seferleriyle, İstanbul-Sohum uçak seferlerinin başlatılmasına karar verilmesi gerekir.

Ortaklaşa ambargo kararını alan BDT ülkeleri bile ambargoyu kaldırmış olmasına rağmen, Türkiye'nin fiilen ambargoyu sürdürmesinin hiçbir haklı sebebinin olamayacağı ortadadır.

Hükümet bu haksız ve dayanaksız ambargoyu sürdürdüğü takdirde, sayıları milyonları bulan kişilerin AHM dahil olmak üzere, tüm yargı yollarına başvurmaları kaçınılmaz olacaktır. Böyle bir durumun ise, Türkiye Cumhuriyeti'nin saygınlığını zedelemesinin yanında, maddi anlamda da ciddi bir yük getimesi söz konusu olacaktır. Bu nitelikteki bir yönetim anlayışının Hükümet olma sorumluluğu ve ciddiyetiyle bağdaşmayacağı açıktır.

İlgi önergeye verilen cevapta; Trabzon-Sohum seferlerinin ticari anlamda ekonomik olmadığı ve Dışişleri Bakanlığının gemi ve hava ulaşımına sıcak bakmadığı yolundaki değerlendirme ise tam anlamıyla ve maalesef aczi ifade etmekte olup, Türkiye Cumhuriyeti adına talihsiz bir değerlendirme niteliğinde olmuştur. Konunun önemi ve Hükümet politikasını ilgilendirmesi sebebiyle iş bu önergenin doğrudan Başbakan'a yöneltilmesi zorunluluğu doğmuştur.

Buna göre;

(1) Milyonlarca Abhaz ve Kuzey Kafkasyalının seyahat özgürlüğünü ve aile bütünlüğünü ihlâl etmek pahasına sürdürülen ambargo neden kaldırılmamaktadır?

(2) Trabzon- Sohum arasındaki gemi seferleri ile İstanbul- Sohum arasındaki uçak seferleri hemen başlatılacak mıdır?

Ortada yasal ve uluslararası hukuk anlamında bir engel olmamasına rağmen, hangi gerekçe ve takdir ile bu seferler başlatılmamaktadır?"

Kaffed Başkanlar Kurulu toplandı

Kafkas Demekleri Federasyonu yönetim kurulu ve üye demek başkanları, 9 Mayıs 2009 Cumartesi günü başkanlar kurulu toplantısı yaptılar. Aynı tarihte, Ankara Derneği salonunda Kadınlar Komisyonunu sergisinin açılışının olması nedeni ile başkanlar kurulu, TES-İŞ Sendikası toplantı salonunda gerçekleştirildi.

CHP Milletvekili Atilla Kart, Kaffed'i ziyaret etti...

CHP Başkan Yardımcısı Onur Öymen'den sonra, CHP Konya Milletvekili Atilla Kart da Trabzon- Sohum arasında gemi seferlerinin başlatılması konusunda 7 Mayıs 2009 tarihinde TBMM'ye geniş kapsamlı bir soru önergesi vermişti.

Milletvekili Atilla Kart ve Nilgün Şahin, 20 Mayıs 2009 Çarşamba günü, konuyla ilgili Kafkas Demekleri Federasyonu'nu ziyaret ettiler.

Görüşmede Kafsam yönetim kurulu üyesi Kafkasya Uzmanı Hasan Kanbolat ve Kaffed Genel Koordinatörü Cumhuriyet Bal, Atilla Kart'a Abhazya konulu bir brifing verdiler. Genel Koordinatör Cumhuriyet Bal, Abhazya'nın tarihi ve coğrafi özelliklerini sunum eşliğinde anlatırken, Kafsam yönetim kurulu üyesi Hasan Kanbolat'ta son dönemde yaşanan gelişmelerin değerlendirmesini yaptı. Kanbolat değerlendirmesinde, Abhazya'nın, Türkiye'de bir ticari temsilcilik açmasının faydalı olacağına değindi. Abhazya gibi Kıbrıs ve Tayvan'ın da bağımsızlıklarının diğer ülkeler tarafından tanınmadığını, ancak Türkiye'de bu ülkelerin ticari temsilciliklerinin olduğunu anlattı. Türkiye'nin de bu ülkelere emekli büyükelçileri, büyükelçi gibi görevlendirerek, gönderdiğini söyledi. Onların Abhazya için iyi birer emsal teşkil ettiklerini belirtti.

Türkiye'nin Güney Kafkasya politikasına da değinen Kanbolat, bölge için uygulanan politikanın yeniden değerlendirilmesi gerektiğini söyleyerek, Acara örneğini verdi. Türkiye'nin Kars Anlaşması ile garantörlüğünü üstlendiği Acara'nın hep gözardı edildiğini, unutulduğunu anlattı. Abhazya'nın da Gürcistan'la birleşmek istememesine örnek olarak, Acara'yı gösterdiğini söyledi. Abhazya konusunda geniş bir rapor hazırlıkları olduğunu, tamamlanınca kendilerine iletebileceklerini sözlerine ekledi.

Atilla Kart da CHP olarak, Abhazya ile Türkiye arasındaki ulaşım problemlerinin ortadan kaldırılması konusuna büyük önem verdiklerini söyledi ve kendisinin bu yönde yaptığı çalışmaları anlattı. Kendisine, Tayvan örneğinde olduğu gibi materyaller verilmesi halinde, bunları kullanabileceğini sözlerine ekledi. Konunun sürekli gündemde tutulmasının önemine de değinerek, ulaşım sorunun insan hakları ihlaline girdiğini, çözümsüzlüğü halinde AİHM'e başvurulabileceğini söyledi. Atilla Kart, yeni Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'yla bir vesile ile görüştüğünü ve bu görüşmede Türkiye'de yaşayan Çerkeslerin mağduriyetini tekrar dile getirdiğini anlattı. Dışişleri Bakanı'nın da bu mağduriyetten haberdar olduklarını ve çözümü için bir çalışma yürüttüklerini söylediğini belirtti.

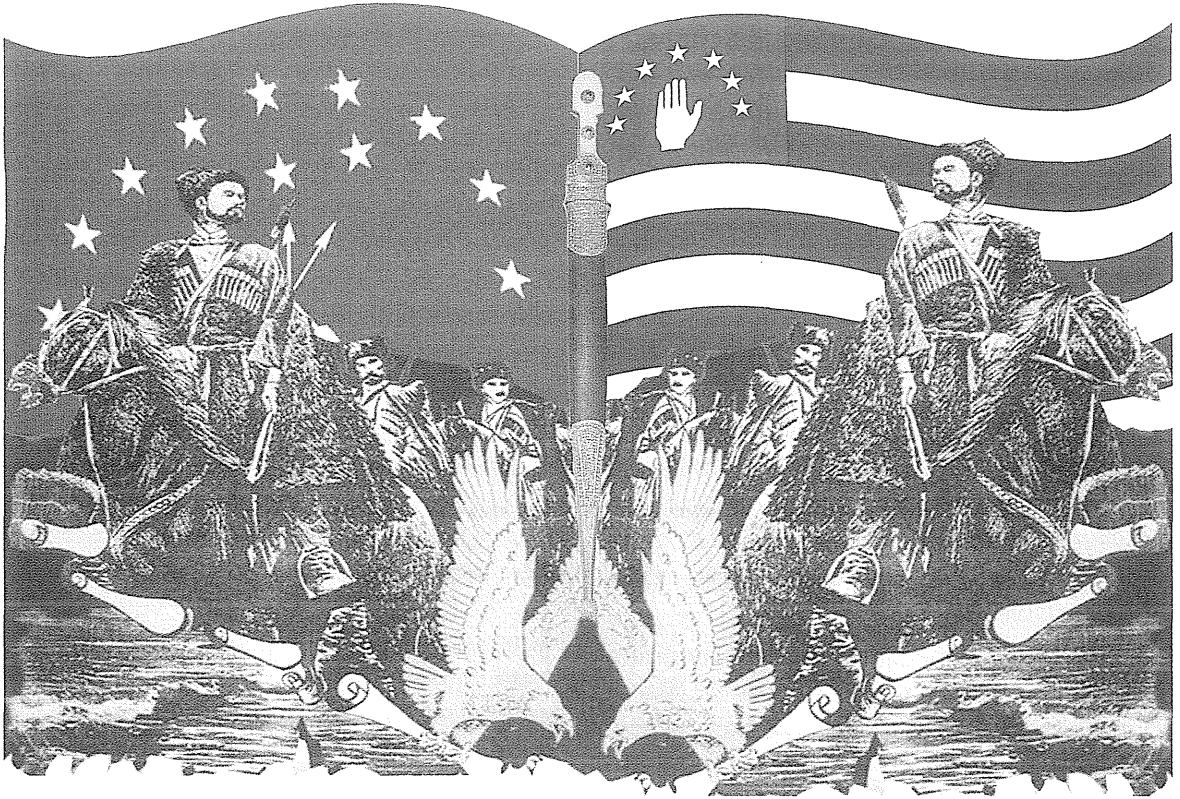
Cumhuriyet Bal'da Abhazya'ya ambargo kararını BDT'nin aldığını, dolayısıyla Türkiye'yi hiç bağlamıyor olmasına rağmen, en sıkı ambargoyu uygulayan ülke olduğunu söyledi. BDT ülkelerinin ambargoyu çoktan kaldırdıklarını, Türkiye'ninse hala uygulamaya devam ettiğini belirtti. Burada yaşayan Çerkeslerin Abhazya'ya gitmek için çift vize almak durumunda kaldıklarını, bunun bir eziyet olduğunu, dolayısıyla da insan haklarına aykırı olduğunu söyledi. Abhazya'nın kısa tanıtım videosunun izlenmesinin ardından görüşme sona erdi ■

"Kardeş, kardeşi için vardır..."

Apsuva-Adıge kardeşliği

■ BAGRAT ŞİNKUBA

Çev.: Ahocba İrfan Okuyucu*

Dilimizin gramer yapıları, aynı anlamda ortak sözcüklerin çokluğu, azımsanmayacak kadar tarihi yazılarda karşımıza çıkan belgeler, ortak bir coğrafya ve kültür...

Sadece bu kadarını alıp incelemek bile, sağa sola çekmeye fırsat vermeyecek kadar açık bir şekilde gösteriyor bize Apsuva ve Adıgelerin, kanla canla kardeş olduğunu.

Bu iki milletin kültürü de, birlikte bakıldığında bu düşüncüyü derinleştirip genişletiyor. Başka bir şeye bakmadan, sadece dünyada herkesin bildiği "Nart Destanları"na bakmak bile bu düşüncüyü doğrulamak için yeterli. Bir zamanlar, halk hikâye ve destanlarını araştırıp, gün yüzüne çıkarmak için, Apsuva halkının içinde çok dolaştım. O zamanlar Nart Destanları'ndan ayrı ola-

rak, bu iki halkın kardeşliği ile ilgili çok farklı hikayeler duymuştum. Bu hikayelerden birini sizlerle paylaşmak isterim.

Bu tarihi hikayenin anlattığı anlam derinliğinin yanında, hikayeyi duyduğum kişi, yer ve zaman çok ilginç. Bu yüzden bu yazımın önsözü olsun istedim.

1972 yılında Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nin, 50. yıl kutlamalarına Abhazya'dan, benim başkan olduğum bir delegasyon heyeti ile katıldık. O kutlama günlerinde Nalçik'e çok uzak olmayan "Argudan" isimli bir Kabardey köyüne misafir edildik. Sıcak bir karşılama ve gerektiği gibi yeme içme ile ağırlandıktan sonra, ev sahiplerimiz gelişimizden duydukları memnuniyetlerini belirten güzel konuşmalar yaptılar ve bana, yarışmalarda hiç ikinci olmamış "Çatvar" adlı şampiyon bir Kabardey atı hediye ettiler. "Çatvar"ı yularından tutup bahçede gezdirirken, bu köyden olan bir ihtiyar yanıma geldi. Candan ve samimi bir şekilde, bu atın bana hayırlar getirmesini isteyen dualar yaptı. Atın etrafında dolaşarak inceledi, ayak tımaklarına baktı, sırtını ve boynunu okşadı. Bana dönerek; "Sayın misafirimiz, bilesin bu 'Çatvar' önüne at geçirmemiştir. Bundan sonra da geçemez" dedi. Ve ilave etti; "Soy olarak sen Apsuva değil, Kabardey olabilirsin. Ben de Kabardey değil, Apsuva olabilirim".

Çok seneler geçtiği halde, hala gözümün önünden gitmez o Kabardey ihtiyar. Boyu çok uzun değil, fakat yakışıklı, geniş gözleri çıkmak çıkmak parlıyordu. "Nasıl anlamalıyım bu sözlerini?" diye sordum ihtiyara. İhtiyar bir müddet düşünerek bekledi. Sonra kendi ifadesine göre, dededen toruna nakledilerek gelen çok eski bu hikâyeyi anlatmaya başladı. Şaşırdığım şu oldu; eskiden halk hikaye ve destanlarını derlemek için Apsuva köylerini dolaşırken, duyduğum ve yazdığım hikayelere akraba bir hikayeydi bu. Burada şunu belirtmeliyim; Apsuva köylerinde bu hikayeyi farklı farklı anlatanlar da vardı. Bazıları bu ihtiyarın anlattığı gibi, çok genişletmeden başı ve sonu belli olan bir hikaye olarak anlatıyor. Bazıları akıllarında kaldığı kada-

nyla parça parça, bazıları da kahramanlık şarkılarında şarkı sözü olarak "Kardeş yaşasın kardeşi için" diyerek şarkılarına konu ediyordu.

Ben de siz okurlarıma; bütün bu parçaları birleştirerek sunuyorum. Hikâye doğduğunda herhalde öyleydi... Yaşadığım sürece o Argudan'daki karşılaşmamızı unutamam. Misafiri olduğum kardeşlerim, bir hediye ile yetinmeyip başka hediyeler de verdiler.

Nedir bunlar? Bir; yukarıda anlattığım gibi şanlı Kabardey at soyundan gelen şampiyon "Çatvar". Onu çok geçmeden kamyon kasasında Abhazya'ya getirdiler. Sekiz sene üst üste girdiği her yarıştan birinci çıktı. İki; epey zamandır birbirini kaybeden, aynı anneden doğan kardeşlerin buluşması gibi, iki halkın temsilcileri buluşmuş, bu tarihi buluşmadan etkilenen, duygulanan ihtiyar, kalbinin derinliklerinde sakladığı bu tarihi hikayeyi anlatmıştı. Bu güzel hikâye; tarihin derinliklerinde kalmış, Apsuva ve Adıge kardeşliğine ışık tutan, güneş ışınları gibi aydınlatan, birçok olaydan sadece bir tanesi diye düşünüyorum. Apsuva köylerini dolaşırken, bu hikâyeleri hatırlayıp anlatan Apsuva ihtiyarlarının çoğu, bu Adıge topraklarına gelip giden, buraları iyi bilenlerdi. Onlar üzülmüyorlardı son zamanlarda görüşmelerin epey azalmış olmasına. "Babalarımız, dedelerimiz zamanında, böyle değildi görüşmelerimiz " diye söze başlıyorlar ve birkaç kez tekrarlıyorlardı bu sözü, üzüntülerini belli ederek. Hepsi hatırlıyordu iki halkın eski akrabalıklarını, dostluklarını ve candan görüşmelerini anlatan hikâyeleri.

... Aniden bir grup atlı bir evin bahçe kapısında beliyordu. Giydikleri kıyafetlerden tanırdık onların dağlı kardeşlerimiz olduğunu, sevinçle karşıladık biz de, çabuk geri göndermezdik onları. Evlerindeymiş gibi rahat, köyden köye dolaşıp, yeni arkadaşlıklar ve dostluklar ediniyorlardı. Bazıları akrabalarına geliyor, bazıları da yeni akrabalıkların temelini atıyordu.

Gitmeye kalktıklarında, eli boş gönderilmez, at, silah, sığırlar hediye olarak verilir. Yanlarına arkadaşlar katılıp, şarkılar eşliğinde silahlar atılarak, Kafkas dağlarının geçit yerleri Gubaa, Sancara,

* Çevirenin Notu: "Bugünlerde Apsuva Adıge kardeşliğine zarar verici, ayrıştırıcı davranışlar görüyor ve duyuyorum. Tabii ki çok üzüldüyorum. Bu nedenle orijinalini çok beğendiğim bu hikayeyi sizlerle paylaşmak istedim. Umarım beğenirsiniz. Saygılarımla..."

Pishü, Nahar, Kılıxra, Manx'a kadar eşlik edilir, buralarda kucaklaşıp vedalaşıldı.

... Biz Apsuvalarda bu aralar azaldı, yoksa dedelerimiz zamanında grup grup atılırlar bu Adige topraklarına misafirlğe gider, daha güvenli ve kısa kabul ettikleri Kılıxra geçidini geride bırakıp, doğrudan Karaçay'a inerlerdi. Burada bir iki akşam dinlenir, sonra dağ köylerini gezerek, Batal Paşinski'ye kadar giderlerdi. Başka birileri de o tarafı seçmeden Karaçi'yi geçip doğuya yönelir ve Kabardey'e giderlerdi. Rastladıkları bir Kabardey evinde attan iner, ev sahibi güler yüzle karşılar, konu komşu toplanır, eğlenciler oyunlar yapılır, bir hafta on gün kalındığı olurdu. Misafirler geri dönerken eli boş gönderilmez, hediyeler verilirdi. Bunların en değerlisi de Kabardey at cinsi taylardı. Geri dönüş yoluna ev sahibi gençler şarkılar ve silahlar eşliğinde, Kafkas dağ geçitlerine kadar eşlik eder, burada kucaklaşıp vedalaşırlardı.

Ama dedelerimizin söylediği gibi "iyi günlerin de bir sonu varmış". Aynı anneden doğan kardeşler de bazen anlaşılamaz, birbirlerinin kalbini kırabilirler, bazen kamalarını çekip kanlı bıçaklı da olabilirler. Hangi zamandı kimbilir? Hiç fındık kabuğunu doldurmayan bir mesele yüzünden düşmanlık girdi, aynı kandan gelen Apsuva ve Adige halkları arasına. Çok acı çeken bir hastaya, ilaç yaradığı zaman nefes alır, rahatlar, yavaş yavaş canını alan hastalık uzaklaşır. Ne kadar sert akarsa aksın, sakinleşmeyen nehir yoktur. Yeter ki böyle bir yatağa rastlasın. Bir kere tutuşan ateş, odun eksik olmadıkça, daha çok büyür, daha çok sıcaklık verir, daha çok ışık saçır. Böyle aynı kandan gelen kardeş halkları arasına da, bazen kötü bir fırtına girebilir.

İleriyi gören toplum önderleri; bu duruma üzülür, "Allah kahretsin, iki kardeş halk birbirini yok ediyor. Çaresi nedir?" diye çareler ararlar. Ve o toplum önderleri kırk kalpleri yapıştıran, hastaya ilaç olacak sözler ve aydınlık yollar bulurlar. Aynı kandan gelen demektir, kardeş. Apsuvalar ve Adigeler aynı kökten doğdular. Kafkas topraklarında doğdular. Doğrudur onlar, şanlı Kafkas dağlarının öte yakasında, biz beri yakasındayız. Bir gövdenin sağ ve sol omuzu gibi. Dağlar bizi birbirimize sımsıkı bağlıyor,

uzaklaştırmıyor, yakınlaştırıyor. Kafkas dağları gibi yüksek ve şanlıdır, Kafkas insanının namus ve şerefi. Kafkas dağları alçak, düşük insanları barındırmaz. Kendisi gibi sağlam karakterli, güçlü insanlar ister. Öyledir Adige kardeşlerimiz de.

Apsuvalar ve Adigeler arasından herkesin ortak fikriyle, doğruluk ve dürüstlüğünden şüphe duyulmayan toplum önderleri, bir yaz günü, Kafkas dağları eteğinde, ağaçsız geniş bir düzlükte toplandılar.

Burada bulunanların en yaşlısı:

- Dinleyin! Şimdiye kadar köyleri basan seller nasıl da sakinleşti. Bir dinleyin, duymazsınız seslerini, bu ne demektir? Dağlar da kulak kesildi, söylediklerimizi duymak ister gibi. Kim iyi bir şey düşünüp söyleyecekse, konuşsun burada. Gördünüz mü? Şimdiye kadar siyah bulutlarla kaplı gökyüzü, şimdi nasıl da masmavi, nasıl da parlıyor, gökyüzü de istiyor iyi niyetle konuşmalar yapılsın.

- Doğrudur, diyordu yanındaki siyah kalpaklı ihtiyar.

- Gökyüzü bu iki kardeş halkın barış içinde birlik olmalarını nasıl da istiyor, diyordu kalpağını eline alıp gökyüzüne bakarak.

- Gördünüz mü şu güvercinleri. Bizleri görünce daha bir alçak, daha bir sevgiyle uçtuklarını? Bu iki halkın önderleri akıllarını birleştirip, ebediyen barışı sağlayarak büyük bir iş becerseler, o hafif kanatlılar o sevinç haberini alıp gökyüzüne götürseler, dünyayı dolaşıp duyursalar, dur durak bilmeden bu büyük barışı ve güç birliğini anlatsalar...

Böyle sesi çınılıyordu herkesten önce konuşan ihtiyarın.

- Dünyadaki günahların en büyüğüdür, kardeş eliyle kardeşin ölümü, diye seslendi gür sesiyle siyah Kafkas paltolu (Avpa'lı) uzun boylu yakışıklı ihtiyar...

- Tek evladını kaybeden annenin gözyaşları, o kadar ağırdır ki. Dünyada bu ağırlığı ölçmek mümkün değildir, diye ekledi sakalları göğsünde başka bir ihtiyar...

- Aynı kök, aynı topraktan doğan bu iki halkın düşmanlığı son bulmazsa, deprem eksik

olmaz topraklarımızda. Belki denizin kabarıp bizi içine çekmesi de mümkün, diye yükseldi bir başka ses. "Oraya vardırımayalım lütfen!.." Yükseldi hep bir ağızdan sesler.

- Görüyor musunuz, şu gökyüzünü yüksek zirveleriyle temizleyen, ak başlı Kafkas dağlarımızı? Ne kadar dik ve mağrur durduklarını. Allah'tan başka bilen yok kaç yaşında olduklarını ama; her zaman parlak, soğuk, fırtına, deprem hiçbirine onlara zarar veremiyor. Biri diğeri ile güç buluyor, güçleri birlikten doğuyor, omuzları birleşik. Öyle ayrı ayrı durmayın, siz de güçlerinizi birleştirin. Birbirlerinize omuz verin. Böyle çağırıyorlar can dağlarımız, diye seslendi, bastonunu (Alabaşasını) sert bir şekilde toprağa batıran en yaşlı ihtiyar.

O anda düzlüğün bir yanından gözüktü 100 Apsuva kadını. Hepsı beyaz baş örtülü, hepsinin kucağında süttan kesilmemiş, kundaklanmış erkek yavrular. Aynı anda düzlüğün öbür yakasında gözüktü 100 Adıge kadını. Onlar da beyaz baş örtülü, onların da kucaklarında süttan kesilmemiş kundakta, erkek yavrular. Apsuva kadınları, düzlüğün batı tarafında, hepsi bir hizada, ellerinde sanki kalpleri! Adıge kadınlar, düzlüğün doğu tarafında hepsi bir hizada, ellerinde sanki kalpleri! 200 anne, 200 süt bebeği karşı karşıya duruyorlar, çok yakınlar, birbirlerinin

Geçtiğimiz yıl Abhazya'nın bağımsızlığının tanınması kutlamalarında, diasporalardaki etkinliklerde olduğu gibi, Abhazya'da binlerce kişinin katıldığı kutlamalar yapıldı. Tarihi meclis binası önünde yapılan kutlamalarda alanın bir çok yerinde Abhazya bayrakları, bu zaferde payı olan Adıgelerin bayrağıyla yanyana dalgalanıyordu.

gözlerinin içine bakıyorlar. Bebekler, melaikler, memede olsalar gerek, ağlamak bir yana, çıt sesi çıkmıyor.

O an iki kişi, iki kutsanmış ihtiyar, bir tepeye çıkıp, bu annelere baktı. Ve biri ellerini gökyüzüne açtı:

- Oooo Allahım. Gücünün sınırı yok. Eksik olmasın bu insanlara senin sevgin, kalp sıcaklığın..., diyerek dua etmeye başladılar.

- İki halkın kardeşliğini, birliğini yenileyen, büyüten olasınız siz anneler. Aynı anneden doğmadınız, ama süt kardeşi oldunuz siz bebekler, melaikler. Aynı soydan bu iki halkın düşmanlığı son bulacak, siz bebeklerin, meleklerin sayesinde. Bundan sonra, bu iki halk güçbirliği yapacak sizin sayenizde. Bundan sonra güvenecek birbirlerine, eskiden olduğu gibi bu iki kardeş halk. Oooo nasipleri bol olası anneler! Şahitlik yapmak için bekliyor bak halkımız, dağlarımız. Oooo nasipleri bol olası anneler! Başardınız başarılması çok zor olanı.

O an bir annenin önünde duran öbür anne, uzatıyordu yavrusunu. O anne de bu anneye uzatıyordu yavrusunu. Böylece iki yüz anne, iki yüz yavru melek öte-beri değişiverdi oracıkta.

O an o düzlüğün batı yakasında, Apsuva kadınlarının arasından yükseldi, acı dindiren, moral yükselten, Apsuva kahramanlık şarkısı:

- Bu olaya şahit olanlar, hep birlik olsun! Bundan sonra işleriniz hep rast gitsin! Unutulmasın, bugünkü bu kutsal olayımız ve duamız! Kardeş yaşasın, daima kardeşi için!

Bu yükselen kahramanlık şarkısı bitmeden, düzlüğün öbür yakasından yükseldi Adıge kahramanlık şarkısı:

- Kardeş yaşasın, daima kardeşi için!... Şarkılar kanştı, bir şarkı oldu. Gök gürültüsü gibi karşı-beri yamaçlarda yankılanıyor. Orada esen tatlı bir rüzgâr, bu şarkıları uzağa, daha uzağa taşıyordu. Kahramanlık şarkısını başlatanların sesleri kesildikten sonra da, epey zaman birbirine dönük yamaçlarda yankılanıyordu bu ses:

- Kardeş yaşasın, daima kardeşi için... ■

“DÖNÜŞ”ü anlamak...

■ ŞAMİL JANE

Konumuz, Türkiye diasporasında yaşamakta olan Adige ve Abaza (1) topluluklarının anavatanlarına dönüşü ile ilgilidir.

Dönüş, uluslararası terminolojide "repatriation" olarak isimlendirilmektedir.

Yeniden ülke değişikliğini gerektiren, farklılaşma oranında adaptasyon probleminin kaçınılmaz olacağı dönüş çözülmesi kolay bir konu değildir. Bu anlamda dönüşü anlamak, insanı anlamak, insanı motive eden faktörleri anlamaktan geçer.

Dönüşü anlayabilmek için, uluslararası nüfus dinamiklerini anlamak ve benzer koşullar içerisinde olan farklı toplumların bugüne kadar gerçekleşmiş olan dönüşlerinin incelenmesi önemlidir. Adige-Abaza halklarını içinde bulundukları sistemle

birlikte anlamak, diaspora koşullarını ve diasporik Adige-Abaza halklarını içinde bulundukları sistemle birlikte anlamak gerekmektedir.

Dönüş, sürgünden sonra hep gündemdeydi. Ancak sürgünü takiben iki eğilimin aynı anda etkin olmak üzere gündemde olduğu unutulmamalıdır:

1. *Gelenler kendilerini yerleşik hissedemediler, dönüş hep gündemdeydi,*

2. *Sürgünün ağır koşullarının etkisi, geride bırakılan koşullar düşünüldüğünde düşülen umutsuzluk, Cumhuriyet dönemi baskıları ve ulusal bilinç seviyesinin düşüklüğü nedeniyle entegrasyonun seçilmesi.*

Dönüş'ün hep gündemde olmasına rağmen, kitlesel dönüş konusunda bugüne kadar başarılı olunamadı. Toplumsal olayların tarih içerisindeki

(*) İstanbul Kafkas Kültür Derneği tarafından 23 Mart 2008 tarihinde düzenlenen “21. Yüzyılda Yüzü Kafkasya'ya Dönük Olmak” konulu sempozyumda Şamil Jane'nin yaptığı sunumdur.

1) Anavatanından zorunlu sürgüne tabi tutulan Kuzey Kafkasyalı halkların çoğunluğunu Adigeler ve Abazalar oluşturur. Nüfus problemi nedeniyle "dönüş" Adige ve Abazalar için önemlidir.

gelişimi düşünüldüğünde kısa olan 144 yıllık süreçte kitlesel dönüşün gerçekleşmemiş olması aşağıdaki nedenlere bağlanabilir:

1. Koşullar Kitlesel Dönüş için uygun olmadı,
2. Kitlesel Dönüş'ü gerçekleştirebilecek sistematik çalışmalar yapılamadı,
3. Kitlesel Dönüş doğrultusundaki beklentiler olmaması gereken düzeyde yüksekti.

Yaşanılan süreçte bu üç konu aynı anda etkindi. Anlık değerlendirmeler için (anlık değerlendirme yapmak yanlış da olsa) bu üç koşulun bir veya birkaçının aynı anda etkili olduğu düşünülebilir.(2)

144 yıllık süreç, uygun koşulların oluşma ihtimali açısından çok kısa iken, düşük ulusal bilinç nedeniyle, entegrasyonun seçimi ve asimilasyonun gerçekleşmesi açısından uzun bir dönem olmuştur.

1. Koşullar kitlesel dönüş için uygun olmadı:

a. Ağır savaş koşullarını takiben yaşanan sürgün, zorunlu iskani takiben pek çok aile ancak ikinci, üçüncü kuşaklarda ekonomik olarak toparlanabildi.

b. Gidilen ülke "Osmanlı", ulusal hareketin ağırlık kazandığı Türkiye Cumhuriyeti'ne dönüştü. Sınırlar içerisindeki herkesin Türkleştirilmesi devletin bir ideolojisi haline geldi. Sürgünü takiben diasporada doğan birinci kuşak, Türklük dışındaki herşeyin yasak olduğu yoğun bir sindirme ortamı yaşadı. Bu ortam insanların biraraya gelmelerine, sorunlarını tartışmalarına ve örgütlenmelerine uygun değildi.

c. Cumhuriyeti kurabilmek için istilacı Batılılara karşı savaşan, bu savaşında az da olsa sadece Sovyetler Birliği'nden destek gören Türkiye Cumhuriyeti, kuruluşunu takiben, yakın geçmişinde yaşadıklarını unutarak, kuruluş ideolojisine uygun bir şekilde, kendini kapitalist Batı gurubunun müttefiki olarak tanımladı. Bu da yoğun bir Anti-Sovyetik propaganda hakimiyetini getirdi. "Demir Perde" gerisi insanca olmayan yaşamların sürdüğü bir ortam olarak tanımlandı, doğal olarak böylesi bir yere bırakın gidip gelmek, bahsetmek yasaktı. Benzer bir yaklaşım Sovyetler Birliği içinde yaşandı.

Dışında yaşayanlar aç kapitalistlerdi. Diasporadaki varlığı bilen insan sayısı azdı. Böylece olabilecek anavatan-diaspora ilişkisi psikolojik ve fiziki olarak kesildi denebilecek ölçüde zayıftı. Uzun süre etkili olacak olan ilk yabancılaştırma tohumları atılmış oldu.

2. Kitlesel Dönüş'ü gerçekleştirebilecek sistematik çalışmalar yapılamadı:

Dönüş'ün gerçekleştirilmesi, etnik çelişkilerin açığa çıktığı ve yoğunlaştığı, bununla içiçe verilmesi gereken mücadelelerin verildiği ve bir ölçüde halkı örgütleyebildiği başarılı bir hareketin sonucunda gerçekleşebilirdi. Yaşanan süreç bunun için çok kısa idi ve bunu gerçekleştirebilecek bir deneyim oluşmamıştı. Adige ve Abaza halklarının diasporada oluşmuş bir mücadele gelenekleri ve birikimi yoktu. Bu nedenle sistematik çalışmaların yapılması mümkün değildi. Çalışmalar aydınlar arasında kaldı, kitleselleşemedi, kitleselleşemezdi.

3. Kitlesel Dönüş doğrultusundaki beklentiler olmaması gereken düzeyde yüksekti:

Bunu dönüşün basın-yayın ve tartışmalar yoluyla nisbeten yoğun bir şekilde gündeme geldiği 1970 ve sonrası dönem için irdeleyebiliriz.

Bu başlık, dönüşü taraf ve taraf olmayanların oluşturduğu ve sadece dar bir kitle içerisinde düşünüldüğünde doğru olabilir. Bunun dışındakiler, yani nüfusun çoğunluğu için zaten gündemde olmadığı için beklentilerin düzeyi söz konusu olamazdı. Yani "hadi kalk gidelim" denmediği ve demenin yanlış olduğu gibi, karikatürize edilerek "hani kalkıp gidilemedi" o halde dönüş düşüncesi yanlışla yaklaşımı için çok erkendi.

Dönüş için hangi koşulların uygun olacağı bilinmeden, koşulların uygun olup olmadığını, kitlesel dönüşte beklentilerin, diğer toplumların yaşadıkları ile karşılaştırılmadan, ne düzeyde olması lazım geldiği bilinemez ve doğal olarak da bu doğrultuda sistematik bir çalışma yapılamaz. Bu nedenle olabildiği kadar çok sayıda, diasporadan dönüş örneğinin sonuçları ile birlikte araştırılması yararlı olacaktır.

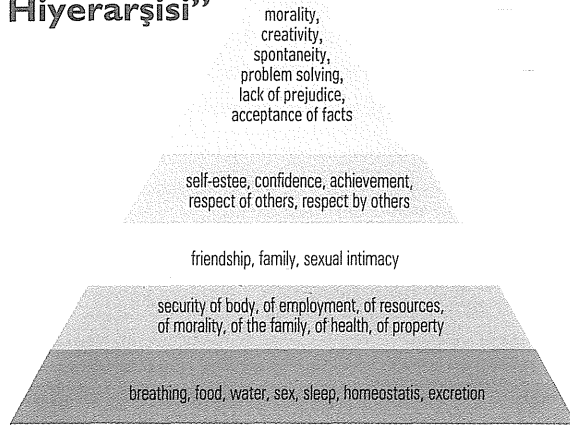
Benzer Olaylar: Yahudiler

Her ne kadar Yahudilerin dünyada ulusal dini olan tek toplum olması, bin yıllara yakın süren mücadele gelenekleri, derin çelişkileri ve bu nedenle oluşmuş yüksek bilinç düzeyleri nedeniyle, Adige ve Abaza halkları için örnek olarak alınamaz gözükse de dönüş süreçlerinin incelenmesi, bizlere sonuçlarından ders alınabileceklerin olduğunu gösterecektir.

Yahudilerin ülkelerinden ilk sürülüş tarihlerinin M.Ö. 600 yıllarında olduğu düşünülecek olursa 1880-1938 yıllarında yaşanan ilk önemli nüfus

2) Yeltsin döneminde vatandaşlık alınmasının çok kolaylaşmış olmasına rağmen, bu sınırlı süre içerisinde -diasporanın hazır olmaması nedeniyle- bundan yararlanılamadı. Ayrıca tek başına bu, koşulların dönüş için uygun olduğunu göstermemektedir.

Maslow'un “İhtiyaçlar Hiyerarşisi”

Self-actualization: İdeallerini (kendini) gerçekleştirme ihtiyacı: (Başarma ve haz duyma, vb.) Saygı ihtiyacı

Esteem: Tanınma, statü sahibi olma, takdir edilme, vb. Sevgi ve ait olma ihtiyacı (Sevme, sevilme, şefkat, yardımseverlik, vb.)

Love / Belonging

Safety: Güvenlik ihtiyacı (Can ve mal emniyeti, hastalıktan korunma, işsizlik, moral, vb.)

Physiological: Fizyolojik ihtiyaçlar (Yeme, içme, cinsellik, vb.)

hareketinin sürgünden uzun yıllar sonra gerçekleştiğine dikkat etmek gerekir.(3)

1880-1928 Rusya'dan Yahudi göçü, gidilen ülkeler itibarıyla:

Bu yıllarda İsrail henüz kurulmamıştır. Daha sonra İsrail olacak olan Filistin topraklarına dönenler toplam nüfus hareketinin % 2 sini oluşturmaktadır.

Yahudilerin derin çelişkilerine rağmen, henüz Hitler'in Yahudi katliamı yaşanmamış olduğundan korunma duygusunun olmaması nedeniyle Filistin'e dönenlerin oranı oldukça düşüktür.

Uygun ekonomik koşulları ve henüz İsrail'in kurulmamış olması nedeniyle ABD'ye gidenlerin oranı oldukça yüksektir.

Yapılan son çalışmalar, yüksek oranda Yahudinin ABD'ye gitmeyi tercih etmelerinin Rusya'nın olumsuz ekonomik koşulları ve bu yıllarda ABD'deki iş imkanlarının çok yüksek olması ile yakından ilişkili olduğunu göstermiştir.

Buna ek olarak ABD'ye ilk ulaşan Yahudilerin olumlu izlenimlerini Rusya'daki Yahudilere aktarmaları, neden çok sayıda Yahudi'nin ABD'ye gitmiş olduğunun önemli nedenlerinden birisidir.

Yahudilerin İsrail'i oluşturmalarında 2. Dünya

Savaşı'nda yaşananların etkisi herkes tarafından bilinmektedir. 1948 yılında İsrail'in kurulmasını takiben 1960-70 yıllarında toplam 4 bin kişi SSCB'den ayrılarak İsrail'e döndü.

SSCB'de yaşamakta olan Yahudiler 1967'de SSCB'den resmen İsrail'e dönüş talebinde bulundular. Ancak bu, SSCB tarafından resmen kabul edilmedi. Yahudilerin açlık grevlerine kadar varan ısrarlı talepleri sonrasında, SSCB'nin 1975 yılında Yahudilere vize vermesini takiben 1 milyon Yahudi eski Sovyet topraklarından İsrail'e döndü. 1989'da 27 bin Yahudi Rusya'dan ayrıldı. Bunların 12 bini İsrail'e, çoğunluğu (15 bini) ABD'ye göçtü.

Günümüzde dünyada yaşamakta olduğu tahmin edilen toplam 16 milyon Yahudi'nin 5,4 milyonu İsrail'de yaşamaktadır.

Benzer Olaylar: Bulgaristan Türkleri

Bulgaristan Türklerinin önemli sayılarda Türkiye'ye dönüşleri 1989 yılında gerçekleşmiştir. Jivkov döneminde uygulanan asimilasyon politikaları (soyadının yasaklanması, Türkçe köy isimlerinin Bulgarcaya çevrilmesi) sonucunda, Bulgaristan'da yaşamakta olan 800 bin Türkün 310 bini bu yıllarda Türkiye'ye dönmüştür. Türkiye'ye gelenler uzun süre vatandaşlık alamamışlar, ancak yerel yönetimlerin toleransı ve halkın destekleri ile iş bulabilmişlerdir. Yıllar sonra gelenlere uzun süreli ve düşük faizli kredi karşılığı ev sağlanabilmiştir. Bulgaristan'ın sosyal hakların transferi konusunda anlaşmaya yaklaşmaması nedeniyle gelenlerin Bulgaristan'daki çalışmaları nedeniyle elde etmiş oldukları tüm sosyal hakları (sağlık ve emeklilik sigortası gibi) Türkiye'de kullanılamamıştır. Yakın tarihte Bulgaristan'ın AB üyeliğinin gündeme gelmesi nedeniyle Türkiye'de bulunan göçmenler ileride AB ülkelerinde elde edebilecekleri serbest dolaşım hakkından faydalanabilmek amacıyla yeniden Bulgaristan vatandaşlıklarını tazelemişlerdir.

SONUÇLAR:

1. Yoğun baskının oluşması "Dönüş"ü arttırmaktadır.

2. Yoğun baskılar sonucunda gidilecek ülkelerdeki ekonomik koşullar önemlidir.

3. Her şeye rağmen toplumun tamamı dönmekte, tüm koşullara rağmen bulunulan ülkede yaşamaya devam etmektedir.

3) Yakın tarihte karşılaştırıldığında, uluslararası etkileşimin, dolayısıyla toplumsal değişim hızının düşük olduğu bir dönem olsada ülkelerden sürülüş ve geri dönüş arasında geçen süre oldukça uzundur.

ÜLKE	SAYI
Avustralya	5,000
Kanada	70,000
Avrupa	240,000
Filistin	45,000
(Toplam göçün % 2 si. Bu tarihte henüz İsrail kurulmamıştır)	
Güney Afrika	45,000
Güney Amerika	111,000
ABD	1,749,000
TOPLAM	2.265.000

4) Yaşamı tehdit eden koşullar, ülkenin terk edilmesindeki en önemli koşuldur.

Bu örnekler ve sonuçlar bizlere duygusallıktan uzaklaşarak, dönüş koşullarının teknik olarak incelenmesinin yararlı olacağını göstermektedir.

1) Lee, burada "mesafe"den kastedilen, yaşanan ülke ile dönecek ülke arasında insan yaşamını etkileyen kültürel, politik, ekonomik tüm koşullardaki farklılık kastedilmektedir.

2) Amerikalı psikolog, 1943'te yayınlanmış olan Maslow Teorisi veya İhtiyaçlar Hiyerarşisi teorisi isimli çalışması ile tanınmaktadır.

Nüfus hareketlerini incelemek üzere farklı teoriler geliştirilmiştir. Bu teorilerde ortak olan, nüfus hareketlerinin insan ihtiyaçlarından kaynaklandığı, insan ihtiyaçları ile doğru orantılı, zaman ve mesafe ile ters orantılı olarak geliştiğidir. Bu teoriler içerisinde günümüze en yakın olup, genel kabul gören iki önemli yaklaşımın incelenmesinde yarar bulunmaktadır:

Lee'nin İtici-Çekici faktörler teorisi (Push-Pull theory) ve Maslow'un İhtiyaçların Hiyerarşisi (Hierarchy of Needs).

LEE'YE GÖRE İTİCİ- ÇEKİCİ FAKTÖRLER TEORİSİ:

İtici faktörler zorlayıcı faktörler olup, ayrılmak ülkenin koşulları ile ilgilidir ve insanlarda göçme duygusunu uyandırır.

Çekici faktörler gidilecek ülke ile ilgilidir ve insanları gidilecek ülkeye yönlendiren avantajları kapsar. İtici-çekici faktörler bir miktarsın iki kutbuna benzetilebilir.

Lee'ye göre itici faktörlere örnekler:

- Yetersiz iş imkanları,
- İlkel yaşam koşulları,

- Politik korku,
 - Zayıf sağlık hizmetleri,
 - Doğal afetler,
 - Dini vecibelerini yerine getirememek,
 - Geçim kaynaklarının kaybı.
- Lee'e göre çekici faktörlere örnekler:

- İş imkanları,
- Daha iyi yaşama koşulları,
- Politik veya dini serbesti
- Ülkeden hoşlanmak,
- Eğitim,
- Daha iyi sağlık hizmeti
- Güvenlik,
- Aile bağları,

Lee itici-çekici faktörleri açıklarken ön planda olan insan ihtiyaçlarıdır. İnsan ihtiyaçlarını sınıflandırarak anlaşılması doğrultusunda çalışmalar Maslow tarafından yapılmıştır. Maslow'a göre insan ihtiyaçlarının tatmin düzeyi, motivasyonu yaratır.

Maslow'a göre ihtiyaçlar insan yaşamı üzerindeki etkilerine göre önemlidir. Bu etkiler insan yaşamının Fiziki olarak sağlanabilmesinden (yeme, içme, cinsellik) başlayarak takiben güvenlik- sosyal ihtiyaçlar (tanınma, statü sahibi olma, takdir edilme), kendini gerçekleştirme ihtiyacıdır (başarma, haz duyma ihtiyacı). Piramidin altındaki ihtiyaçlar tatmin edilmeden üstte olan ihtiyaçlara ilgi olmaz veya düşük olur. Bu sıralama genel bir sıralama olup bireylere göre farklılıklar gösterebilir.

İşte Lee tarafından örneklenmiş olan itici-çekici faktörlerin hangilerinin öncelikli olarak etkin olacağını açıklaması, bu piramitteki ihtiyaçların sıralamasına bağlı olarak gerçekleşir.

Etnik bir grubun etnik bir hedefe, yani Adige ve Abazaların Kafkasya'ya dönüşündeki temellerden birisi etnik çelişkinin olabilmesine bağlıdır. Etnik çelişkinin oluşabilmesi, açık veya üstü örtülü de olsa bir çelişkinin olması, su yüzüne çıkarılabilmesi ve yönetilebilmesine bağlıdır.

Osmanlı döneminde politik olarak yerleştirilen ve asimile edilmeleri hedeflenen Çerkeslerin, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunu takiben milliyetçi bir yaklaşımla dil ve kültürlerini yaşamaları yasaklanmıştır. Ancak var olan düşük çelişkilerin açığa çıkarılması yerine, çelişkilerin uzlaşmalarla örtbas edilmesi yoluna gitmişlerdir. Bu yolun seçilmiş olmasında ulusal bilinç düşüklüğü, entegrasyonu kabullenmiş olmak ve bunların sonucunda devlet nezdinde kraldan çok kralcı olmakla açıklanabilir. Örneğin, günümüze kadar resmi ideolojinin Hain Çerkes Ethem motifini eğitimde kullanması,

hainliğin Çerkeslikle özdeşleştirmesinin açıkça görülebilmesine rağmen, bu halktaki etnik çelişkinin derinleştirilmesi için gündeme getirilememiş, getirilmemiştir.

KİTLESEL DÖNÜŞTE ADAPTASYON ÇALIŞMALARININ ÖNEMİ

Farklı ülkelerde yaşam farklılıkları getirmektedir. Bu farklılıkların en aza indirilmesi dönenlerin bir an önce sisteme adaptasyonuna bağlıdır. Bunun için döndükten sonra adaptasyon çalışmalarının yapılması çok önemlidir. Adaptasyon çalışması ve dilin bilinmesi olarak anlaşılmamalıdır. Bölge tarih ve kültürünü bilmek, yerel ve merkezi yönetim şekillerini bilmek, devletin sunduğu hizmetlerden yararlanmayı bilebilmek bunlardan bir kısmıdır. Buna güzel bir örnek Polonya'nın

eski Sovyet Cumhuriyetlerinden dönen yurttaşları için planlamış olduğu adaptasyon çalışmalarıdır.

Polonya adaptasyon çalışmaları örneği (Yapılan çalışmalar):

* Her yıl Polonya Milli Eğitim Bakanlığı'nca, Kazakistan, Özbekistan, Ukrayna gibi eski SSCB ülkelerinden dönenler için kurslar düzenlenmektedir.

* Kurslar sırasında dönenler ve aileleri Polonya vergi sistemini, ulusal sağlık sistemi kurallarını, sosyal sigorta sistemini, iş ve işçi bulma sistemini tanımaktadırlar.

* Dedelerinin ülkesinin coğrafyasını, tarihini ve kültürünü bilmeleri gerekmektedir. Kurs sırasında Polonya gelenekleri ile ilgili bölgesel ziyaretler düzenlenmektedir. Polonya dilini öğrenirler ve yeni çevrelerine adapte olurlar ■

“Bir tuğla da sizden” kampanyaları ile başlayıp bitirilen dernek binalarımız elden gitmesin...

Bozüyük Kuzey Kafkasya Kültür Derneği Yardımlarınızı Bekliyor...

Bozüyük Kuzey Kafkasya Kültür Derneği'nin (BKKKD) hemşehrilerine daha iyi hizmet verebilmesi amacıyla şartlar zorlanarak, bir süre önce toplumumuza yakışır bir kültür merkezi inşa edilmişti.

Maalesef bu kültür merkezi ekonomik sorunlar nedeniyle satılma tehlikesi ile karşı karşıya.

Büyük özveri ve gayretlerle yapılan bu binayı kaybetmemek için BKKKD yardımlarınızı bekliyor.

Katkılarınız için hesap numarası:

Garanti Bankası

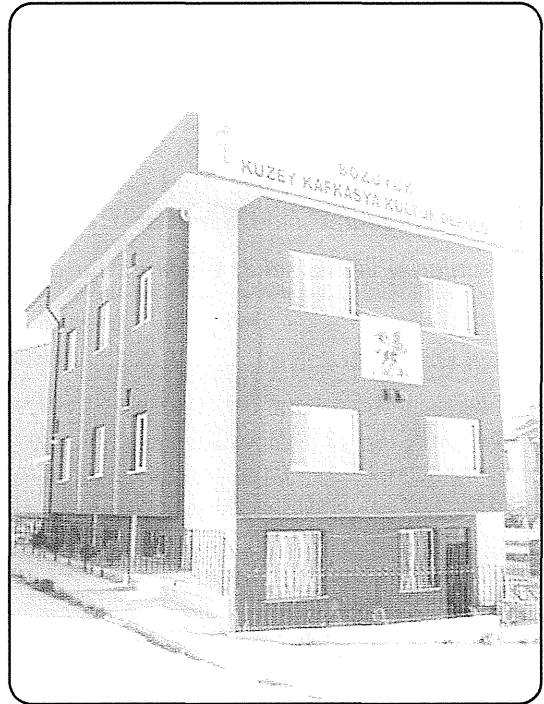
Bozüyük Şubesi (Bilecik)

Hesap Sahibi: Hakan Karuk

Şube Kodu: 532

Hesap Numarası

6699318

Anadolu Ateşi'nin kötü adamı,
Troya'nın Aşil karakteri,

Perit Yançatoral

Perit Yançatoral: "İçinizde olan kültür zaten cidden benimsenmişse her yerde sizinledir, gittiğiniz durduğunuz her yerde sizden yansır. Ben bir Çerkes genciyim her zaman bunun sorumluluğuyla yaşadım yaşamaya da devam edeceğim..."

HAJJUKO LEYLA KANDEMİR

Perit Yançatoral, Reyhanlılı bir Abzeh ve L'ışı sülalesinden.

Çerkesliğini her fırsatta dile getiren Yançatoral, dans hayatına Ankara Kafkas Derneği'nin Halk Dansları Ekibi Elbruz'da başladı. Mustafa Erdoğan'ın kurduğu, yurt içinde ve yurtdışında büyük başarılar elde eden Anadolu Ateşi Dans Grubu'nun seçmelerinde başarı kazanarak, grubun baş dansçısı "kötü adamı" oldu. Şimdi ise Troya'da Aşil karakterini canlandırıyor.

Başarılarını ilgi ile takip ettiğimiz bu örnek gencimizle sizler için bir söyleşi gerçekleştirdik.

- Sizi tanıyabilir miyiz?

23 Nisan 1982 Adana doğumluyum. Üniversite eğitime kadar Ankara'da yaşadım, daha sonra Anadolu Ateşi Dans Topluluğu'na katılmak için İstanbul'a yerleştim. 9 seneden beri burada yaşamaktayım. Halen Mimar Sinan Üniversitesi Devlet Konservatuarı Modern Dans Bölümü'nde okumaktayım.

- Herkes sizi dans yeteneğiniz ve uluslararası bir gösteri grubundaki başarılı çalışmalarınızla tanıyor. Bu yönünüzden bahseder misiniz? Nasıl

başladınız, neler yaşadınız, neler yapıyorsunuz/ yapacaksınız.., yol hikayeniz nedir?

Dansa birçok Çerkes genci gibi demekte başladım. 5 yaşında Ankara Kuzey Kafkasya Derneği'nde Sönmez Baykan abimizin çalıştırdığı küçükler ekibiyle ilk dans hayatıma başlamış oldum. Daha sonraları eğitimim sebebiyle üniversite yaşına kadar danstan uzak kaldım. 1998 yılında, demeğimize anavatandan gelen hocalarla beraber, bu kez de büyükler ekibinde dans hayatıma yeniden başlamış oldum. Beslan Bitok hocayla

geçirdiğim 2 senenin ardından, her zaman hayallerimi süsleyen profesyonel hayat için, Anadolu Ateşi seçmelerine katıldım. Demeğimizin eski hocalarından Elbruz Gaytaoğlu'nun kızı Demet Gaytaoğlu ve o zamanlar yine demeğimizde çalışan ikinci bahar ekibinde dans eden Yılmaz Batıbay sayesinde seçmelerden haberdar oldum. Tüm ikinci bahar ekibinin yoğun desteğiyle seçmelere girmek için İstanbul'a gittim. 4 bin kişi arasından yapılan eleme sonucunda, Anadolu Ateşi seçmelerini kazandım ve profesyonel dans hayatıma başlamış oldum. 9 yılda 1.800'den fazla gösteri yaptım, 70'den fazla ülke dolaştım, halen oynanmakta olan Troya ve Anadolu Ateşi dans gösterilerinde baş dansçılık yapmaktayım. Troya'da Aşil, Anadolu Ateşi'nde de kötü adam rollerini canlandırıyorum. 10 Nisan'da Mısır'da Piramitlerin önünde yapılacak gösterilerle başlayacak dünya turnesine hazırlanmaktayım.

- Başlarken amacınız neydi?

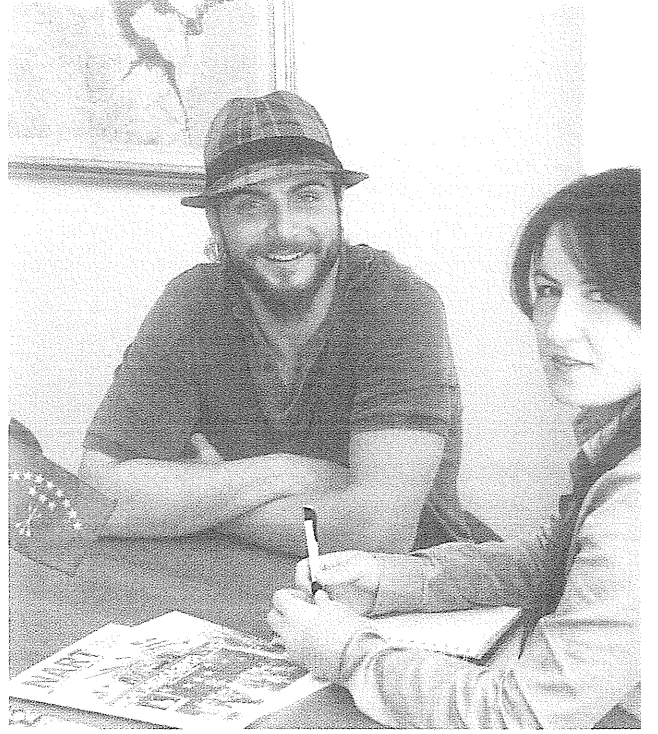
Başlardaki amacım hala değişmedi. Yaptığım işte en iyisi olmak için çalıştım her zaman ve çalışmaya da devam edeceğim.

- Bu konuda hedeflediğiniz bir nokta var mı?

Bu noktaya günde 9 saati geçen uzun ve insan bedeninin bütün limitlerini zorlayan sıkı çalışmalar sayesinde geldim. Bu seviyeye gelmem de başta annem, babam ve ablalarım olmak üzere, bütün ailemin emeği büyüktür.

- Yaptığınız iş ne tür yetenekler gerektiriyor? İşinizin pek bilinmeyen, ilginç yönleri varsa (veya bilinmesini istediğiniz) bizimle paylaşır mısınız?

Dans çok eğlencelidir, ama profesyonel dans asla kolay değildir. Hayatınızı ona göre planlamalı, ona göre yaşamayı öğrenmelisiniz. Günde en az 8 saat çalışmak zorundasınız, vücudunuzun esnek

olması ve dayanıklı olması gerekir. Bunlar içinde azim, istikrar, istek, kabiliyet en önemlisi de yaptığınız işi sevmeniz gerekir. Ağn ile yaşamayı ve vücudunuzu dinlemeyi öğrenmelisiniz.

- İçinde büyüdüğünüz Çerkes kültürünü işinize yansıtabiliyor musunuz?

İçinizde olan kültür zaten ciddi benimsenmişse her yerde sizinledir. Gittiğiniz, durduğunuz her yerde sizden yansır ben bir Çerkes genciyim her zaman bunun sorumluluğuyla yaşadım yaşamaya da devam edeceğim.

- Ailenizden, çevrenizden bu yönde etkilediğiniz kişiler oldu mu?

Hayatım babam ve annemle beraber demeklerde geçti. Ailem, aile dostlarımız, değerli büyük-

lerimizle beraber her zaman benim etrafımda örnek alacağım insanlar oldular. Babam Süleyman Yançatoral, dayım Nejdet Hatam, annem Şengül Yançatoral, Özdemir Özbay, Aslan Arı, Ali Gündüz, Mevlüt Atalay, Sönmez Baykan, Zafer Seker, Cevat Bageoğlu, Ender Kankoç, Ziya Şenvar, Meral Bageoğlu, Bayar Şırayder ve daha ismini özür dileyerek sayamadığım bir çok büyüğümüzün bende emekleri sonsuzdur.

- Camiamızda sizden başka, bu düzeyde bu mesleği yapan var mı (Türkiye’de)?

Anadolu ateşinde tek değilim, yine Ankara Demeği’nden eski ekip arkadaşım Ünsal Özcan ve Bandırma’dan Tufan Çetin arkadaşımızla beraber 3 Çerkes genci elimizden geldiğince Çerkesleri temsil etmekteyiz.

- Mesleğinizin sizi en etkileyen yönü nedir?

Mesleğimin her yönü beni etkiliyor, çünkü ona göre yaşayıp ona göre hareket ediyorum. sahnede hayallerini yaşayan bir gencim ben, özgür ve sınırsız...

- Rol aldığınız tarihi temalı koreografilerde orijinaline ne kadar uyuluyor?

Koreografilerimizde her zaman tarihi gerçekleri yansıttık, bizim grubumuzun bir tarih danışmanı vardır ve hikâyeler her zaman bu gerçeklere göre yazılır, dans edilir. Tabii ki her zaman Anadolu Ateşi’nin kendine has üslubuyla.

- Çerkes kültürünü konu alan bir çalışma oldu mu, olabilir mi sizce?

Olmadı ve olması da zor görünüyor, çünkü biz maalesef bu konuda uğraşacak mali desteği

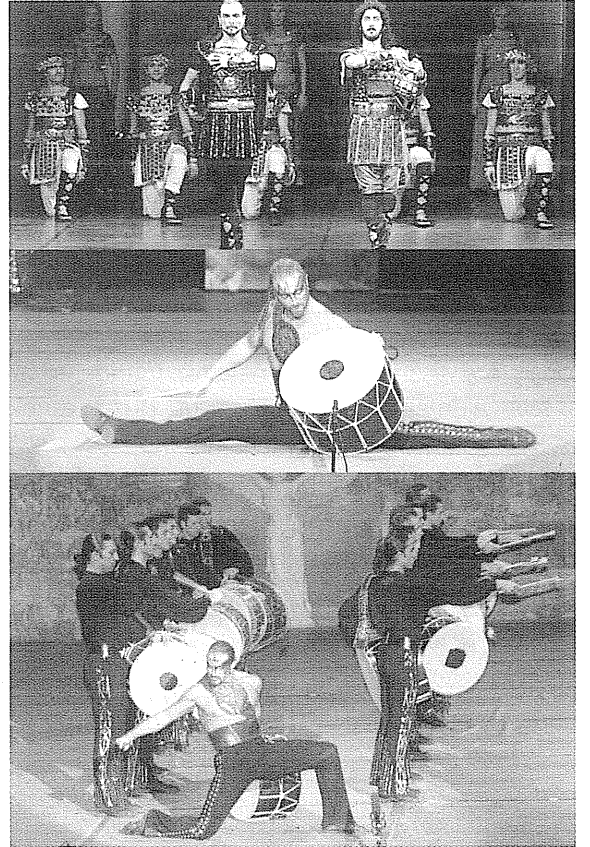
asla bulmayız. Dünyaya kendimizi ancak sanatımızı tanıtarak hatırlatabiliriz ama biz bunu yapmakta çok yetersiziz. Bizim kültürümüzü her millet alıp kullanıyor ve bundan da yarar sağlıyorlar, ama biz önümüzden çalınana bile ses çıkarmayacak kadar sessiziz. Bu iş olacaksa da olacağı yer zaten ana vatandır ve maalesef para desteği olmazsa çok zor.

- Çevrenizden aldığınız tepkiler nasıl oluyor?

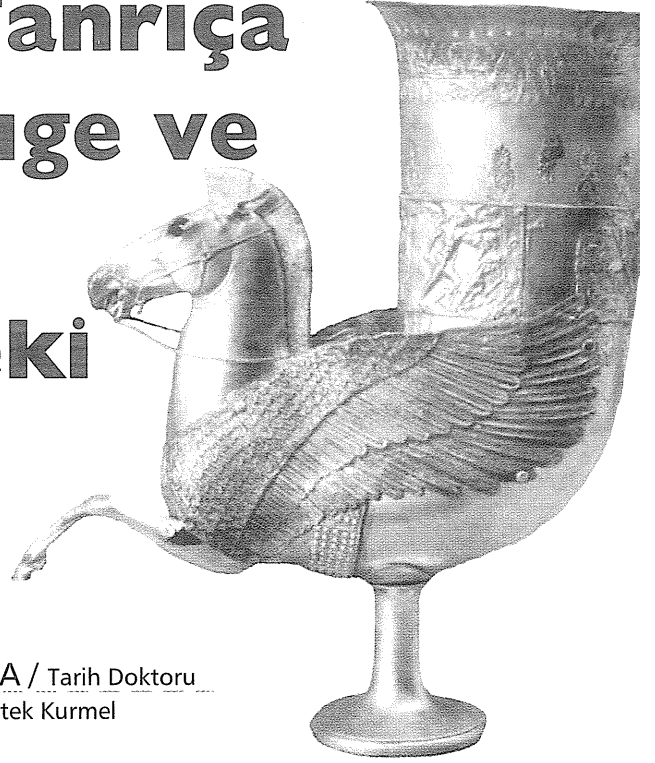
Daha öncede bahsettiğim gibi, 70 den fazla ülke dolaştım ve her gittiğimiz yerde çok güzel karşılandık. Gösterilerimiz her zaman kapalı gişe oynadı ve hep ayakta alkışlandık. Bu çok mutlu ediyor bizleri, yaptığımız işe değer verilmesi çok güzel.

- Sizi örnek alan gençlerimize önerileriniz ne olur?

Beni örnek alan gençler var mı bilmiyorum, ama çok çalışırlarsa ve hakikaten kafaya koyarlarsa bir gün onlarla yan yana dans edebiliriz. Bu konuda gereken desteği her zaman veririm. Beni bu hallere geçmişte yaşadığım demek çevresi getirdi. Nerden geldiğinizi asla unutmayın. Yükselirken sizi taşıyan insanları zirvedeyken yalnız bırakmayın.

Büyük Ana Tanrıça kültünün Adıge ve Abhazya mitolojisindeki izleri

■ LİLLY AKABA / Tarih Doktoru

Çev.: Dr. Ö. Aytek Kurnel

Antik Yunanlılar Strabon dönemine, yani İsa'nın doğumuna yakın zamanlara kadar Karadeniz kıyılarında yaşayan insanların "Büyük Ana Tanrıça"ya taptıklarını söylerlerdi.

Toprak, su ve bereket kültleri bununla ilintiliydi. Strabon Beyaz Tanrıça tapınağından bahsederken, Adıge-Abhazlar tarafından Kodoş (Kodeş veya Kadoş, Kodos, Kodes, Q'oedes vb.) olarak adlandırılan "Büyük Ana Tanrıça"yı kastediyordu. İlginç bir ayrıntı, Adıgeler bu tanrıçayı daha net hatırlıyor. Bu yüzyılın (yirminci yüzyıl-ç.n.) yirmili ve kırklı yıllarının sonunda, etnograf ve Kafkasya uzmanı E.M. Shilling tarafından elde edilen verilere göre, kıyı Adıgelerinin denizi taşmaktan koruyan balık biçimli bir idol olan Kodeş ile ilgili efsaneleri mevcuttu. Başka verilere göre, Adıgelerin denize açılmadan önce bu tanrıçaya dua ettikleri bildiriliyor.

Etnograflar Kodeş adına kitlesel törenler düzenlendiğini, buna halka halinde edilen dansların ve deniz banyolarının eşlik ettiğini belirtiyorlar. Adıgeler, Karadeniz'in hakimi olan Hysh'haguashe'yi, balık biçimli idol Kodeş'in sırtında otururken ve denizi sahillerde tutarken betimlemişlerdir. Şapsıglar, Natuhaylar ve Ubıhlar ona adanmış özel bir ayın yaparlardı. Denizin içinde bir hayvan kurban ederler, hayvanı parçalarlar ve bu parçaları birer birer suya atarlardı. Balıkçılar bu sayede Karadeniz ve Azak denizine açılırken havanın sakin olmasını sağlamak

için, Hysh'haguashe ve Kodeş'i beslediklerine inanırlardı.

Abhaz folklorüne bakarak, kadim zamanlarda tanrıça Kodeş'in Abhaz din ve mitolojisinde en önemli rollerden birine sahip olduğunu söyleyebiliriz. Bu yüzyılın (yirminci yüzyıl-ç.n.) başında, Abriskil efsanesinin V. Gatzuck tarafından kaleme alınmış bir versiyonunda, deniz tanrıçası Kodeş ve 12 güzel kızından bahsedilmiştir.

Bu kültün izlerini Abhaz masallarında da görebiliriz. Adıgeler, tanrıçanın esas fonksiyonunu başka bir şekilde yorumlamışlardı. Yerel bir amatör etnograf olan F. I. Shilov Tuapse'de kaldığı süre içinde doğum yapan kadınların ve yeni doğan bebeklerin tanrıçası olan Kodeş kültüne ilişkin bu satırların yazıyla görüştü. Yaşlı Şapsıg kuşağı, hamile kadınların tanrıçayı onurlandırmak üzere oruç tuttuklarını ve beyaz giysiler giydiklerini hatırlamaktadır.

Yakın zamanda gün ışığına çıkan etnografik malzeme, Abhazların da benzer inanışlara sahip olduklarını ortaya koymuştur.

Abhaz köyünün en yaşlılarından olan ve gençliğinde ebelik yapmış Atara, o günleri şöyle hatırlıyor: "Doğumun gerçekleşeceği eve giren ebe, giysilerinin tüm düğmelerini açar, elbisesinin ve başörtüsünün

tüm bağlarını çözer ve orada hazır bulunan herkesten aynı şeyi yapmalarını isterdi. Doğum boyunca K'uadu'ya (muhtemelen Kodeş'in bir başka ismi) dua edilirdi. Yani Adıgelerin yanı sıra Abhazlar da tanrıça Kodeş'in hamilelik ve doğumu yönettiğine inanıyorlardı."

Tarihi 17.-18. yüzyıllara kadar giden kaynaklar da Kodeş, K'uda veya K'uadaş kültünün varlığını doğruluyor. Muhtemelen Kodeş'ten ilk bahseden bir Dominik rahibi olan Jean de Luq idi ("Perekop ve Nogay Tatarlarının, Çerkeslerin, Mengrellerin ve Gürcülerin Tanımı, 1625). Bu yazar, Abhazya'ya yaptığı yolculuk sırasında gezdiği kutsal mekanlar olan "kodoş"ları tanımlamıştı. Kurban törenlerinden arta kalan, ağaçlara asılı koyun başlarından ve silahlardan bahsediyordu. Bir asırdan fazla bir zaman sonra, Kırım'da Fransız büyükelçisi (1750-1762) olan ve boydan boya tüm Karadeniz sahiliyle ilgili bilgi toplayan M. Peysoguel, "Karadeniz'in Çerkes ve Abhaz sahillerindeki Ticaret Üzerine Araştırma" isimli kitabında, Abhazya'daki Kodoş koyundan ve koya ismini veren, Abazinler¹ için de kutsal bir nesne olan bir ağaçtan bahsetmiştir.

Peysoguel'in bahsettiği Kodoş koyunun bazı eski haritalarda "Kodoş" olarak gösterilen Pitsunda bumu olduğunu hatırlatmak gerekir. Bu isim, Abhazya toponomisini hayli etkilemiştir. 19. yüzyılın ilk yansında yaşamış bazı yazarlar, örneğin Fransız gezgin ve yazar Dubois de Monpere bu ismi (bazen de Kodoş'u) Bzıb nehri için kullanmıştır.

Bu ismin verildiği bazı yerlerde eskiden Kodeş'e adanmış sahil tapınaklarının bulunduğunu düşünmek mantıklıdır. Eski zamanlarda her limanda denizcilerin denize açılmadan önce deniz tanrıçasına dua ettikleri

ve kurbanlar sundukları bir tapınak olduğuna dair tarihi kanıtlar mevcuttur. Ayrıca, genelde tanrıçanın kendi ismiyle anılmadığı biliniyor. Zaman zaman tanrıçanın ismi yerine "kıyı tapınağı" veya "denizin yanında duran" gibi tanımlayıcı bir ifade kullanılırdı. Azyubja köyünde bulunan ve erken Orta Çağ döneminden kalan kıyı tapınağı "mermer bina"nın kalıntılan bu hipotezi destekliyor. Kodor ırmağı onun yakınından denize dökülüyor. Çok ilginç olan bu yerde eskiden yakın ve uzak diyarlardan gelen gemilere hizmet veren büyük bir liman vardı. Buna göre, Kodeş'e adanmış, kıyı tapınakları ağsı hakkındaki teori daha da güç kazanmaktadır.

İlginç bir ayrıntı olarak, İtalya'dan gelen ve Ermeni kökenli Katolik bir rahip olan, 1815 yılı civarında Abhazya'yı ziyaret eden Minatz Medici "Pontus Tarihi" (1819'da Venedik'te yayınlanmıştır) adlı kitabında "kodoş" isimli devasa bir ağaçtan bahsetmiştir. Rahibe göre, Kodor ırmağı civarında bir ağaç bulunmaktadır ki rahip o ağaca da Kodor adını vermiştir.

Bölgenin yerlileri ağacın etrafında toplanıp ona hüzünle tapınmaktadırlar. Medici, düşünceler de dahil olmak üzere tüm törenlerin "tapşı" ve "kodoş" denen kutsal ağaçlar etrafında yapıldığını yazmıştır. Bir nişan töreni sırasında her evden sembolik kurbanlar getirilip, bir ağacın altına bırakılır ve sonrasında bir dua okunmuş. Kodeş ile ilişkilendirilen kutsal ağaçlar ve kutsal korularla ilgili diğer ayinler, Abhazlar tarafından dile getirilmekte olup, en azından günümüzde sahip olunan verilere göre, Adıgelerde rastlanmamaktadır.

Kodeş ile ilgili coğrafi isimlerin Adıge bölgelerinde de görüldüğünü belirtmek gerekiyor. Tuapse sınırında Kodoş dağı vardır ve burada yapılan arkeolojik kazılarda, Neolitik kültüre ait objeler bulunmuştur. Bunun yanında, Tuapse yakınında aynı isimle anılan bir burun vardır. Ünlü etnograf L.I Lavrov, bir zamanlar bölgenin yakınında bir Kodoş tapınağı bulunduğunu tahmin etmektedir.

Tanrıça Kodeş'e ilişkin verilerin karşılaştırılması Adıge ve Abaza inançlarının hemen hemen aynı olduğunu göstermektedir. Ancak Adıge versiyonunun tersine, Abhaz versiyonunda balıkçıların koruyucusu yoktur ve bunun nedeninin araştırılması gerekir ■

* Circassian World Yaz 1998 No : 2

¹ Geçmişte bazı araştırmacıların Abhazlar'a ve Abazinler'e Abaza dediği bilinen bir gerçektir.

Haksız Bir Sürgün Uygulaması'nın Anatomisi

■ ÖZDEMİR ÖZBAY

Bilindiği üzere, Çerkes halkı Çarlık Rusya'sının uyguladığı Kafkasya'yı elde etme, Kuzey Kafkasya'nın otokton halkı olan Çerkesleri, ne pahasına olursa olsun bu coğrafyadan sürerek çıkarma politikası uygularken, dünyada eşi benzeri görülmeyen bir soykırım olayı ile Çerkes halkının kıyımına, Karadeniz sularına yüz binlerce insanımızın gömülmesine neden olmuştu. İşte bu büyük soykırım ve sürgün sırasında Gönen yöresine yerleşen Bjeduğ kökenli bir köyün, Kurtuluş Savaşı'nın başlarında, ikinci bir sürgünle Doğu Anadolu (Van, Bitlis, Ahlat) yörelerine sürülüşünün acılarını anımsatan bir öyküdür anlatacağım.

Aznavur - Ethem çatışmasının kurbanı olan bu köy, soğuk bir sonbahar günü hiçbir hazırlığa

izin verilmeden evlerinden toplanarak, kimi at, kimi bulabildiği araba, kimi de yaya olarak Ankara'ya doğru yola sürülmüştü. Günlerce süren yolculuk sırasında yanlarındaki azığını bitiren bıçare insanlar, aç billaç, bulurlarsa ot kökü yiyerek, bir yandan da jandarma müfrezesinin tehditi altında Ankara - Yozgat üzerinden yol alıyorlardı.

Verilen molalarda kadınlar, ellerinden geldiğince ayakları yaralar içinde kalan çocukların ayak tedavilerini yapıyor, paçavralarla sarıyorlardı. Büyüklerin parçalanmış ayakkabılarını, mestlerini onararak yola koyuluyorlardı. Sorgun, Boğazlıyan, Gemerek derken Uzunyayla düzüne çıkmışlardı. Bu kadersiz grup nerede olduklarını, nereye götürüldüklerini bile bilmiyorlardı. Karacaören köyü üzerinden Kazancık'a yaklaşıp Pazarsuyu

çayının kıyısında mola verdiler. Kadınlar, çocukları ırmak suyuna sokup ellerinden geldikince temizlemeye çalıştılar. Sonbahar'ın solgun güneşi altında bir süre dinlenme, ısınma umuduyla çocukları sarıp sarmalayıp yatırdılar.

Üstleri başları yırtılmış, bu hırpani yolcuları merakla izleyen Kazancık köyünün çocukları, ağlayan, ağıt dizen kadınları dinlediklerinde, şaşırıp kaldılar. O güne dek Bjeduğ Çerkeslerini tanımayan çocuklar, Bjeduğca ağıtları Hatıkoy'ca sanarak 'bu grup Hatukoyca konuşuyor' diye bağırarak evlerine, büyüklerine haber vermek için koşmuşlardı. Köy halkı olayı değerlendirmek üzere camide toplandılar. Bu ne garip bir durumdu? Çerkesce konuşan bunca insan neden esir edilmişler, neden bu denli perişanlardı? En önemlisi de nereye götürülüyorlardı? Bütün bunları öğrenmek için büyüklerden oluşan bir heyet belirlendi. Degune Hacı'nın başkanlığındaki heyet, grubun konakladığı yere doğru ilerlediler. Askeri birliğin komutanı ile görüşmek istediklerini söylediler. Komutan bu kerli-ferli, kalpaklı, heybetli yaşlıları kabul etmek zorunda kaldı. Başlarındaki Degune Hacı ile Binbaşı olan komutan arasında şöyle bir diyalog sürüyordu;

-Köyümüze, bizim dünyamıza hoş geldiniz binbaşı, bu ne haldir? Bu garip ve perişan kafilenin anlamı nedir?

-Hoş bulduk dede, bunlar Karesi vilayetinin Gönen kazasından, orada Çerkes Etem - Anzavur çatışmasını duymuşsunuzdur. Anzavur'a yardım edip, Mustafa Kemal Paşa'ya ters düşen bu Çerkesleri daha da zararlı olmasın diye Van vilayetine götürme emri aldık. Mesele bu.

- Pek götürmeye benzemiyor, bunlar sürgün, öyle değil mi? Sizce Van'a kadar bu sabilerden kaç kişi hayatta kalır, durumlarını görmüyor musunuz?

-Biz devletin emir kuluyuz, benim de yüreğim sızlıyor, ayrıca bunların Anzavur'u tuttukları hakkında açık bir delil de yok. Ne yapabilirim ki? Üzgünüm...

-Bak komutan, biz senden çok daha üzgünüz, çünkü bunlar bizim soydaşımız. Bu köy de Çerkes köyü. Bundan sonra geçeceğiniz, daha sonra geçeceğiniz, anlayacağın, Aziziye, Gökşun, Afşin bu kazaların önemli bir bölümü Çerkes. Eğer seninle bazı konular da anlaşılmazsak taa Maraş'a kadar tüm köyleri karşına dikeriz, azdan

az ölür, çoktan çok. Bir Çerkes köyüne konaklayıp oranın havasını, suyunu teneffüs ederseniz oranın geleneklerine de uymak zorundasınız. Ne İstanbul'daki Babiali, ne Ankara'daki Mustafa Kemal Paşa, bu zavallıları aç billağ götürün demediler. Burada da ne olup biteceği hakkında haber almalı da olanak dışı, gel oturup anlaşalım.

- Ne demek yani? Bunları size teslim etmemi mi istiyorsunuz? Aslında bu zilletten bende nasibimi alıyorum. Meraklısı değilim. Bunların Ahlat'a yerleştirildiği hakkında Van Valisi'nden bir belge alamazsam meslek hayatım sona erer, anlıyor musunuz?

-Biz seni çok iyi anlıyoruz. Öncelikle siz ve askerleriniz de dahil, hepinizi evlerimize davet ediyoruz. Önce bir yıkanıp paklanın. Çocuklar bir deri bir kemik kalmışlar, karınları bir güzel doysun, kadınlar biraz dinlensin. Hasta olanlara, yarası olanlara bakalım. Sonra ne yapacağımızı dostça karşılıklı oturup konuşuruz.

Bu diyalogla yumuşayıp gerginliği geçen Komutanın, kendisi de perişan idi. Günlerce doğru dürüst bir şey yememişti. Hele erler artık dökülüyordu. Bu teklife hayır demesi mümkün değildi. Hemen arabalar, atlar köye çekildi. Kadınlar Gueç'lerin Haceş'ine, erkekler Degune Hacı'nın hacheşine, askerler de Lidze İbrahim'in hacheşine yerleştirildiler. Hepsine sular kaynatılarak banyo yaptırıldı. Yarası beresi olanları, hastaları Cetger Buba, merhemlerle, ilaçlarla tedavi etti. Çocukların karnı doyuruldu. Büyük kazanlar kurulup koyunlar kesildi, askerlerin karnı doyuruldu. Bu arada birkaç delikanlı atlanıp uçarcasına Şarkışla'ya gittiler. Telgraf başında Sivas milletvekillerini ve özellikle de Emir Marşan Paşa'yı buldular. Olan biten Ankara'ya ve Sivas'a aktarılmıştı.

Köyde bir bekleyiş başladı. Biraz morali düzelen, kendine gelen Sürgünler, köy halkı ile candan kaynaşmışlardı. Hatta sürgün konuklar onuruna köyün en büyük ağılı temizlenip, soğukta dışarıda üşümek için orada büyük bir şenlik düzenlendi. Yöre farkından dolayı önce müzik ve oyunda uyum sağlayamamışlardı. Kafilden mızıka çalan bir orta yaşlı kadının döktürdüğü nağmelerle konuklar doyuya Tleperüş oynadılar. Ev sahipleri ise kafe, şeşen, wuig yaptılar. Komutan ile askerler ise yaşam boyu göremeyecekleri bu şenliği şaşkın bir biçimde izliyorlardı. Mızıkanın inleyen, kükreyen, yalvaran sonra yine kükreyen nağmeleri, genç

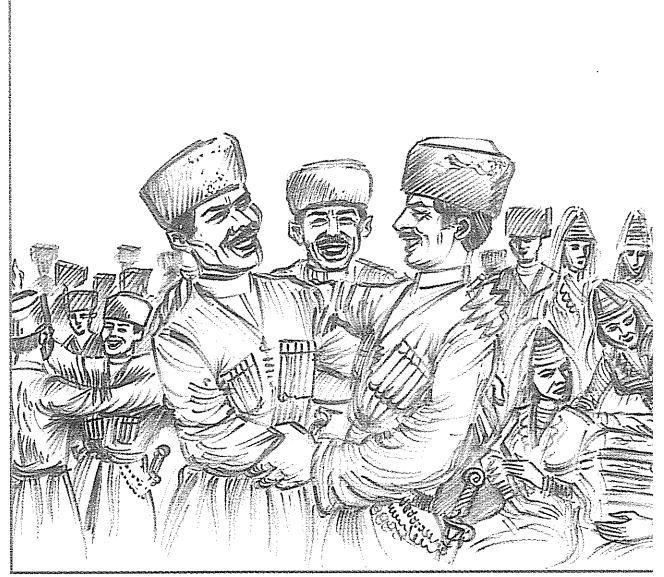
kızların su gibi akan zarafeti, delikanlıların blok kayalar gibi sağlam, aslanlar gibi atılgan hareketli dansları, Komutan'a bir kostümlü balo da bulunuyormuş gibi geliyordu. Sonunda yaşlılara yaklaşip bütün bu yapılardan dolayı teşekkür etti. Bu bozkırın ortasındaki, Avrupalı yaşam, bu uygar ilişkiler, bu sevecen, insancıl yaklaşımlar... Bütün bunları böyle bir bozkır köyünde görebileceğini hayal bile edemeyeceğini söylüyordu.

Köyde mevsimlik sığırtaç, çoban ya da yanaşma olarak bulunan sekiz on Avşar ise gizlice bir araya gelip Komutanın ihanetini anlatıyorlar ve bunun hemen Ankaraya iletilmesi gerektiğini düşünüyorlardı.

Beklemekle geçen bir haftalık süre, bir aya dönüştü, Komutan bu arada çavuşlardan birisini vekil bırakarak Sivas'a gitti. Onun gidişi ile köydeki boş evler süratle onanılarak, kullanılır hale getirildi. Otuz aileyi bulan Sürgünler, aile aile yerleştirildi. Her ailenin hamisi olarak, bir yerli aile ev sahibi görevini aldı. Kaynaşma o kadar güzeldi ki konuk hanımlar köyün kadınları ile birlikte yayık yayıyorlar, Çerkes peyniri çıkıyorlardı.

Köyde çoban, yanaşma olarak bulunan Hınzır köyü halkından sekiz on kişi, bu yersiz yurtsuz kalan Çerkeslerin köyde kalmaları halinde, kendi işlerinin ellerinden alınacağı ve açıkta bırakılacakları düşüncesi ile korkmaya başlamışlardı. Kendi aralarında toplanıp durumu Ankara'ya bildirmek için karar aldılar. Köylerinden çağırdıkları muhtarları Çarpık Ali'yi doldurup gönderdiler.

Sürgünlerin köye gelişinin kırkinci günü idi. Köyün imamı sabah ezanını okurken Kuzey batı yönünden (halk tarafından Sivas sapağı denilen yer) gelen yeni askerler görmesi üzerine ezanı keserek, Degüne Hacı'ya koştu. Olanlar olmuştu, yeni gelen askerlerin başında yeni bir binbaşı vardı. Eski binbaşidan ise haber yoktu. Askerler ev ev arama yaparak kadınları, çocukları sıcak yataklarından kaldırıp sürüyerek, köy meydanına topladılar. Feryat figan, ağlama, beddua sesleri göklere yükseliyordu. Degüne Hacı'nın eşi, Yismeyl Hacıbekmirza'nın kız kardeşi Paşkan, İstanbul'da uzun süre kaldığı için çok güzel Türkçe konuşuyordu. Yeni komutanın karşısına çıkarak bu olayın nedenini sordu, aldığı yanıt tek cümle idi "bu hükümetin kararıdır."

Kafilenin içinde Nurkhan isminde nişanlı bir kız vardı. Nişanlısı doğu cephesinde asker imiş. Ağlayarak, bağırarak götürülürken, Paşkan Hanım'ın torunu küçük bir kız olan Nazime'yi de sürüklüyordu. Nazime'ye son sözleri şu oldu; "Nişanlım Yusuf bir aya kadar dönecekti. Eğer peşime düşüp buralara gelirse ve beni ararsa, bana hediye ettiği yüzüğü, hacheşinin dip odasına siva yaparken gömdüm. Ne olur onu çıkarıp Yusuf'uma verin" Arkasına bakarak, çığlıklar atarak götürdüler. Nurkiranşehir tarafından dağları aşarak uzaklaştılar.

Kazancıklar, gözleri yaşlı arkalarından baka kaldılar. Nazime ve dayısının kızı Kuakuın Degünelerin hacheşinin dip odasını kazıyarak, altın yüzüğü buldular ama neye yarar, ne Yusuf geldi ne başkası... Bir süre sonra Nurkhan'ın Gürün civarında öldüğünü, bir dağın başında 'tek mezar' olarak bırakılarak, yakınlarının Van'a doğru uzaklaştıklarını öğrendiler. Bu yüzük Pınarbaşı'ndaki Kuşha kuyumculara satılarak parası ile Nurkhan'ın ruhuna Mevlit okuttuklarını anlatırdı annem Nazime...

Köyümün büyüklerinden duyduğuma göre, bu olayın arkasından sürgüne gönderilen Gönen ve Biga yöresi Çerkesleri, doğuya sürülürlerken, Uzunayla Çerkesleri'nin yeniden müdahale etmelerinden korkulduğu için güzergah değiştirilerek Afyon, Dinar, Konya, Niğde üzerinden Sürgüne gönderildiklerini anlatırlardı.

Çizimler: Ertan Sertöz

Dağlılardan Esirlere ve Gönüllü Gelenlere Nasıl Davranılacağına Dair Kafkasya Genel Valisi Tarafından Tasdik Edilen Kurallar

Hazırlayan: MURAT PAPŞU

6 Temmuz 1847

1. Savaş Esirlerinin Ayrılması

1. Savaş esiri sayılanlar:

a) Birliklerimiz tarafından esir alınan her yaş ve cinsiyetten Dağlılar;

b) Kruvazörler tarafından yakalanan kaçakçı gemilerinin mürettebatı ve yolcuları.

2. Savaş esirleri yaş ve cinsiyet fark etmeksizin, dağlarda bulunan Rus esirlerle takas için üç ay boyunca en yakın kalelerde ve istihkamlarda kalacaklardır. Komutanlığın hemen Rusya'ya gönderilmesinde yarar gördüğü savaş esirleri için bu kural istisna olabilecektir.

3. Bütün aile olarak esir alınanlar sadece ailelerle takas edilecektir. Ancak, anne baba çocuklarından birini esirlerimizle takas için Dağlılara vermeyi kendileri isterse bunda istisna olabilecektir.

4. Savaş esirleri üç ay içinde takas edilmezlerse, daha sonraki dağıtımları için kademeli olarak Novoçerkassk'a gönderileceklerdir.

5. Aileleri olmadan esir alınan kadınlar ve genç kızlar, eğer garnizonlarımızda bulunan ve güvenilir ahlakıyla tanınan evli subaylardan veya memurlardan biri onları kendi himayelerine almayı isterse Novoçerkassk'a gönderilmemelerine müsaade edilir. Aileleriyle birlikte esir alınanlar, yukarıda belirtilen esaslarda ancak anne babalarının, onlar yoksa diğer akrabalarının rızasıyla bırakılabilir. Kadın-kız esirleri himayelerine alanlar komutanlığın talebi halinde onları iade etmek zorundadır. İade olmazsa, esiri

yanlarına alan memurlar onları evlendirmedikleri takdirde ancak 25 yaşına kadar yanlarında tutabilirler. Bundan sonra esirler, gelecek mevcudiyetleri için kendilerine bir hayat seçmek zorundadırlar. İki tarafın rızasıyla esirler, onları 25 yaşından sonra da kabul eden ailelerde kalabilirler, fakat hiçbir durumda köle sınıfına dahil edilemezler.

6. Kara birliklerinden ve donanmadan alt rütbelilerin, aynı şekilde sivil vekaletten şahısların esirlerle resmi nikah yapmalarına izin verilmez. Ancak Hristiyanlarla evlenmek için vaftiz olmuşlarsa, tespit edilen yaşa gelmişlerse ve bu birliğe razı olmuşlarsa izin verilir.

Yerel askeri idare esirlerin ancak ve ancak kendi kanaatleriyle, gönüllü arzularıyla ve Ortodoks kilisesinin itikatlarını öğrenmiş olarak Hristiyan inancına döndüklerini sıkı şekilde takip etmekle yükümlüdür. Zorlayıcı veya ayartıcı tedbirlerin asla uygulanmadığından da sorumluluk taşımaktadır.

7. Esirle evlenen her alt rütbeliye ilk ihtiyaçlarını karşılamak üzere 45 gümüş ruble isteme hakkı tanınacaktır.

8. Kaçakçı gemisi mürettebatının direnişiyle karşılaşılardan ele geçirilmişse, gemi sahibi, mürettebatla ve bütün yolcularla birlikte istihkamlarımızdan en yakın olanına getirilecektir. Takas edilmemeleri durumunda, getirildikleri günden üç ay sonra Novoçerkassk'a gönderilecek ve orada Dağlı savaş esirleri gibi ayrılacaklardır.

9. Kaçakçı gemisi çarpışmayla ele geçirilmişse sahibi, bütün mürettebatı ve 18 yaşında ve

daha büyük erkek yolcuların hepsi derhal tutuklu bölüklerine gönderilecektir. Gemide kadınlar, 18 yaşından küçük erkek ve kız çocuklar varsa, onlar takas edilme ihtimaline karşı en yakın istihkamda üç ay tutulacaklardır. Yukarıda belirtilen zaman süresinde takas gerçekleşmezse, onlar da ayrılmak üzere Novoçerkassk'a gönderilecektir.

II. Bize Gönüllü Gelen Dağlıların Ayrılması

Bize gönüllü gelen Dağlılar, mensup oldukları toplulukların bizimle olan ilişkilerine ve bizzat gelenlerin şahsi hususiyetlerine bakılarak, benim değerlendirmemden sonra barışçı Dağlıların köylerine yerleştirilecekler veya yerleşmeleri için Don'a veya imparatorluğun iç eyaletlerine gönderileceklerdir.

III. Savaş Esirlerinin ve Gönüllü Gelen Dağlıların İdaresi

1. Savaş esirlerinin kalelerimize veya istihkamlarımıza geldiği günden itibaren müteakip ayrılmalarına kadar 7 veya üzeri yaştaki herkese işe-leri için, bazı amirlerin tasarrufunda bulunan örtülü ödenekten (ekstraordinamaya summa) günlük yedişer gümüş kapik tahsis edilecektir.

2. Gönüllü gelenler hemen yerleşmek istedikleri köylere gönderilecektir ve gerekli olduğu takdirde onlara erzak yardımı yapılacaktır. Gelenler hiçbir yere yerleşmeyi istemeyen yalnız kişilerse, Ana Komutanlığın ileride vereceği kararına kadar onlara da yukarıda söylenen aynı işe sağlanacaktır.

3. Kalelerimizdeki savaş esirlerinin ve gelenlerin idaresinde giyecek ve ayakkabı için ayrı meblağ tespit edilmemiştir. Bu masrafları talep edenler örtülü ödeneye başvuracaklardır.

4. Savaş esirlerinin ve gelenlerin, ilk başta tutuldukları Sivil İdare'ye bağlı yerlerdeki kalelerden veya istihkamlardan Rusya'ya gönderildikleri günden itibaren yol işe harcırahları hakkındaki talimat, bunun ardından, savaş bakanıyla temasından sonra gönderilecektir.

Çemomorya'da (Karadeniz Eyaleti'nde) gerek yiyecek, gerekse giyecek ve ayakkabı için yapılan bütün yol masrafları, orada kabul edilen düzen-

lemeye göre verilen benzer harcıraha göre karşılanacaktır.

5. Savaş esirlerinin Sivil İdare'nin henüz yürürlükte olmadığı bölgelerde bulunan kale ve istihkamlardan Rusya'ya gönderilmesi durumunda yol harcırahı, kişi başına yirmi dört saat için 7 veya 5 gümüş kapik hesabıyla savaş esirlerinin ilk başta tutuldukları yerel idarenin örtülü ödeneğinden karşılanacaktır. En yakın guberniyaya (eyalet) veya oblasta vardıkları günden itibaren ise yol masrafları, 4. paragrafta göre beklenen talimata uygun olarak sivil vekaletin hesabına tevdi edilecektir.

6. Savaş esirlerinin Rusya'ya gönderilmeleri sırasında giyeceğe ve ayakkabıya ihtiyaçları olursa en yakın idare her ikisini de ihtiyaç ölçüsünde örtülü ödenekten karşılamakla yükümlüdür.

7. Savaş esirleri Novoçerkassk'a şu yollarla gönderilecektir:

- Tiflis ve Şemah guberniyalarından, Taliş ve Bakü uyezdleri hariç olmak üzere, Tiflis ve Yekaterinogradskaya stanitsası üzerinden;

- Taliş ve Bakü uyezdlerinden, Derbent guberniyasından ve Dağıstan'dan genel olarak Kızıyar, Çervlennaya ve Yekaterinogradskaya stanitsaları üzerinden Stavropol'e veya deniz yoluyla Astrahan'a, sonra da Tsaritsın üzerinden;

- Kafkas Hattı'nın merkezinden Yekaterinogradskaya veya Georgiyevsk stanitsaları üzerinden;

- Kafkas Hattı'nın Sağ Kanadı'ndan Stavropol üzerinden;

- Karadeniz Kıyı Hattı'ndan Kerç üzerinden ve oradan gemilerle Taganrog'a ve müteakiben Novoçerkassk'a.

8. Savaş esirlerinin sevkياتında II. kitabın III. kısmının askeri hükümlerine kati şekilde uyulacaktır.

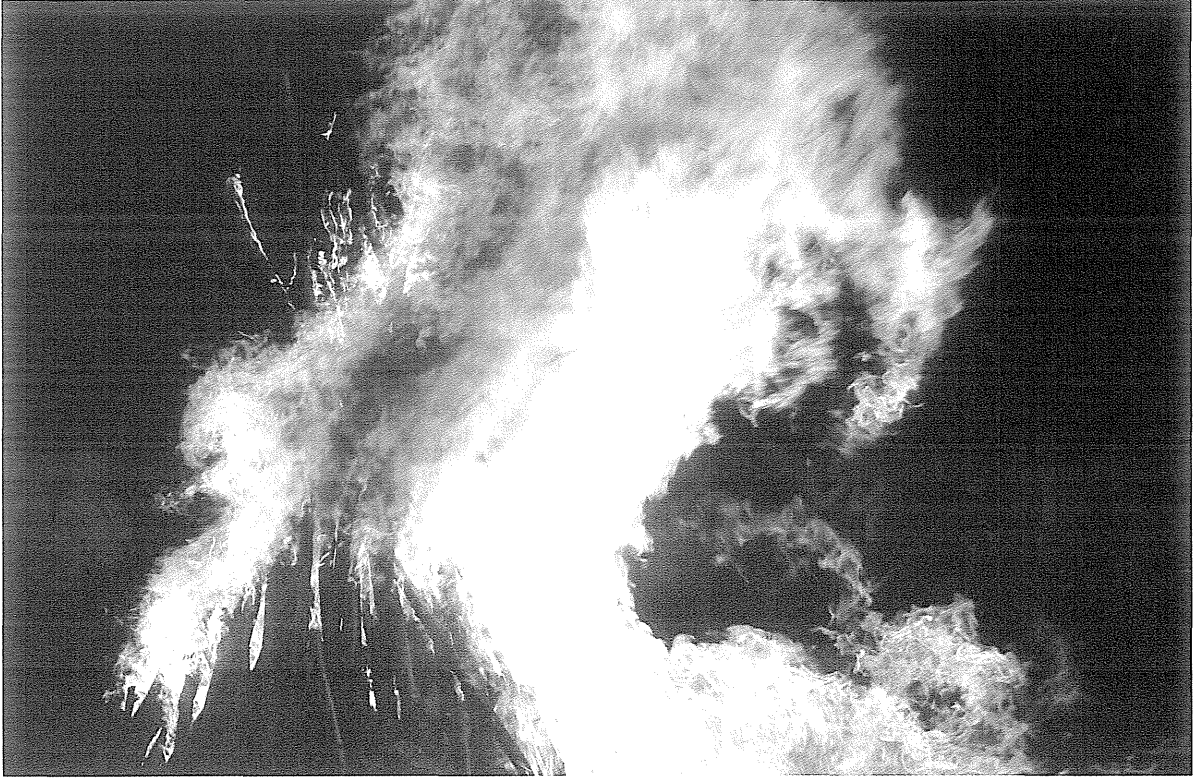
İmza:

Müstakil Kafkas Kolordusu Başkomutanı,
General-Yaver Prens Vorontsov

6 Haziran 1847

Krasnodar Krayı Devlet Arşivi (GAKK), f. 389, op. 1, d. 39, l. 50-51.

Kaynak: Problemy kavkazskoy voyny i viseleniye çerkesov v predeli Osmanskoy imperii (Kafkas Savaşı Problemleri ve Çerkeslerin Osmanlı İmparatorluğu Topraklarına Göç Ettirilmesi), Elbrus yayınevi, Nalçik, 2001. Belge No 4, s. 38-41.

Büyük Çerkes Sürgünü'nün 145. yılı

Her sürgün, içinde geçmişe ve vatana özlemi barındırır.

Vatanımızdan kopararak sürgüne gönderilen ve diasporada yaşamak durumunda kalan biz Çerkesler, anavatanımızdan binlerce kilometre uzakta, eski ile yeni arasındaki sırat köprüsünü, asimilasyona rağmen geçmeye çalışıyoruz....

Sürgün, bu yılda anavatan da ve diasporada "unutmadık, unutmayacağız, unutturmayacağız!" sloganı eşliğinde törenlerle anıldı. Biz Çerkesler, sürgünü unutmadığımız gibi, içimizde yaşattığımız geçmişe ve vatana özlem duygularımızın tek tedavisinin "vatana dönüş" olduğunu da unutmamalıyız...

Sürgün Kefken'de büyük bir katılımıla anıldı

1 Mayıs 1864 Büyük Çerkes Sürgünü'nü, her yıl olduğu gibi bu yılda Kefken Karaağaç köyünde büyük bir törenle anıldı. Kocaeli Kafkas Derneği öncülüğünde, organizatör derneklerin katkılarıyla düzenlenen törene, Türkiye diasporasında yaşayan yaklaşık 7 bin civarında Çerkes katıldı. Kefken Karaağaç'daki anıt mezarıda toplanılmasıyla başlayan törende ilk konuşmayı, Kocaeli Kafkas Derneği

Başkanı Sami Korkut yaptı. Korkut, "21 Mayıs 1864 bilindiği üzere Çerkes tarihinde kara bir gündür. Çerkeslerin unutulmaz acılar çektiği bir yıldır. Kafkas-Rus savaşları sonucunda atalarımız, dünyanın çeşitli ülkelerine buğday tanesi gibi serpilmiştir. Onların ruhlarını yad etmek için buradayız." dedi. Ardından, organizasyonda emeği geçen tüm derneklere ve törene katılanlara teşekkür etti.

Sami Korkut'un konuşmasından sonra thamedelerden Şükrü İnci söz aldı. İnci, organizasyonu düzenleyen demeklere teşekkür ederek, "Sürgün sırasında gemilerle Kefken'e gelerek buradaki mağaraya 'Tükeniyoruz, herhalde yok oluyoruz' diye yazan Çerkeslerin de ruhlarının, burada bizimle olduğuna inanıyorum ve diyorum ki rahat uyuyun, bitmedik, buradayız..." dedi.

Daha sonra Kafkas Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı Cihan Candemir konuşma yapmak üzere kürsüye davet edildi. Candemir, 21 Mayıs'ın, Kafkas toplumunun diasporada var olması için unutulmaması gereken önemli bir tarih olduğunu söyleyerek, "21 Mayıs, Kafkas Rus Savaşlarının esas sona erdiği tarihtir. O gün, Kafkasya'da Soçi yakınlarında Khodz vadisinde, onurlu bir şekilde ölmeye karar veren Çerkes savaşçıları, Rus askerleri tarafından topa tutuldular. Orada kadını, erkeği, çocuğu, yaşlısı son insanına varana kadar hepsi katledilmiş ve o gün tüm Kafkasya'da direniş bitmiştir. Ruslar, 21 Mayıs 1864'ü kendilerine bayram olarak ilan ettiler, onların bayramı bizim kara günümüz, yasımız oldu. Bugünü hiç unutmayağız..." dedi.

Anma törenine katılan Kandıra Kaymakamı Hamza Erkal da bir konuşma yaparak, 21 Mayıs'ın önemine değindi. Önceki yıl yapılan anma töreninden sonra, Çerkeslerle ve sürgünleriyle ilgili araştırmalar yaptığını anlatan Hamza Erkal, "Bu törenlerle atalarımızı unutmayıp hatırlayan sizleri tebrik etmek istiyorum.

Sizler, her yıl onları burada anarak yaşatmaya çalışıyorsunuz. Keşke bizlere de örnek olsa, bizlerde atalarımızı sizler gibi düzgün anabilsek. İlçemizde bulunduğunuz için, burada sizleri görmekten duyduğum mutluluğu ve sizlerin acısını paylaşmaktan gurur ve saygı duyduğumu ifade etmek istiyorum" dedi.

Hamza Erkal'ın ardından, İzmit Kaymakamı Sabit Kaya konuşma yapmak için kürsüye davet edildi. Kaya konuşmasına, "Burada sizinle aynı duyguları paylaşan ve sürgün dramının buraya attığı hemşerilerinizden biriyim. Sürgünde yaşananlar tarihimize çok acı sayfalar olarak geçmiştir. Bu acıları büyüklerimizden de çeşitli boyutlarda dinledik, öğrendik" diyerek kendisinin de bir Çerkes olduğunu belirtti. Kaya konuşmasının devamında şunları söyledi: "Dünyanın çeşitli yerlerinde savaşlar oluyor ve bu savaşlarda mağdur kalan insanlar, dünyanın çeşitli yerlerine dalga dalga sürülerek göç etmeye zorlanıyorlar. Bizler buralara sürüldüğümüzde, gittiğimiz her yere uyum sağlayan, sadakatiyle, birlik ve beraberliğe verdiği ehemmiyeti ile insanlığı, çalışkanlığı, doğruluğu, dürüstlüğü ile gittiği yerin ekonomisine ve sosyal birliğine katkı sağlayan insanlarız. Sürgün yolunda ve onur mücadelesinde hayatlarını kaybeden büyüklerimize Allah'tan rahmet diliyorum. Birlik ve beraberliğimizi, kültürümüzü, geleneklerimizi kaybetmeden, daha nice yıllar varlığımızı devam ettireceğimize inanıyor sizleri saygı ve sevgiyle selamlıyorum."

Akşam saatlerinde güneş batarken Babalı sahilindeki tören alanına inildi. Burada yapılan kısa konuşmaların ardından, değerli sanatçımız Kuşha Doğan'ın söylediği sürgün ağtı eşliğinde denize siyah çelenk bırakıldı, kırmızı karanfiller atıldı. Düzce Kuzey Kafkas Kültür Demeği gençlerinin, önceki sene hazırlayıp sundukları ve büyük beğeni toplayan sürgün oratoryosu, tekrar sahnelendi ve yine izleyenleri duygulandırdı.

Havanın karaması ile birlikte binlerce katılımcının ellerinde meşalelerle, sahilde büyük bir Nart ateşi yakmalarıyla anma töreni sona erdi.

Haber: Leyla Kandemir-Burak M. Uçar /KAFFED

Nalçık'de Büyük Çerkes Sürgünü Anıldı

Büyük Çerkes Sürgünü 145. yılı Kaberdıy-Balkar Cumhuriyeti (KBC)'nin başkenti Nalçık'te yapıldı. Törenler, saat 10.00'da 15 atlı ile birlikte oluşturulan yürüyüş kortejinin hareketi ile Hatoşşoqe Qurğışoqe anıt alanından, şehrin ana caddesi olan Lenin bulvarı üzerinden Şogentsuk caddesine geçerek, sürgün anıtının bulunduğu tören yerine geldi. Törene, KBC

Devlet Başkanı ve devlet erkânı da katıldı. Kafkas - Rus Savaşlarında yaşamını yitirenler anısına anıta çelenk konulmasının ardından, KBC idaresinden bir görevlinin şehitlerimiz ruhuna dua edildi. Sonrasında öğrenciler, bu güne dair şiirler okudular. Okunan şiirlerin ardından, bir dakika saygı duruşunda bulunuldu. Sürgün anıtında yapılan anma töreninden sonra, müzede açılmış olan "Kafkas Rus Savaşları ve Sürgün" konulu sergi gezildi ve sonrasında Adige mezarlığına gidilerek, burada yapılan anıt mezarın açılışı yapıldı. 'Adige vatanının özgürlüğü uğruna canını feda edenlerin anısına' yazısı yer alan bu mezarın açılışında sivil toplum temsilcilerinden Dzemiha Kasbolet, Keşt Ruslan, Kalmık Jilebi ve Muhamed Hafitse günün önemi ve anlamı üzerine birer kısa konuşma yaptılar. Tören Abhaz gazileri derneği başkanının konuşması ve yapılan dua ile son buldu.

Perit Xase

Düzce Derneği Sürgünde kaybettiklerimiz için mevlid okuttu

Düzce Kafkas Derneği'nin organizasyonu ile Düzce Cedidiye Camii'nde, sürgünde ve savaşlarda yitirdiğimiz atalarımız için Mevlid okutuldu. Mevlide kalabalık hemşeri topluluğunun yanı sıra, Artvin Müftüsü Turgut Açarı, İlhan Tok Hocaefendi, İl Müftüsü Alaaddin Gürpınar, Düzce İmam Hatip Lisesi Müdürü Varol Tayhan ve diğer değerli hocalar katıldı.

Chetaw Setenay Yıldız

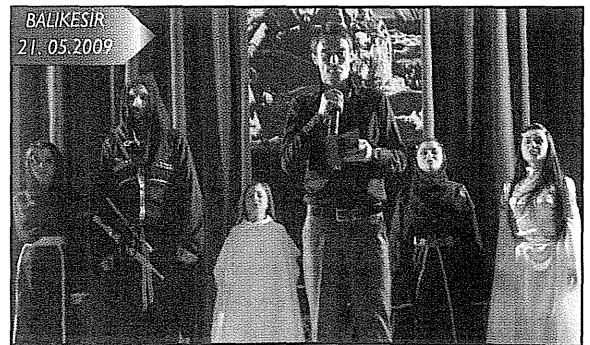
Bandırma Derneği Sürgünü andı

Bandırma Kültür Eğitim Vakfı gösteri salonunda gerçekleştirilen anma programına, Bandırma Belediye Başkanı Sedat Pekel ve Başkan Yardımcısı Dursun Mirzaoğlu katıldı. Dernek Başkanı Namık Nart'ın açılış konuşması ile başlayan programda gençler sürgün andını okudular, andın sonrasında ise, Thojij Tiyatro Gurubunun hazırladığı 'Son Mayıs' isimli oyunun sahnelenmesi ile program sona erdi.

Balıkesir Derneği Sürgünü andı

Çerkes Sürgünü'nün 145. yılı, Balıkesir Kafkas Derneği'nin Salih Tozan Kültür Merkezi'nde düzenlediği geceyle anıldı. Demek başkanı Kaan Bingöl bir konuşma yaparak, 145 yıldır bu acının gönüllerde yer aldığını, gelecek nesillere de bunu aynen aktaracaklarını belirtti. Daha sonra sahneye çıkan Mazenef Doğan 'Geliyorum' adlı şiiriyle Şewcen Gupse Savur ise İstanbulako'yu seslendirerek katılımcıları bir kez daha hüzünlendirdiler.

Ankara Derneği 21 Mays'ı andı

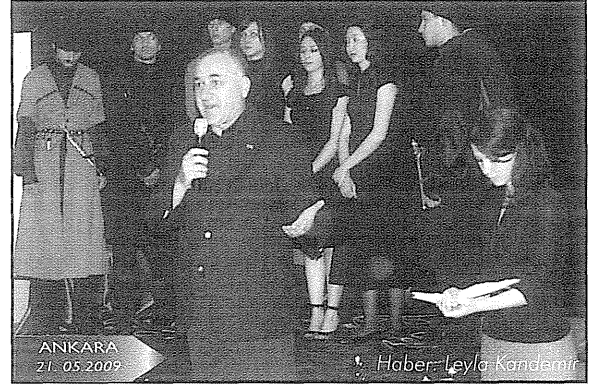
Ankara Kafkas Derneği, Büyük Çerkes Sürgünü'nün 145. yılı nedeni ile 21 Mayıs Salı akşamı saat:20.00'de anma töreni düzenledi.

Organizasyonunu Ankara Derneği gençlik komisyonunun üstlendiği törene, her yaş grubundan hemşeri topluluğu katıldı. Törende Sürgüne dair şiirler, ağıtlar okundu. Yitirdiklerimizin anısına bir dakikalık saygı duruşundan sonra anma programı, Ankara Demek Başkanı Vacit Kadioğlu'nun konuşması ile sona erdi.

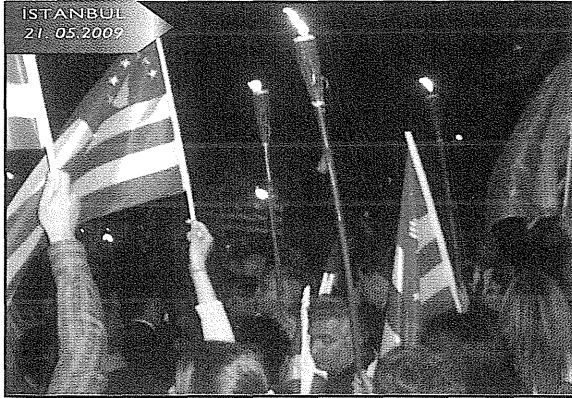
Kahramanmaraş Derneği Sürgünü dualarla andı

Kahramanmaraş Kafkas Kültür Derneği'nde 145. yıl anıldı. Demek binasında düzenlenen törende saygı duruşu ve İstiklal Marşı'nın okunmasının ardından, 21 Mayıs 1864'te yaşanan Büyük Çerkes Sürgünü'nde ve savaşlarda kaybedilen binlerce insan için ruhlarına atfen, mevlidi şerif ve dua okundu.

Haber: Emrullah Canbolat

Büyük Çerkes Sürgünü'nün 145. yılı Anma törenleri İstanbul'da büyük bir katılım ile yapıldı

21 Mayıs 1864 Büyük Çerkes Sürgünü anma komitesi tarafından organize edilen törenler büyük katılım ile İstanbul'da yapıldı.

Organizasyona İstanbul Kafkas Kültür Derneği, Kafkas Abhazya Kültür Derneği, Avcılar K. Kafkas Kültür Derneği, İst. 1864 Kafkasya'lılar Kültür Derneği, Uzunyayla Kafkas Kültür Derneği, İstanbul Dostluk Kulübü Derneği, Bahçelievler K. Kafkas Kültür Derneği, F.K 1864 Spor Kulübü Derneği, Alan Vakfı, Kafkas Vakfı, Gaziosmanpaşa K. Kafkas Kültür Derneği katıldılar. 21 Mayıs 2009 Perşembe günü İstiklal Caddesi, G.Saray Lisesi önünde milli kıyafetleri ile

buluşan dernekler, cadde boyunca uzun bir kortej oluşturarak, günün anlamını içeren pankart, döviz ve bayraklar taşıyarak Taksim anıtına yürüdüler. Daha sonra komite görevlileri tarafından hazırlanan basın bildirisi dağıtıldı. Birçok basın organı ve yabancı turistler ile halkın yoğun ilgisi içinde Taksim anıtına çelenk koyularak, sürgünde kaybedilenler için saygı duruşunda bulunuldu. Burada basın bildirisi okunduktan sonra tüm guruplar, Beşiktaş'daki tören alanına indi. Anma törenlerinde ilk olarak yapılan İstiklal Caddesi yürüyüşü, oluşturulan kamuoyu ve katılım ile çok başarılı oldu.

İzmir Derneği Sürgünü andı

Büyük Çerkes Sürgünü'nün 145.yılı anma törenleri, İzmir Konak iskelesinde yapıldı. Düzenlenen Vapur turunun ardından denize çelenk, ve kırmızı karanfiller bırakıldı.

Bursa Kafkas Derneği Sürgün töreni

Bursa Kafkas Derneği '21 Mayıs 1864 Büyük Çerkes Sürgünü' Anma Töreni gerçekleştirdi. Tören, sürgünde yitirdiğimiz insanlarımızın anısına yapılan saygı duruşu ve İmam Yusuf Akça'nın Çerkesçe duasıyla başladı. Demek başkanı Gönül Yavuz'un açılış konuşmasının ardından, Jineps gazetesinin hazırlamış olduğu sinevizyon gösterisi sunuldu. Gecede tiyatro grubu sahne aldı, şiirler okundu, ağıtlar söylendi. Sürgün Andı'nın okunması ile gece son buldu.

Avrupalı Çerkesler Federasyonu Sürgün konulu konferans düzenledi

21-24 Mayıs 2009 tarihleri arasında, Berlin Taikyo Üniversitesi tesislerinde, Avrupalı Çerkesler Federasyonu bünyesindeki demeklerden, Berlin Kuzey

Kafkas Kültür Demeği'nin organize edip ev sahipliği yaptığı, "Sürgünü ve Soykınımlı Unutmadık-Unutturma-yacağız" sloganıyla, bir anma etkinliği ve konferans düzenlendi. Etkinliğe dünyanın her yöresindeki diaspora örgütlerinden katılım ve destek sağlandı.

Anma konferansına konuk konuşmacı olarak, Alman Yeşiller Partisi Eşbaşkanı Cem Özdemir, Abhazya Cumhuriyeti Milletvekili Soner Gogua, Almanya Yeşiller Partisi AP Milletvekili Adayı Ska Keller, Yok Olmaya Yüz Tutmuş Halklar Organizasyonu Temsilcisi Sara Reinke, Prof. Dr. Udo Steinbach, Dr. Mithat Çelikpala, Orsam Başkanı ve Kafkasya Uzmanı Hasan Kanbolat, Şair ve yazar Çetin Öner, Akademisyen Zeynel Abidin Besleney, Jineps Gazetesi Yazarı Yalçın Karadağ ve Danimarkalı Akademisyen Lars Funch Hansen katıldılar.

Samsun Kafkas Derneği 145. yılı andı

Samsun Kafkas Derneği'nin koordinatörlüğünde düzenlenen "Büyük Çerkes Sürgününün 145. Yılı Anma Töreni" Çorum, Tokat, Erbaa, Suluova, Hamamözü, Turhal, Karlı Köyü Kafkas demeklerinin ve kalabalık bir hemşeri topluluğunun katılımıyla gerçekleştirildi.

Tören, Samsun Kafkas Derneği Başkanı Servet Yıldız'ın sürgünü öz bir şekilde anlatan konuşmasıyla başladı. Servet Yıldız konuşmasının ardından, Samsun'da yıllar önce sürgünü anma törenlerini ilk kez düzenleyen, o dönemdeki demek başkanı Julide Erdoğan da bir konuşma yaptı. Daha sonra miniklerden Asetin Özer Öztürk 21 Mayıs Andı'nı okudu. Okunan And'ın ardından, tüm katılımcılar yönlerini Karadeniz'e dönerek, atalarımızın manevi huzurunda saygı duruşunda bulundular. Rahşan Erdoğan, duygulu ve güzel sesiyle 'Yistanbulako' ağıtını söyledi ve ardından denize karanfiller atılarak tören sona erdi.

Avrupa'da '21 Mayıs' törenlerle anıldı

21 Mayıs sürgünü anma etkinliklerini Köln, Hamburg, Bremen, Berlin ve Münih kent demeklerinde gerçekleştiren Avrupa Çerkes Kültür Demekleri

Federasyonu, 30 Mayıs - 1 Haziran 2009 tarihlerinde Harz'da tüm üye demeklerin katılımı ile önemli bir etkinlik daha gerçekleştirdi.

Etkinliğe DÇB Genel Başkanı Dzemihe Kasbolat, Denetleme Kurulu Başkanı Quedzoque Tole, Dil Komisyonu Başkanı Meşfeşü Necdet Hatam, Dr. Yedic Batiray Özbek, İsviçre'den etkinliğimize katılan hepimizin ablası Deguf Sebahat, geçen yıl Nalçık'te ilki düzenlenen Dünya Tıp toplantısının etkin katılımcısı Prof. Dr. Feidi Omar Mahmud katıldılar.

Göksun'da Çerkes köyleri 21 Mayıs'ı andı

Göksun Kafkas Derneği'nin 21 Mayıs anma etkinlikleri çerçevesinde düzenlediği organizasyonda, Kayseri Uzunyayla Kültür ve Dayanışma Derneği Guçe Tiyatro grubunun sergilediği sürgünü ve ana-vatan sevgisini konu alan oyun, Göksun ve çevre ilçelerden gelen Çerkesler tarafından ilgiyle izlendi.

Gülcan Altan'dan "Sürgün Şarkıları"

Gülcan Altan (Taymez) Çerkes Sürgünü'nün 145.yılında, Adıge -Abhaz Şarkıları adlı konseriyle Türkiye'de yaşayan bir Adıge olarak, duygularını şarkı ve danslarla izleyenleriyle paylaştı. Caddebostan Kültür Merkezi'nde yapılan konserde Altan; kaliteli müzisyenlerden oluşan orkestra eşliğinde, farklı yorumuyla birbirinden güzel Adıgece ve Abazaca woredler söyledi. Dinleyenlerin büyük beğenisini toplayan konserde, Altan'a danslarıyla eşlik eden, İTÜ Kafkas Halk Dansları Topluluğu (İTÜKAF) etkileyici performanslarıyla geceye renk kattı.

Haber&Fotoğraf:Hakan KARUK

Maksim Gunjia ve Soner Gogua ile toplantı

Cenevre'de, yapılan uluslararası bir toplantı dönüşünde, 26 Mayıs 2009 tarihinde Ankara'yı ziyaret eden Abhazya Dışişleri Bakan yardımcısı Maksim Gunjia ve Abhazya Milletvekili Soner Gogua, burada yaptıkları bir dizi görüşmenin ardından, Ankara Kafkas Derneği ve Kafkas Demekleri Fed-

erasyonu tarafından, demek binasında düzenlenen bilgilendirme konferansına konuşmacı olarak katıldılar.

Konferansın ilk konuşmacısı Abhazya Dışişleri Bakan Yardımcısı Maksim Gunjia idi. Gunjia konuşmasında şunları söyledi; "Cenevre'de Gürcistan ve Abhazya konusunda sorunların çözümü ile ilgili toplantılar yapılıyor. Bu görüşmeler zorlu geçecekti. Çünkü, Birleşmiş Milletler (BM) raporlarında yer alan metinlerde, eskiden olduğu gibi Abhazya, sanki Gürcistan'ın bir parçasıymış gibi yer alıyordu. Biz buna itiraz ettik. Çünkü BM üyesi iki ülke, Abhazya'nın bağımsızlığını tanımıştı, bu nedenle BM'de artık kendi metinlerinde, Abhazya ve Gürcistan'ı eşit statüde

görmeliydi. Metnin düzeltilmesi yönündeki talebimiz kabul edildi ve metindeki bu bölüm isteğimiz doğrultusunda değiştirildi. Metnin bu şekilde değiştirilmesi, BM'in Abhazya'nın bağımsızlığını tanıması anlamına gelmiyor, ancak Gürcistan'ın bir parçası olmadığını kabul etmesi anlamına geliyor." dedi. Gunjia konuşmasının devamında, 15 Haziran'da bitecek olan BM gözlemcilerinin süresinin uzatılmasına olumlu baktıklarını söyledi. Gunjia, Abhazya'nın bağımsızlığının tanınmasının çok uzun bir süreç alacağını, bu süreçte AB ülkelerinin tutumunun olumsuz olduğunu ifade etti.

Konferansın diğer konuşmacısı Abhazya Milletvekili Soner Gogua idi. Gogua, 8 Ağustos 2008'den sonra dengelerin değiştiğini, artık Rusya'nın kendini süper güç olarak ilan ettiğini, SSCB'nin dağılmasından sonra Amerika ve Avrupa'nın Kafkasya bölgesinde bir takım çalışmalarda bulunduklarını, bu çalışmalardan sonra ise Rusya'nın hassas olduğu bölgeleri elinden bırakmayacağını, dış ve iç politikalarında kendini

toparlamış bir devlet olarak, kendi çıkarlarını koruyacağını gösterdiğini söyledi. Ağustos ayından sonra bölgede, yeni sınırlar ve yeni politikalar izlendiğini ifade eden Gogua, bu gelişmeleri Avrupa, Amerika ve Türkiye'nin gözden kaçıramayacağını, Ağustos ayından sonra bağımsızlıkları tanınan Abhazya ve G.Osetya'nın Konfederasyon şeklinde Gürcistan'a bağlanmasının mümkün olamayacağını söyledi. Soner Gogua, 8 Ağustos olaylarından sonra Kafkasya'da değişen diğer bir durumun ise, Rusya- Abhazya ilişkilerinin oldukça ileri düzeye ulaştığını, geriye dönüş sürecinde Rusya Federasyonu'nun en tedirgin ülke olacağı düşünülürken, Abhazya'ya uygulanan ambargoyu tek taraflı olarak kaldıran ilk ülke olduğunu, bu sayede diasporada yaşayan insanların çift giriş çıkışlı vizelerle, resmi olarak anavatanlarına seyahat edebildiklerini ifade etti. Konferansın bitiminde soru cevap kısmına geçildi. **Haber: Leyla Kandemir**

Kafked web sitesinde yayınlanan konferansın tamamını arşivlerimizden bulabilirsiniz. www.kafkasfederasyonu.org

Kafkasya'nın geleceği İstanbul'da konuşuldu

Abhazya'nın bağımsızlığına uluslararası destek.

30-31 Mayıs 2009 tarihinde İstanbul'da yapılan uluslararası konferanstan Abhazya'ya tam destek çıktı. Konuşmacılar, uluslararası toplumun, Kafkasya'da barış ve istikrarın sağlanması için tarafsız ve yapıcı davranması çağrısında bulundu.

Abhazya'nın Dostları inisiyatifinin, İstanbul Bilgi Üniversitesi ve Beşiktaş Belediyesi işbirliği ile gerçekleştirdiği uluslararası konferansa katılan dünyanın önde gelen Kafkasya uzmanı akademisyen, politikacı ve devlet adamı, gazeteci, araştırmacı ve STK temsilcisi Abhazya'nın bağımsızlığına tam destek verdi. Uzmanlar, Kafkasya'da barış ve istikrarın sağlanması konusunda uluslararası toplumun tarafsız ve yapıcı davranması, Türkiye'nin Rusya ile birlikte daha aktif rol üslenmesi gereğine işaret etti.

"Abhazya'nın Bağımsızlığı ve Kafkasya İçin Gelecek Senaryoları" başlığı altında 30-31 Mayıs 2009 tarihlerinde İstanbul Bilgi Üniversitesi Dolapdere Yerleşkesi'nde düzenlenen konferansa Rusya, ABD, Kanada, İngiltere, İtalya, Holanda, Türkiye ve Abhazya'dan 26 konuşmacı katıldı. Abhazya'nın bağımsızlığının "ulusların kendi kaderlerini tayin hakkı" ilkesine ve uluslararası siyasi-hukuki normlara tamamen uygun olduğu gerçeğinde birleştiler; Abhazya'nın bağımsızlığının desteklenmesi çağrısında bulundular.

Kimler katıldı?

John Colarusso (Antropoloji ve Dilbilim Profesörü-Kanada McMaster Üniversitesi, Beyaz Saray Kafkasya Eski Danışmanı), Sergei Markov (Rusya Parlamentosu Üyesi; Political Research Institute Direktörü), George Hewitt (Kafkas Dilleri Profesörü-Londra Üniversitesi, British Academy Üyesi, SCE-Societas Caucasologica Europaea Üyesi, Abhazya Cumhuriyeti'nin İngiltere Fahri Konsolosu), Marino Busdachin (UNPO-Unrepresented Nations and Peoples Organization Genel Sekreteri, "No Peace Without Justice" Örgütü Kurucusu), Nikolai Zlobin (WSI -World Security Institute Rusya ve Avrasya Direktörü, Izvestia Gazetesi Yazarı, Uluslararası Haber Ajansı WP Eski Başkanı, Kremlin Eski Danışmanı), Viacheslav A. Chirikba (Abhazya Devlet Başkanlığı Dış Politika Danışmanı, Foundation for Independent Expertise Başkanı), Maksim Gunjia

(Abhazya Dışişleri Bakan Yardımcısı, UNPO Abhazya Temsilcisi), İsmail Ünal (Beşiktaş Belediye Başkanı), Cihan Candemir (Kafkas Dernekleri Federasyonu Genel Başkanı), Charlotte Hille (Uluslararası Hukuk, Siyaset Bilimi ve Felsefe Doçenti-Amsterdam Üniversitesi, Yazar), Halit Kakinç (Bilgi Üniversitesi Öğretim Üyesi, Yazar), Sezai Babakuş (Gazeteci, Abhazya'nın Dostları Sözcüsü), Erol Taymaz (Ekonomi Profesörü-ODTÜ, Kafkas Dernekleri Federasyonu Genel Başkan Yardımcısı), Soner Gogua (Abhazya Parlamentosu Üyesi), Liana Kvarchelia (Center for Humanitarian Programs Yöneticisi; Abhazya Üniversitesi İngilizce Bölümü Eski Başkanı), Mitat Çelikpala (Uluslararası İlişkiler Doçenti-TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi), Manana Gurgulya (Abhazya Resmi Haber Ajansı Apsnypress Yöneticisi; Medya Club Başkanı), Lawrence Scott Sheets (Uluslararası Kriz Grubu Analisti ve Kafkasya Proje Direktörü; Yazar), Aleksandre Toumarkine (Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyesi; Araştırmacı, Yazar), Asida Lomia (Bağımsız uzman, Sohum - Abhazya), Ludmila Sagariya (Bağımsız Uzman, Sohum-Abhazya), Setenay Nil Doğan (Yıldız Teknik Üniversitesi Öğretim Üyesi), Recep Yılmaz (Kafkas Abhazya Kültür Derneği, Eski Başkanı), Zeynel A. Besleney (Londra Üniversitesi SOAS Araştırma Görevlisi), Murat Papşu (Araştırmacı, Yazar) ve Ergün Özgür (Eğitmen, Araştırmacı, Abhazya'nın Dostları katılımcısı)...

Neler Konuşuldu?

İki gün süren konferansta 7 ayrı oturum yapıldı. İlk gün açılış konuşmalarının ardından yapılan ilk oturumda uluslararası çerçevede Abhazya'nın durumu ele alındı, siyasi ve hukuki konumu ortaya konuldu. Sonraki iki oturumda ise Abhazya'nın geçmişten günümüze siyasi gelişimi, bugünü ve geleceği konuşuldu, güven ortamının geliştirilmesi için yapılması gerekenler değerlendirildi. İkinci gün ise Abhazya'nın bölgesel konumu ve komşularıyla ilişkiler değerlendirildi, Abhazya-Rusya ve Abhazya-Türkiye ilişkileri tüm boyutlarıyla masaya yatırıldı. Son iki oturumda ise Abhazya ve Kuzey Kafkasya'nın geleceği ile Abhazya ve Kuzey Kafkasya ile diaspora ilişkileri mercek altına alındı, iç ve dış dinamikler tartışıldı.

Sonuç

Dinleyicilerin de soru ve görüşleriyle katkı verdiği konferansın ortaya koyduğu genel çerçeve şöyledir;

* Abhazya, "ulusların kendi kaderlerini belirleme hakkı" ilkesi, tarihi gerçekler, siyasi-hukuki normlar ve uluslararası teammüller bakımından bağımsız devlet hakkına tam olarak sahiptir. Abhazya'nın

1993'den beri sahip olduğu "de-facto" bağımsızlık, Rusya ve Nigaragua'nın tanınmasıyla "de-jure" nitelik kazanmıştır.

* Kosova'yı tanıyıp Abhazya'yı tanımayan ülkeler çifte standart uygulamaktadır. Bu ülkeler Abhazya'ya karşı hukuki değil siyasi tavır içindedirler.

* ABD ve Batı ittifakı Gürcistan'ı Abhazya ve G. Osetya'ya karşı kayıtsız-şartsız desteklemekle ve taraflar arasındaki ihtilafa tek boyutlu bakmakla yanlış yapmıştır. Meseleye soğuk savaş duygusallığı ile yaklaşarak hala Gürcistan'ın toprak bütünlüğü söylemine devam edilmektedir. Oysa Abhazya ve G. Osetya, geri döndürülemez şekilde Gürcistan'dan ayrılmıştır. ABD'nin ve Batı'nın bu gerçeği kabul ederek, tutumunu yeniden belirlemesi, siyasetini yeniden oluşturması gerekmektedir.

* Uluslararası toplum, Abhazya'nın bağımsızlığını tanımalı ve desteklemelidir. Abhazya'nın tanınması ve desteklenmesi, insanlığın ortak değerleri olan demokrasiyi, özgürlüğü ve adaleti yüceltecek, barışa katkı sağlayacaktır.

* Uluslararası toplum, savaş ve ambargo yüzünden 15 yıldır mağdur edilen Abhazya'nın zarar gören altyapısının imarı ve Abhazya halkının refahının yükseltilmesi için acil ekonomik yardım sağlamalı, Abhazya demokrasisinin güçlenmesine destek vermelidir.

* Abhazya'nın siyasi, ekonomik ve demografik yapısını güçlendirmede en büyük rol, büyük çoğunluğu Türkiye'de yaşayan diasporanıdır. Abhaz ve Adige diasporası Abhazya için daha aktif ve etkin çaba göstermelidir. Diasporadan Abhazya'ya nüfus akışı hızlandırılmalıdır.

* Kafkasya'da barış ve istikrarın sağlanması için Rusya ve Türkiye'ye büyük görevler düşmektedir. Rusya ve Türkiye'nin bölge politikaları açık ve şeffaf olmalıdır. Öncelikli misyon bölgedeki ekonomik yapının güçlendirilmesidir. Abhazya'ya ulaşım imkanlarının geliştirilmesi, özellikle Türkiye'den deniz ve havayolunun açılması önem taşımaktadır.

* Dünya açısından Kafkasya, sadece stratejik coğrafi önemi ile değerlendirilmemeli, bu bölgede yaşayan halkların haklarını koruyacak politikalar geliştirilmeli, bölgenin kültürel, ekonomik ve ekolojik zenginliği desteklenmelidir.

* Türkiye'de nüfusu milyonları aşan Abhaz Adige diasporası, Abhazya ve Kuzey Kafkasya için teminattır. Diasporanın tarihi misyonunu yerine getirebilmesi örgütlenmesini güçlendirmesi ve siyasallaşması ile mümkündür.

Abhazya'nın Dostları sivil inisiyatif grubu

Nalçik'te geleneksel düğünler yeniden başladı

Kabardey Balkar Cumhuriyeti Nalçik kentinde 3 yıl önce bir kısım thamadenin, düğünlerin 'xabzeye uygun yapılmadığı ve gittikçe dejenere olduğu' tespitinden hareketle, xabzeye uygun Adıge düğününün gençlere öğretilmesi için, Dizayn Koleji'nde başlatılan ve daha sonra gençlerin yoğun ilgisi nedeniyle meydanlara taşınan düğünler artık geleneksel hale dönüştü. Her çarşamba akşamüstü Nalçik Abhaz meydanında yapılan düğünlere çok yoğun bir katılım ve ilgi oluyor. **Perit Xase**

Ankara Kafkas Derneği'nde el sanatları sergisi...

Ankara Kafkas Demeği Hanımlar Komisyonu'nun Yenimahalle Halk Eğitim Merkezi ile yaptığı işbirliği doğrultusunda profesyonel hoca nezaretinde sertifikalı el sanatları kursu açılmıştı.

Ahşap, cam ve gravür çalışmalarını içeren "El Sanatları Kursu"nun öğretmenliğini Nermin Kankuş, Çerkes Elsanatları için açılan kursun öğretmenliğini ise Zehra Yağan yaptı. Kursiyerler burada Wağadenhek (Çerkes Düğümleri), Hajige (Şargonların aksesuarı olarak kullanılır), Dişeyide (desenleri işleme tekniği), Şağa (Kenar Şeridi) gibi kaybolmakta olan Çerkes el sanatlarını öğrendiler. 7 Nisan 2009 Perşembe günü saat 12.00'de Halk Eğitim Merkezi için açılışı yapılan sergiye Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, Halk Eğitim Merkezi Müdürü Ertuğrul Sekreter, Kaffed Başkanı Cihan Candemir, Ankara Kafkas Derneği Başkanı Vacit Kadioğlu, dernek yönetim kurulu ve kursiyerler katıldılar.

Açılışta ilk olarak dernek başkanı Vacit Kadioğlu bir konuşma yaparak, hanımlarımızın el emekleriyle ürettikleri ürünlerden oluşan bu serginin açılışına Belediye Başkanı Sayın Fethi Yaşar'ın katılmış olmasından duydukları memnuniyeti dile getirdi ve başkana yeni görevinde başarılar diledi. Dernek bünyesinde böyle bir kursu açma imkânı verdikleri

için Halk Eğitim Merkezi Müdürü Ertuğrul Sekreter'e, kültürümüzü yaşatmak adına verdikleri emeklerden ötürü kurs hocaları Nermin Kankuş ve Zehra Yağan'a, Ankara Demeği'nin Kadınlar Komisyonu Başkanı Yıldız Şekerci'ye ve kursa katılan Kadınlar Komisyonu üyelerine, teşekkür etti.

Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar bir konuşma yaparak, Türkiye'de birçok kültürün bir arada bulunduğunu, Türkiye'nin bütün yörelerindeki demeklerin birlik, beraberlik ve laikliğin korunmasında önemli görevlerinin olduğunu, Kafkas demeklerinin, ülkenin bütünlüğüne yürekten katkı sağladıklarını inandığını dile getirdi.

Serginin açılışı 9 Mayıs 2009 Cumartesi günü saat 14.00'de üye ve hemşeriler için tekrar yapıldı.

Haber: Filiz Kaplan

K.Maraş Kafkas Kültür Derneği, proje ekibine destek amacıyla kermes düzenledi.

Kahramanmaraş Kafkas Kültür Derneği, kültürlerini ait yemeklerin yer aldığı bir kermes açtı. Kermesin geliri derneğin proje ekibinin çalışmaları için kullanılacak. Proje ekibinin çalışmaları arasında, kitap toplama kampanyası, bilgisayar odası oluşturma gibi çeşitli etkinlikler yer alıyor. Trabzon Caddesi'nde düzenlenen kermesin açılışına Vali M. Niyazi Tanılır, Belediye Başkan Yardımcısı Özcan Konuklar ve İl Kültür Turizm Müdürü Seydi Küçükdağlı'nın yanı sıra çok sayıda davetli katıldı.

Açılışa katılan Vali Tanılır, kermesin hayırlı olması dileklerinde bulunurken, dernek yöneticilerine çalışmalarında başarılar diledi. Kahramanmaraş Kafkas Kültür Derneği Başkanı Aytural Eyerci de, dernek

olarak kültür mozağine olumlu yönde katkıda bulunduklarını ifade ederek, milli değerlerin yanında kültürlerini de yeni nesillere aktarmak ve yaşatmak istediklerini söyledi.

Haber: Emrullah Canbolat

Üniversite gençliğine Çerkes kültürünü tanıttılar

Kahramanmaraş Kafkas Kültür Derneği bünyesinde faaliyet gösteren proje ekibi, Kahramanmaraş Sütcü İmam Üniversitesi'nin 12 Mayıs 2009 tarihinde gerçekleştirdiği Bahar Şenliği'nde stant kurdu.

Kahramanmaraş Kafkas Kültür Derneği'nin standının kurulmasının üniversite gençlerine Çerkes kültürünün daha fazla tanıtılmasının amaçlandığı ifade edilirken, KSÜ'de okuyan Çerkes gençlerin birbirleriyle tanışmaları ve yapılacak faaliyetlere daha fazla katılmalarının amaçlandığı belirtildi.

Haber: Emrullah Canbolat

Feriha Kankoc'un "Şİ (AT)" sergisi açıldı

Ressam Feriha Kankoc'un "Şİ (at)" isimli resim sergisi, 19 Mayıs 2009 Salı günü Ankara Kafkas Derneği'nde açıldı.

Çerkes kültüründe önemli bir yeri olan At'ın, çok sayıda değişik resimleri ve Çerkes insan figürlerinden oluşan birbirinden güzel eserler, davetlilerin ve satın almak isteyenlerin beğenisine sunuldu.

Doğu Akdeniz Dernekleri Gençlik Toplantısı yapıldı.

İlki 2007 yılında düzenlenen Doğu Akdeniz Dernekleri Gençlik Toplantısı'nın üçüncüsü 20 Mayıs 2009 tarihinde Adana, Kahramanmaraş, Mersin, Osmaniye ve İskenderun'dan 400'e yakın gencin katılımıyla gerçekleştirildi.

Kamuran Akkaya için anma toplantısı yapıldı

Ankara Kafkas Demeği emektarlarından Kamuran Akkaya ölümünün 3. yılında mezarı başında anıldı.

Adana derneği, yıl sonu gösterisi düzenledi

Adana Kafkas Kültür Demeği'nin her yıl geleneksel olarak düzenlediği yılsonu etkinliği, 7 Haziran'da Doğal Park Amfi Tiyatrosu'nda görkemli bir geceyle gerçekleşti.

Sunuculuğunu Işık Bozkurt'un yaptığı geceye, Çukurova Belediye Başkanı Yıldırım Arıkan'ın da içinde bulunduğu çok sayıda davetli katıldı. Arıkan yaptığı konuşmasında Doğal Park Amfi Tiyatro'sunun restore edilmesinden sonra kapılarını ilk kez Adanalı Çerkeslere açmasının kendilerine ayrı bir gurur verdiğini belirterek, böyle etkinliklerin devamlı olması temennisinde bulundu. Daha sonra Adana Kafkas Kültür Demeği Başkanı Dzibe Yaşar, gecede kendilerini yalnız bırakmayan misafirlere teşekkür etti. Gece de Adana Kafkas Kültür Demeği Korosu Gubze, çocuk ekibi Nelkut birbirinden güzel oyunlarıyla Sozraş sahne aldı. Ayrıca, diasporanın güçlü sesi Gülcan Altan, izleyicilere söylediği birbirinden güzel şarkılarla duygu dolu anlar yaşattı.

NART 42

Kocaeli'de Kafkas Gecesi düzenlendi

Kocaeli Kafkas Kültür Demeği'nin organize ettiği 20. Geleneksel Büyük Kafkas Folklor Halk Şöleni, 28 Mayıs 2009'da Sabancı Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi. Geceye; Vali Yardımcısı İdris Kurtkaya, Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili İlyas Şeker, İzmit Kaymakamı Sabit Kaya, İzmit Belediye Başkanı Nevzat Doğan, sivil toplum kuruluşları, dernekler ve çok sayıda davetli katıldı.

FKM'de Kafkas rüzgârları esti

Uzunyayla Kafkas Kültür ve Yardımlaşma Demeği'nin düzenlemiş olduğu geleneksel yılsonu gösterisi 6 Haziran 2009 Cumartesi akşamı İstanbul'da gerçekleştirildi.

Binbeşyüz kişinin katılımıyla gerçekleşen gecede program, derneğin ileri gelen thamadelerinden Bahattin Zabun'un, Adigece dilek ve temenni konuşması (hoh) ile başladı. Ardından Dernek Başkanı Orhan Özmen tüm misafirlere ilgi ve alakaları için teşekkür etti.

Sunuculuğunu İshak Akbay'ın yaptığı gecede, gençlerden oluşan "Maze" ve "Wağö" çocuk ekibi oyunlarıyla izleyicilerin nefesini kesti. Kendisi de bir Çerkes olan Nazan Şoray da konuk olduğu gecede "Hal Hal" adlı ünlü şarkısını seslendirdi.

Ankara'da Çerkesler Elbruz'la coştular

Ankara Kafkas Demeği, her yıl geleneksel olarak düzenlediği Elbruz Halk Dansları Topluluğu, yıl sonu gösterisini 7 Haziran 2009 Pazar akşamı Ankara Milli Eğitim Şura Salonu'nda gerçekleştirdi.

Geceye CHP Genel Başkanı Deniz Baykal, CHP Genel Sekreteri Önder Sav ve eşi, İstanbul Milletvekili Kemal Kılıçlaroğlu, Ankara Milletvekili Hakkı Süha Okay ve eşi, Ankara Milletvekili Yılmaz Ateş, Kocaeli Milletvekili Hikmet Erenkaya, Antalya Milletvekili Tayfur Süner ve eşi, Ankara Milletvekili Tekin Bingöl ve eşi, Eskişehir Milletvekili Murat Sönmez ve eşi, Yenimahalle Belediye Başkanı Fethi Yaşar, Ürdün Büyükelçisi Faris Al Mufti, eşi ve kızı, Rusya Büyükelçiliği Müsteşarı, Rusya Büyükelçiliği Ataşesi ve diğer yetkilileri ile pek çok basın mensubu ve akademisyenler katıldı.

CHP Genel Başkanı Deniz Baykal konuşmasında, Çerkeslerin Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasında önemli katkılarının olduğunu anlattı. Baykal, geceye katılan izleyicilerden, Elbruz ekibinin danslarını izlerken, bu dansların ardındaki savaşları, acıları, yaşananları göz ardı etmemelerini istedi. Baykal konuşmasının devamında Çerkesler için manevi, tarihi değeri olan Kefken Karaağaç'taki mezarlıklar ile Babalı sahilindeki mağaraların sit alanı ilan edilerek koruma altına alınması gerektiğini ve bu konuda CHP olarak sorumlu-

luk üstlenerek çalışma yürüttüklerini anlattı. Baykal, insan hakları açısından Trabzon - Sohum gemi seferleri ile İstanbul - Sohum uçak seferlerinin bir an önce başlatılması gerektiğini bu konuda meclise soru önergeleri verdiklerini ve dışişleri bakanına da bizzat konuyu ilettiğini aktardı.

Baykal'ın konuşmasının ardından, Ankara Kafkas Demeği'ne katkıları unutulmayan ve unutulmayacak olan ancak artık aramızda olmayan emektarlar İzzet Aydemir, Elbruz Gaytaoğlu, Süleyman Yançatoral, Dursun Akkaya, Tsey Mahmut Özden, Sönmez Baykan, Kamuran Akkaya, Sadık Ergören, Murat Taymaz ve daha nice değerli isimler anılarak, hazırlanan slayt gösterisi ile Çerkes toplumu için yaptıkları hizmetler hatırlatıldı.

Haber: Filiz Kaplan
Fotoğraflar: Oğuz Demir

Hibla Gerzmava İstanbul'da konser verdi

13 Haziran Cumartesi akşamı İstanbul Caddesbostan Kültür Merkezinde muhteşem bir konser veren Hibla Gerzmava, 'özgürlüğe adanmış' şarkılarla tüm dinleyicileri yüreğinden yakaladı. Abhazyalı soprano Hibla Gerzmava'ya piyanoda Ekaterina Ganelina eşlik etti. Gerzmava, Mozart, Bach, Verdi, Puccini, Tchaikovsky, Possini, Korsakov, Bellini, Glinka, Stravinsky, Lotti, Donizetti gibi ustaların eserlerinin yanı sıra en sonda Abhaz halk şarkılarını seslendirdi. Konser sonrası tüm salon Gerzmava'yı dakikalarca ayakta alkışladı.

Sürgün sırasında gemide ölen bebeği denize atılmasını diye ninni söylemeyi ve kollarında sallamayı sürdüren annenin hikayesini anlatan 'Şiş nani 'yi dinlerken ağlayanlar vardı.

Ankara Derneği genel kurul yaptı

Ankara Kafkas Demeği Olağan Genel Kurulu, 14 Haziran 2009 Pazar günü dernek merkezinde yapıldı. Yeni dönem yönetim kurulu seçimlerinde hazirun cetvelini imzalayarak kurula katılan 337 üyeden 298'i oy kullandı. 271 oyla seçilen yeni yönetim kuruluna başkanlar diliyoruz.

Adana Derneği'nden Suriye'ye kültür gezisi...

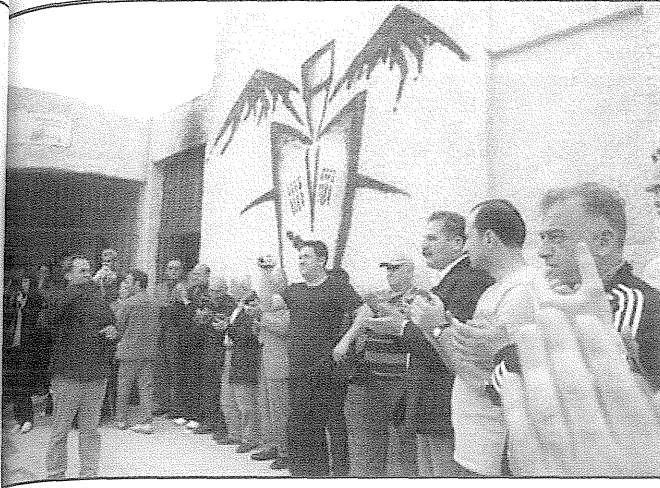

Geziye katılan arkadaşımız Nurten Atçı, izlenimlerini bizimle paylaştı. Atçı: "Suriye'deki Adıgelerin ulusal bilinç ve dayanışmalarının oldukça yüksek olduğunu gördüm. Adıge kimliklerinin hem halk, hem de devlet tarafından kabul edilmesinin, ulusal bilinçlerinin oluşmasında etkili olduğu kanısındayım..."

■ NURTEN ATÇI

Sevgili Nart okuyucuları; Adana Kafkas Kültür Demeği 11-12 Nisan 2009 tarihlerinde Suriye Çerkes Demeği'ne ve Suriye'nin turistik yerlerine bir kültür gezisi düzenlemişti. Benim de katıldığım bu gezi ile ilgili izlenimlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Geziye katılmak üzere 10 Nisan akşamı Adana istasyon meydanında toplandık. Adanalı

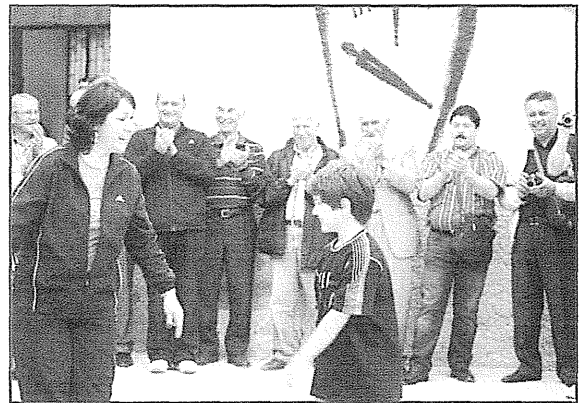
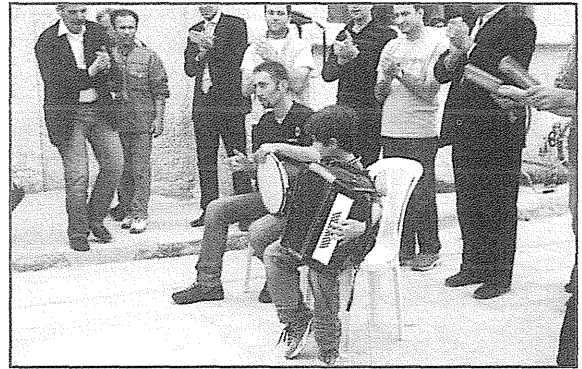

Çerkeslerin yanı sıra Çorum, Afşin, Göksun, Ceyhan ve Reyhanlı'dan da katılan 40 civarında arkadaşlarımızla gezimiz başladı. Cilvegözü sınır kapısından gece saat 02.30'da çıktık. Sabahın erken saatlerinde, Şam civarında bir tesiste kahvaltı yaptık. Kahvaltıdan sonra tarihi ve kutsal mekânları ziyaret ettik. Tatlı bir yorgunluk çöktü üzerimize, öğlen olmuş ve yemek zamanı gelmişti. Öğlen yemeğimizi yedikten sonra saat 14.30 sularında Suriye'nin başkenti Şam'a en yakın Adıge köyüne, Marj Sultan'a ziyaret için harekete geçtik. Burada bizleri, Şam Adıge Xase Başkanı, Marj Sultan Köyü Dernek Başkanı ve gençler, dernek binasının önünde karşıladılar. Bu Adıge köyü, şimdiye kadar gördüğüm en büyük köydü. 20 bin nüfusa sahip ve 3 bin ailenin yaşadığı, aynı zamanda iyi imkanlara da sahip olan, güzelliğine hayran kaldığımız köyde, ulusal bilince sahip bir hemşeri topluluğu görmek bizi de oldukça sevindirdi.

Eskiden burası, Osmanlı padişahlarının at ve develerinin beslendiği bir meraymış. İlk kuruluşunda Çerkeslere verilen köyde 80 aile

yaşamaya başlamış. Daha sonra buraya gelen Adıgelerle nüfusu daha da çoğalmış ve büyümüş. En son 20. yüzyılın ikinci yarısında, 1948 yılında Ortadoğu bölgesinde yaşanan savaşların dizisi olan, Arap-İsrail savaşlarından sonra, Golan'dan ve Kuneytra'dan gelen Çerkeslerle büyük bir köy haline gelmiş. Tanım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlıyorlar. İş adamları, memurlar, özel şirketlerde çalışanlar da Şam şehir merkezine 30 km. uzaklıkta olduğu için, şehir yerine köyde yaşamayı tercih ediyorlarmış.

Adıge Xase'de hemşerilerimizle tanışıp sohbet ettikten ve biraz da dinlendikten sonra, Adıge Xase'yi gezdik. Anadil eğitimi için düzenlenen sınıfların yanı sıra, çeşitli branşlarda eğitim verdikleri sınıflar da vardı ve oldukça hoşumuza gitti. Geniş bir alana sahip olan Adıge Xasenin bahçesinde ceug düzenlediler. Bizlerin ve köy halkının da katılımıyla kalabalık ve samimi bir ortam oluştu. Son derece keyif aldığımız bu muhteşem atmosferde bir de sürprizle karşılaştık. Nart TV'de akordeon çalan 10 yaşındaki Taluster Tambiy ve Marşan Cimuk kardeşler, bizlere ayrı bir mutluluk yaşattılar. Diasporadan 6 yaşında bir çocuğun, anadilinde birkaç tane şiir

okuması, bizleri hem sevindirdi hem de duygulandırdı. Gezimizin bu bölümünde bizlerle yakından ilgilenen, Xase geleneklerine göre ağırlayan ve çok güzel bir gün geçirmemizi sağlayan Marj Sultan köyünün dernek yönetimine, gençlere ve köy halkına teşekkür ederek, akşam 18.00'de Şam Xasesi'ne gitmek üzere köyden ayrıldık.

Akşam geç saatlerde otelimize yerleştik ve acele olarak Şam Xasesi'ne hareket ettik. Gece 23.00 sularında yetişebildiğimiz Xasede bizleri oldukça kalabalık bir hemşeri grubu karşıladı... Şam Xase Başkanı Dr. Kedigüey Ahmet Bey bize, Suriye Adıgeleri ve Xase örgütü hakkında bilgiler verdi. Bizim grubun thamadesi Bedri Tokuç ve Turan Akın'ın konuşmalarından sonra Kaffed ve Adana Kafkas Demeği yönetim kurulu üyesi Bülent Atçı söz aldı. Atçı yaptığı konuşmada, Adana bölgesinden ve Kaffed'in çalışmalarından bahsetti. Kendisine yöneltilen, "Suriye'deki dernekler, Doğu Akdeniz coğrafyasına yakınlığından da dolayı Kaffed'e katılabilir mi?" sorusu üzerine Atçı, Şam Xasesi ve şubeleri ile Kaffed'in, birlikte, zaten Dünya Çerkes Birliği'nin çatısı altında, bu örgütün üyesi olarak faaliyet gösterdiklerini söyledi. Ancak gerek Adana Demeği'nin başlattığı bu gezinin, gerekse Nalçık'te okuyan gençlerimizin birbirleriyle olan iletişimlerinin ve kuracakları arkadaşlık ilişkilerinin, insanların birbirlerine daha da yaklaşmasına vesile olacağını söyledi. Suriye'deki hemşerilerimizin de buna benzer bir gezi düzenlemelerini öneren Atçı, birlikte ortak projeler yapabileceğimizi anlatarak, onları da Türkiye'ye davet etti. Atçı son olarak, "Hepimizin asıl hedefi anavatanımızda olmak. Dünyanın neresinde olursak olalım amacımız ulusal bilincimizi, dilimizi ve anavatanımızı unutmamaya, untturmamaya çalışmak olmalıdır" dedi.

Geç saatlerde hemşerilerimizle gerçekleşen buluşmamız, genel bir tanışmayla devam etti. Yapılan tüm konuşmaların ve tatlı sohbetlerin ana dilimizle olması ayrı bir güzellikti... Gecede yaş gruplarına göre sohbetler yapıldı, tanışıldı ve akrabalar birbirlerini buldular. Kültürümüzün en güzel örneklerinden olan bir ceug düzenlediler. Oldukça güzel ve coşkulu geçen gece,

saat 02.00'de bitti. Tekrar görüşmek üzere ve güzel temennilerle Xase'den ayrıldık.

Şam Xasesi hakkında biraz bilgi vermek gerekirse; Şam Yardım Derneği adıyla 1948 yılında kurulmuş. 7 tane şubesi ve 7 bin üyesi var. 4 okulda, 200 çocuğa anadil ve teknoloji eğitimi veriliyor. Yardıma muhtaç 180 aileye aylık yardım yapılıyor. Hastalar için sağlık ekipleri ve çocuklara yönelik hizmetleri var. Gençlere yönelik bilgisayar ve yabancı dil kursları var. Kabardey Balkar Devlet Üniversitesi'ne her yıl 10 öğrenci gönderiyorlar. Folklor ekipleri var.

12 Nisan sabahı otelden ayrıldık. Hama, Humus ve Halep şehirlerini panoramik bir turla gezdikten sonra 16.00'da Halep Xasesi'ni ziyaret ettik. Burada Nuri Alxas ve yardımcısı ile kısa bir görüşme yaptık. Ziyaret zamanı çalışanların mesai saatlerine denk geldiği için, diğer hemşerilerimizle tanışma imkânımız olmadı. Oradan ayrılırken, buluşma istediğimizi bildirdik. Tarihi Halep çarşısını gezeceğimizi söyledik, daha sonra yemek yiyeceğimiz yerin adresini, saatini bildirdik. Restoranta gittiğimizde hemşerilerimiz bizleri bekliyorlardı. Yemekten sonra Başkan Şovcen Muhammed Nuri, Alxas Muhammed Nuri ve sempatik eşinin ısrarı ile yeniden Xase'ye gittik. Orada da sıcak ve samimi bir hemşeri grubunu bizi beklerken bulduk. Aslında gitmeme şansımız

yoktu, ama iyi ki gitmişiz. Çünkü yabancılar şubesinde komiser olarak görev yapan Şovcen 'gümrükten çıkartmam' diyerek bizi tehdit etti! Oldukça samimi hoş sohbet birisi olan Şovcen'in Türkçesi de, Adıgecesi de gayet güzeldi. Üzülenek belirtmeliyim ki, Halep'de anadil biraz daha zayıftı. Xase'de bulunan hediyelik eşya standının, bizimkiler tarafından yağmalanırçasına tüketilmesi de espri konusu oldu. Xase'de kısa süren bir ceug yapıldı. Sonra izin alarak gece saat 22.30' da oradan ayrıldık. Gümrük kapısını arayıp geçişimizi hızlandırdığı için Şovcen M. Nuri'ye buradan teşekkür ediyorum. 13 Nisan sabah 04.00'te gezimiz, başladığı yerde, Adana istasyon meydanında bitti.

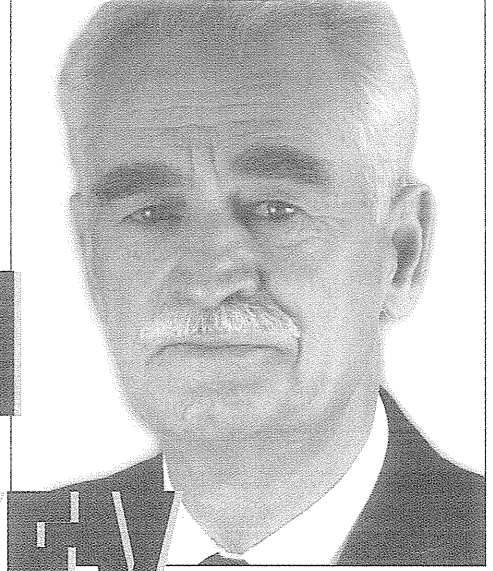
Değerli okurlar; Suriye gezisinde edindiğim genel izlenimlerimi de kısaca sizinle paylaşmak isterim: Suriye'deki Adıgelerin ulusal bilinçleri ve dayanışmaları oldukça yüksek. Öyle sanıyorum ki Adıge kimliğine sahip olmalarının, hem halk hem de devlet tarafından kabul edilmesi, onlarda ulusal bilincin oluşmasında etkili olmuş. Gezimiz, biraz da yorulmuş olsak da, kısa zaman içerisinde, uzun mesafeler kat ederek, çok güzel geçti. Buradan Şam Xase Başkanı Dr. Ahmet Kedikuey'e, Marj Sultan Dernek Başkanı'na, Halep Dernek Başkanı Alhas Muhammed Nuri'ye, Şovcen Muhammed Nuri'ye eşine, isimlerini hatırlayamadığım tüm hemşerilerimize sonsuz teşekkürler. Bu geziyi düzenleyen, Hağur Turhan Akın kardeşime, tura katılan tüm hemşerilerimize ayrıca şükranlarımı sunuyorum" ■

Abhazya Kahramanı

SULTAN SOSNALİYEV

(1942-2008)

Abhazya'nın bağımsızlık savaşında büyük katkıları olan, Abhazya eski Savunma Bakanı, Kabardey Tümgeneral Sultan Sosnaliyev için A. Bekşokov şunları söylüyor: "Sultan Aslambekoviç Sosnaliyev ardından kendisiyle ilgili iyi bir hatıra bıraktı ve tüm hayatı boyunca şu yemine bağlı kaldı: Vatanına ve halkına hizmet etmek. ;Her şeyden çok, insan hayatı ve barışa önem verdi. Buna tüm hayatı şahit, o gerçek bir Çerkes savaşçısıydı"

■ BEHİCE YEŞİLBAĞ

Sultan Aslambekoviç Sosnaliyev, 23 Nisan 1942'de Kabardey - Balkar Cumhuriyeti'nin başşehri Nalçik'te doğdu.

Sızranskoy Hava Araçları Okulu'nu ve sonra General Jukov Harp Akademisi'ni bitirdi. 29 yıl boyunca SSCB Hava Kuvvetleri'ne çeşitli kademelerde hizmet etti.

Pilot ve hava üssü komutanlığı görevlerinde bulundu ve pilotluk görevinde üstün başarı ödülü kazandı. Ayrıca Kızıl Ordu Kırmızı Bayrak Nişanı ödülünün sahibi oldu.

1990 yılında Albay rütbesiyle emekli oldu. 1992'ye kadar Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'nde inşaat sektöründe çalıştı.

Gürcistan'ın Abhazya'ya 1992 yılının Ağustos ayında saldırısıyla başlayan savaşa, Kabardey Balkar Cumhuriyeti'nden gelen ilk gönüllülerin arasında yer aldı. Abhazya savaşının başlangıcından sonuna kadar, Kabardey gönüllülerle birlikte cephede görev aldı. Abhazya ordusu savaş merkezini yönetti, Gudauta'yı karargah olarak kullanan Abhazya Savunma Komitesi'nin başına geçti ve savaşın gidişatını değiştiren Gagra zaferinin planlamacılarından biri oldu, önemli başarılar kazandı. Abhazya Ordusu Komutanı ile birlikte, Temmuz ve Eylül aylarında gerçekleştirilen Sohum taarruzlarını planladı. 1994 yılında "Abhazya Kahramanı" unvanı ve "Tümgeneral" rütbesi verildi.

1996 Temmuz'unda görevini bırakarak, Kabardey Balkar Cumhuriyeti'ne döndü.

Sergey Bagapş'in Abhazya Cumhurbaşkanı olmasından sonra, Abhazya Savunma Bakanlığı görevini kabul etti. 2005-2007 yılları arasında Savunma Bakanı ve Başbakan Yardımcısı olarak görevine devam eden Sosnaliyev, 2007 Mayıs'ına kadar Abhazya hükümetinde hizmet ettikten sonra, kendi isteğiyle görevinden ayrılarak, Kabardey-Balkar Cumhuriyeti'ne döndü.

Abhazya'da son kez, bağımsızlığın 15. yıl kutlamalarında bulundu.

Abhazya'nın bağımsızlık savaşında büyük katkıları olan, Abhazya eski Savunma Bakanı, Kabardey Tümgeneral Sultan Sosnaliyev, 22

Kasım 2008 Cumartesi gecesi aramızdan ayrıldı.

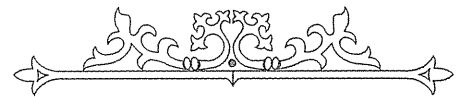
Moskova'da vefat eden ve Nalçik'te toprağa verilen Sosnaliyev, ayrıca, "Ahdz-Apşa(Şan-Şeref) Nişanı" ve "Abhazya Parlamentosu Şeref Madalyası"na sahipti.

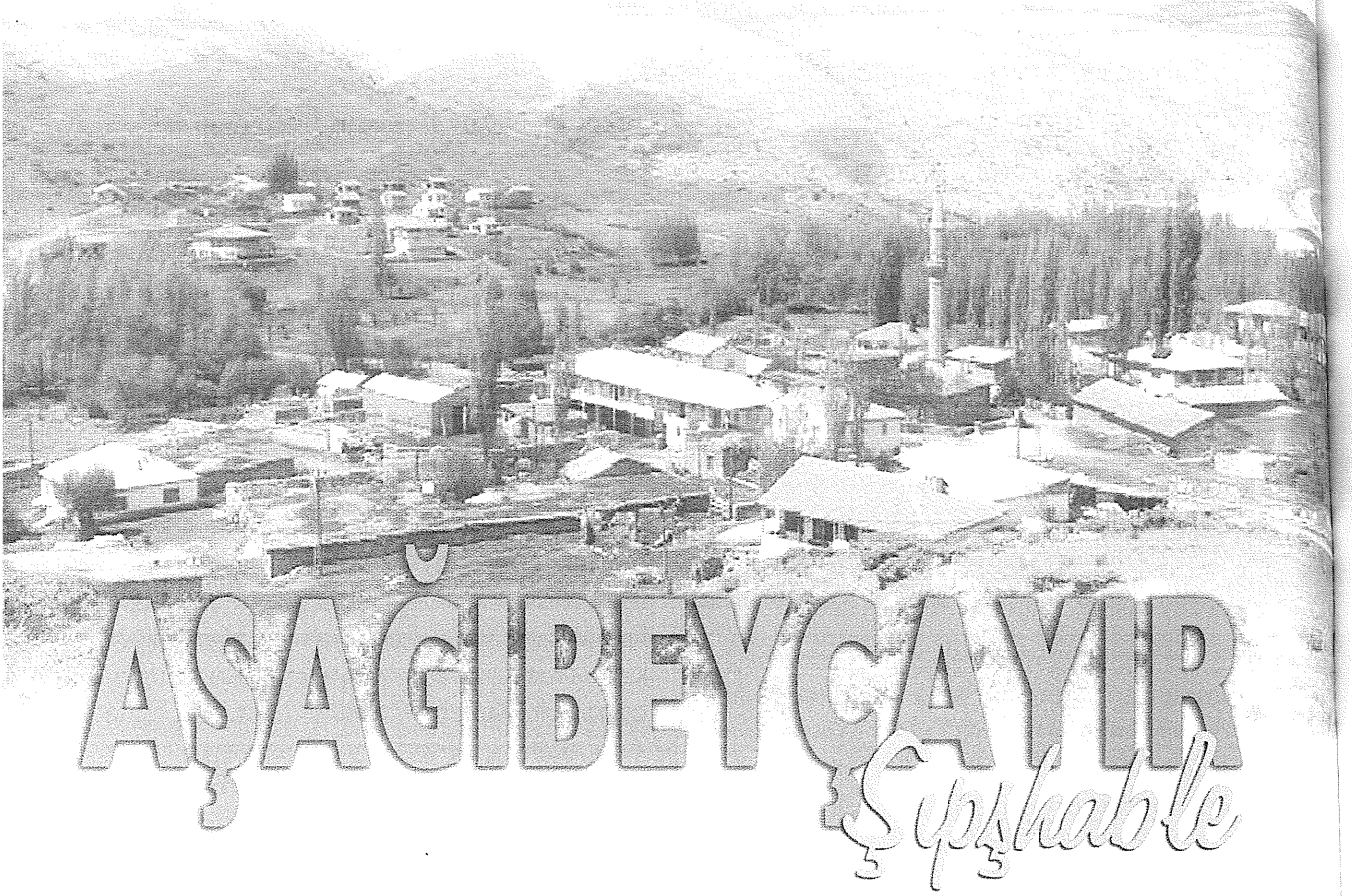
Abhazya kahramanı olarak halkın arasında çok sevilip, sayılan bir kişilik olan, katıldığı bunca savaş ve çatışmadan galip çıkan bu büyük askerin, bir süredir mücadele ettiği amansız hastalığa yenik düşmesi sevenlerini üzdü.

Kabardey-Balkarlı bir Kabardey olan Sosnaliyev'in, 1992-1993 Gürcü-Abhaz savaşında Abhazya saflarında Kafkasyalı gönüllülere öncülük ettiği yıllara şahit olan Abhazya Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Vladislav Ardzinba, Sosnaliyev'in ailesine ilettiği başsağlığı mesajında, bu kahraman insanın Abhazya'nın bağımsızlığının kazanılmasında ayrı bir yerinin bulunduğunu belirterek, "Kabardey halkının eşsiz oğlu, Sultan Aslanbekoviç Sosnaliyev, Abhazya'nın bağımsızlığını kazanmasında yeri doldurulamaz katkılarda bulunmuştur" dedi.

Kabardey-Balkar Abhaz Gönüllüleri Birliği Başkanı A. Bekşokov, Sosnaliyev'in ölümünden sonra ortaya atılan bazı iddialara cevap olarak yaptığı açıklamada şunları söylemişti: "...Temiz ve dürüst bir insan olan Sultan Sosnaliyev bizim savaş arkadaşımız, tanınmış liderimiz ve manevi otoritemizdi. Sultan Aslanbekoviç Sosnaliyev ardından kendisiyle ilgili iyi bir hatıra bıraktı ve tüm hayatı boyunca şu yemine bağlı kaldı: Vatanına ve halkına hizmet etmek. Her şeyden çok, insan hayatı ve barışa önem verdi. Buna tüm hayatı şahit, o gerçek bir Çerkes savaşçısıydı ve tek bir hareketiyle kendisini kirletmedi."

bağımsızlığa ulaşması için çalıştığını Abhazya'mız sonsuza kadar bağımsız kalsın kahraman asker Sosnaliyev... ■

Aşağıbeyçayır Kayseri'ye 92 km - Pınarbaşı'ya 9 km - K.maraş'a 150 km uzaklıkta, yeşilliği ve Patatesiyle meşhur 45 haneli bir Kabardey köyüdür. Bütün Çerkes köylerinde gördüğümüz Çerkes misafirperverliği, Aşağıbeyçayır'da had safhadadır. Küçük bir köy olmasına rağmen, bölgede katılımı en yüksek ve en eğlenceli düğünler Aşağıbeyçayır'da kurulur.

■ ATAKAN MERMER

Kayseri-Kahramanmaraş karayolunun Pınarbaşı ilçesinden sonra 10. kilometresinde yer alan, Pınarbaşı'na yakınlığından dolayı 'Buğurbaşı' olarak adlandırılan Aşağıbeyçayır köyünün, sınır komşuları: Güneyde Yukarıbeyçayır (Kabardey), Kuzeyde Büyükgümüşgün (Kabardey), Güneybatıda Eğrisöğüt (Karaçay) ve Gölcük (Avşar) köyüdür.

Tarih

Aşağıbeyçayır, Büyük Çerkes Sürgünü'nden sonra Anadolu'ya gelen aileler tarafından kurulmuştur. Kafkasya'dan gemilerle ayrılan dedelerimiz, Samsun'da Osmanlı topraklarına ayak bastıktan sonra, farklı güzergahlar izleyerek Uzunyayla'ya gelmişlerdir. Bu sırada bazı aileler farklı şehirlere

de yerleşmiştir. Bugün Aşağıbeyçayır'da yaşayan kimi sülalelerin bir bölümü, Anadolu'nun farklı şehirlerinde de yaşamaktadır. Bu da gösteriyor ki sürgünle anavatanlarını terk etmek zorunda kalan ve aileleri parçalanıp bir kısmı Kafkasya'da kalan atalarımız, Osmanlı topraklarına geldikten sonra da yeni kopuşlar ve ayrılıklar yaşamak

zorunda kalmışlardır. Uzun ve çileli bir yolculuktan sonra Uzunyayla'ya yerleşen Çerkesler, burada da zorlu bir hayat beklemektedir. Nitekim bölgedeki yerleşik olan halkın, bu yeni gelen yabancıları hoş karşılamayacağı bir gerçektir. Öyle de oldu. Uzunyayla'ya yerleşen Çerkesler ve bölgede o zamana kadar yerleşik olarak yaşayan halklar arasında, yıllarca süren ve zaman zaman ölümlerle de sonuçlanan mücadeleler yaşanmıştır. Aşağıbeyçayır köyünün bulunduğu mevkide, o döneme kadar yerleşik bir köyün bulunmaması, dedelerimizin bu tür çatışmaları daha az yaşamalarına imkan sağladı. Dağların arasında kalan bu dar vadede geniş tarım arazilerinin olmaması, o dönemde cazip bir yerleşim alanı olarak düşünülmemiş olmalı ki dedelerimiz bu topraklara yerleştiklerinde, atlarının yayım alanı olabileceğini düşündükleri bütün toprakları, köyün sınırlarına dahil etmişlerdir.

Ulaşım

Aşağıbeyçayır köyünün, Kayseri-Kahramanmaraş yolu üzerinde bulunması nedeniyle, ulaşım imkanları gelişmiştir. Yıllarca Adana, Kahramanmaraş ve Suriye'ye giden atlı yolcuların geçiş yolu üzerinde yer alan Aşağıbeyçayır köyü, bugün de D-815 Karayolu'nun üzerinde bulunması sebebiyle geniş ulaşım imkanlarına sahiptir. Bu durum, Aşağıbeyçayır'ın dış dünyayla olan ilişkisini her zaman canlı tutmuştur. Aşağıbeyçayır köyüne yılın her günü ve günün her saatinde ulaşım mümkündür.

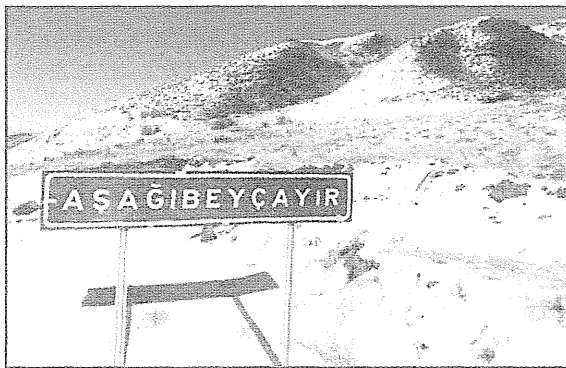
Geçim Kaynakları

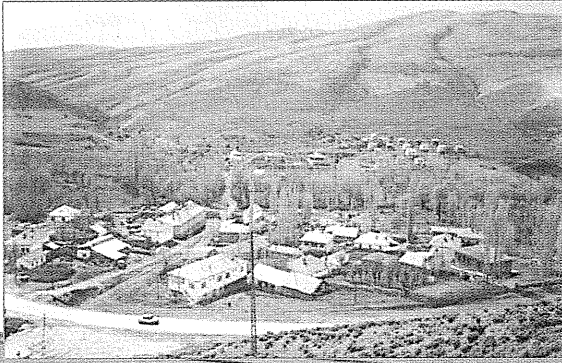
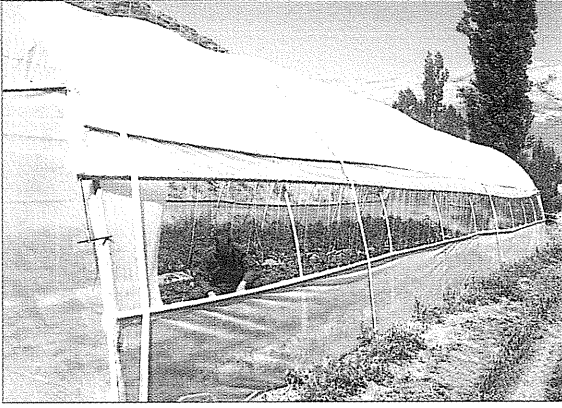
Köyün yer şekilleri tarım için çok elverişli olmadığından, ilk zamanlardan itibaren daha çok at yetiştiriciliği ve hayvancılık yapılmaya başlanmış. Aşağıbeyçayır, batı yönünde Şirvan Dağı, doğuda ise Torosların devamı olan Hınzır Dağı ile çevrelenmiş dar bir vadede yer alır. Köyün içinden Zamantı Irmağının bir kolu olan Yedioluk çayı geçmektedir. Ortalama 1700m rakımda kurulu

olan köyümüz, verimli otlaklar ve geniş arazisi sayesinde hayvancılık için oldukça elverişli bir konumdadır. Bunun yanı sıra uzunca bir süre çevre köylerle birlikte, Uzunyayla'nın kerestelik ağaç ve odun ihtiyacını sağlayan ormancılık etkinliği yürütülmüştür. Fakat aşırı ve kontrolsüz kesim yüzünden günümüzde ormanlık arazi oldukça daralmış ve ağaçsız kalan sarp yamaçlar erozyona uğrayarak, tamamen verimsiz alanlar haline gelmiştir. Bugün Aşağıbeyçayır'da yapılan tarımsal üretim, endüstriyel ve ticari amaçlı olmaktan çok, köyde yaşayan ailelerin kendi ihtiyacını karşılayacak orandadır. Özellikle sulu tarım yapılan kısıtlı miktardaki arazinin de zirai ilaçlama, yanlış sulama gibi nedenlerle verimliliğini kaybetmesi nedeniyle, köyde daha önceleri bol miktarda yetiştirilen patates ve fasulye üretimini de neredeyse bitme noktasına getirmiştir. Tabi ki tarımsal üretimin, yıllar içerisinde ekonomik katkısının olmaması tercihleri değiştirmiştir. Öyle ki bugün köydeki sulu tarım arazilerinin büyük bir bölümünde ekim dahi yapılmamaktadır. Bölgenin başlıca zirai faaliyeti olan tahıl üretimi ise, bu iş için gerekli olan geniş tarım arazilerinin olmaması nedeniyle Aşağıbeyçayır'da hiçbir dönem temel ekonomik faaliyet haline gelmemiştir. Bugün Orman Köyü (Or-Köy) kapsamında yer alana Aşağıbeyçayır'da, Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı, Dünya Bankası'nın destek kredileri ile büyükbaş hayvancılık ve arıcılık faaliyetleri yeniden canlandırılmaya çalışılmaktadır. Bu kapsamda çok yakın zamanda köydeki bir çok aileye uzun vadeli kredilerle büyükbaş hayvan ve bedelsiz arı kovanı imkanı sağlanmıştır.

Nüfus

At yetiştiriciliğinin ekonomik değerini yitirmesi, tarım arazilerinin azlığı ve ulaşım olanaklarının etkisi, Uzunyayla'nın uzak köylerine kıyasla, şehre göçün daha erken başlamasına neden olmuştur. Bu süreç o kadar etkili olmuştur ki 60'lı yıllardan

İtibaren, çalışma yaşına gelmiş neredeyse bütün gençler, şehirlere yönelmişlerdir. Köyden göçenlerin büyük çoğunluğu İstanbul, Kayseri ve Ankara başta olmak üzere büyük şehirlere yönelmişlerdir. İstanbul'a göç eden Aşağıbeyçayırılıların en yoğun olarak yaşadığı yer ise Gebze'dir. Fakat bütün Aşağıbeyçayırılıların gönlünde köylerinin yeri ayrı olduğu için, yılda en az bir kez köye dönerek eski güzel ve şenlikli hatıraları yaşatmaya çalışmaktadırlar. Köy nüfusu kış aylarında çoğunluğu yaşlılardan oluşmak üzere 30-35 kişiye düşerken, yazın muhtelif zamanlarında 100'ün üzerine çıkmaktadır. Köy dışında çalışıp emekli olanların geri dönmeleri ile yazlık yerleşimler oluşturmaları, bu sayıyı daha da arttırmaktadır. Köyün nüfusunun hızla azalması nedeniyle köydeki ilköğretim okulu da 90'lı yıllarda kapatılmıştır. Köydeki ilköğretim çağındaki bir elin parmağını bile bulmayan çocuklar ise taşınmalı eğitim olarak adlandırılan sistemle Pınarbaşı ilçesinde eğitim almaktadır.

Aşağıbeyçayır'da yaşayan sülaleler

Köyde Şıps, Bağ, Kuruve, Nexuş, Gonepş'ey, Kumuk ve Kanşokue sülaleleri yaşamaktadır. Bunun dışında daha önce köyde yaşayan Aradze sülalesinden şu anda köyde yaşayan kimse kalmamıştır. Bugün bu sülalelerden birkaç aile köyde yaşamlarını sürdürürken, çoğunluk şehirlerde yaşamaktadır.

Eğitim

Aşağıbeyçayır köyünde ilk kez okul açılması 1950'li yılların ortalarında olmuştur. O döneme kadar köyde eğitim imkanları bulunmamaktaydı. Bu nedenle, Aşağıbeyçayır'da belli bir yaş kuşağının üstündeki nüfus arasında eğitim alanların oranı düşüktür. Ancak ilerleyen yıllarda eğitime verilen önemin artması ve öte yandan şehirleşmenin hız kazanması ile eğitilmiş nüfusun oranı da hızla artmıştır. Bugün 70'li yıllardan sonra hayata gelen Aşağıbeyçayırılılar arasında yüksek öğretim alanların oranı yaklaşık yüzde 75 oranındadır.

Aşağıbeyçayır demek biraz da "Gouguej" demektir

Aşağıbeyçayır köyü, Uzunyayla'daki köyler arasında en küçük köylerden biri olmasına rağmen, Uzunyayla gençliği arasında bu köyün özel bir yeri vardır. Tabi ki bunu bir Aşağıbeyçayırılı olarak söylemem biraz taraflı olarak da adlandırılabilir. Ancak bu durumun haklılığını anlamak için gençliğinin bir bölümünü Uzunyayla'da geçirmiş bir

Çerkes gencine sormanız yeterlidir. Aşağıbeyçayır'ı bölgenin en çok rağbet gören köylerinden biri haline getiren tabi ki eşsiz misafirperverliğidir. Bütün Çerkes köylerinde gördüğümüz Çerkes misafirperverliği, Aşağıbeyçayır'da had safhadadır. Nitekim gerek köydeki düğünlere gösterilen ilgi, gerekse Uzunyayla gençliği arasında Aşağıbeyçayır köyü ile ilgili anıların dile getirenlerin anlattıklarından da bunu rahatlıkla anlayabiliriz. Küçük bir köy olmasına rağmen, bölgede katılımı en yüksek ve en eğlenceli düğünler Aşağıbeyçayır'da kurulur.

Tabi ki Aşağıbeyçayır'ın düğünleri ve misafirperverliği kadar ünlü olan bir diğer özelliği de 'Gouguej' dir. Gouguej adeta Aşağıbeyçayır'ın hem kutsal suyu, hem de nesilleridir köy gençliğinin sosyal hayatının da en önemli parçasıdır. 'Guoguej' Aşağıbeyçayır'da küçük bir kaynak suyudur. Ormandan süzülerek gelen ve köyün yakınlarında dere kenarında toprağın üstüne çıkan bu pınar, Aşağıbeyçayır'lılar kadar, yakın çevrede yaşayanlarca da meşhur bir su kaynağıdır.

Ancak bu suyu bu kadar önemli kılan suyun tatlılığı veya ölçüm değerleri değil, bu pınarın başında yıllardan bu yana devam eden sosyal hayattır. Gouguej, hem köy gençlerinin buluşup pikniklerini yaptıkları bir mesire alanı, hem gelen misafirlere gökyüzünün altında ikram ve ağırլamanın yapıldığı bir yerdir. Tabi ki burada 'Gouguej' başında geçen unutulmaz günleri ve geceleri anlatmak mümkün değildir. Ancak Aşağıbeyçayır'lılar kadar, Aşağıbeyçayır'da birkaç gün de olsa geçmiş birisi Aşağıbeyçayır'ın anlatılıp da Gouguej'den bahsedilmemesini yadırgayacağı için değinmeden edemeyeceğiz.

Gouguej'in namını anlatmayı burada keselim ve bir gün bütün canların bu suyu ve bu kutsal suyun başındaki sohbetlere katılmasını dileyelim.

UZUNYAYLA'DAKİ ÇERKES KÖYLERİ

Altıkesek (Lokaje / Lookit) - Abaza
 A.Kızılçevlik (Mekeney) - Kabardey
 Akören (Pedisey) - Hatıkuey
 Aygörmöz (Hıdyaköy) - Hatıkuey
 A. Borandere (Şeşen Jambotey) - Kabardey / Çeçen
 A.Beyçayır (Şipşhable) - Kabardey
 A. Karagöz (Khosthable) - Kabardey
 Alamescit (Lığırhable) - Kabardey
 A. Potuklu (İsmelgoaje / Yismelgit) - Abaza
 B. Kabaktepe (Tambihable) - Kabardey
 B. Gümüşgün (Apşohable) - Kabardey
 Beserek (Çeçenay) - Hatıkuey
 Çukuryurt (Çukuryurt) - Abzekh
 Çamurlu (Haptse) - Kabardey
 Ç. Söğütlü (Söğütlü) - Hatıkuey
 Cinliören (Nibernhable) - Hatıkuey
 Dikilitaş (Dikili) - Kabardey
 Demirciören (Hacıshakhable) - Hatıkuey
 Demirboğa (Demirboğa) - Abaza
 Devederesi (Padiseyij) - Hatıkuey
 Eğrisöğüt (Eğrisöğüt) - Karaçay
 Erdoğan (Maraşlı) - Kabardey
 Gebelek (Kuthaley) - Kabardey
 Burhaniye (İndere) - Kabardey
 Hilmiye (Beşkızakhable) - Kabardey
 Hayriye (Jamırzey) - Kabardey
 Halitbeyören (Kunaşey) - Abaza
 İnliören (Khevsay) - Hatıkuey
 Karaboğaz (Aslanhable) - Kabardey
 Karahalka (Mertezey) - Kabardey
 Kırkgeçit (Jigeykho) - Kabardey
 Kırkpınar (Sasikhable) - Kabardey
 Karakuyu (Şegem/Çegem) - Kabardey
 Kuşçu (Kuçi) - Hatıkuey
 Kazancık (Biberdkit) - Abaza
 Kavak (Libiyhable) - Kabardey
 Karacaören (Karacaören) - Abaza
 Kılıçmehmet (Kılışbihable) - Kabardey
 Kurbagalık (Jigebey) - Kabardey
 Kaftangiyen (Anzorey) - Kabardey
 Kaynar (Kaynar) - Hatıkuey
 Çamurlu (Haptzey) - Kabardey
 Malak (Malak) - Hatıkuey
 Methiye (Mudarey) - Kabardey
 Olukmaya (Jamboteyij) - Kabardey
 Örenşehir (Kundatey) - Kabardey
 Pazarsu (Anzoreyztuk) - Kabardey
 Panlı (Pankoy) - Abzekh
 Şerefiye (Astemirey) - Kabardey
 Sacayağı (Beyazköy) - Kabardey
 Tahtaköprü (Kuraşinhable) - Kabardey
 Tavladere (Tavladere) - Abaza
 Taşoluk (Hapesey) - Kabardey
 Taşlıgeçit (Tokhable) - Kabardey
 Tersakan (Lakhable) - Hatıkuey
 Üçpınar (Hatıkışkoytzuk) - Kabardey
 Uzunpınar (Yinenkoy) - Kabardey
 Yeni Yassıpınar (Janıkoy) - Kabardey
 Y. Karagöz (Makarhable) - Kabardey
 Y. Beyçayır (Marguşey) - Kabardey
 Yeniyapan (Yeniyapan) - Abaza
 Yahyabey (Hatuşıkoyij) - Kabardey
 Y. Kızılçevlik (Jeşhable) - Kabardey
 Yağlıpınar (Jerıştey) - Kabardey

BİR AŞAĞIBEYÇAYIRLI İÇİN XABZE NE ANLAMA GELİR?

Aşağıbeyçayır köyü, bugün hala geleneklerimizin yaşatıldığı ve anadilimizin konuşulduğu bir Kabardey köyüdür. Uzunayla'nın bütün köylerinde olduğu gibi, Aşağıbeyçayır'da da 'xabze' günlük yaşantının olmazsa olmazıdır. Her ne kadar nüfusun büyük bir bölümü hayatını büyük şehirlerde sürdürmek zorunda kalsa da bir Aşağıbeyçayırlı yaşadığı yerde xabzeyi korumayı bilmiştir. Bu konuda köyümüzün büyüklerinden bir amcamızın yaşadığı bir anekdotu sizlerle paylaşmadan geçemeyeceğim. Çünkü bu olay, bir Aşağıbeyçayırlı için xabze'nin ne anlama geldiğini ve her koşulda ne şekilde yaşatıldığını yansıtmaları bakımından önemli bir örnek. İçinde her Çerkes gencinin, xabze konusunda dersler alacağı olay İstanbul'da yaşanmıştır. Yıllar önce İstanbul'a yerleşmiş köyümüzün bir büyüğü ve yine Uzunayla'nın farklı bir köyünden göçüp İstanbul'a yerleşmiş bir genç arasında geçmektedir.

Günlerden bir gün, Uzunayla'lı genç bir sebeple silaha ihtiyaç duyar. İstanbul'da aklına gelen ilk isim, silahlara merakı ile bilinen Aşağıbeyçayırlı thamade olur. Gecenin bir vakti thamadenin kapısını çalar ve eve buyur edilir. Hal hatır sormalardan sonra, Uzunayla'lı genç meramını anlatır ve thamadeye 'bir silaha ihtiyacım var' der. Thamade ise gence silaha neden ihtiyacı olduğunu ve ne yapacağını dahi sormadan, kendi silahını çıkartır ve gence verir. Silahı alan genç teşekkür eder ve evden ayrılır. Birkaç gün sonra bu genç yeniden thamadeyi ziyaret eder ve silahı geri verir. Thamade'nin cevabı ise şaşırtıcıdır. 'O silahı suya at. Bana verme' der. Bu cevap karşısında şaşırarak Uzunayla'lı genç, olayın thamadenin düşündüğü gibi olmadığını, silahın yok edilmesi gereken bir durum olmadığını söyler. Ancak thamade yine ısrar eder. Artık itiraz etme şansı yoktur ve söyleneni yapar. Ancak bu durum karşısında ne yapması gerektiğini bilmemektedir. Bir Kabardey thamadesinin silahını denize attığında, bunun karşılığında ne yapması gerektiğini bilemez. Aklına yeni bir silah alıp thamadeye hediye etmek gelir. Ancak o tip işleri pek bilmediği için, silah almak yerine silahın ücretini Aşağıbeyçayırlı thamadeye teklif etmeyi ve thamadenin kendi istediği gibi yeni bir silah almasının daha uygun olacağını düşünür. Çevresindeki birkaç kişiyle paylaştığı bu fikir konusunda herkes olumlu görüş belirtir. Bu durumda Uzunayla'lı genç, yine bir akşam vakti thamadeyi ziyaret eder. Yine hal hatır sorulduktan sonra, "Thamade. Ben senin silahını aldım işimi gördüm. Ama sen bana silahı suya attırdın. Ben sana yeni bir silah hediye etmeyi düşünmüştüm. Ama bunun yerine ücretinin takdim etmeyi ve senin kendi zevkine göre yeni bir silah almanın daha doğru olacağını düşündüm" der ve parayı vermeye teşebbüs eder. O esnada thamadenin yüzü asılmıştır. Gencin yüzüne dik dik bakar ve "Sen şu anda rahmetli babanın hayatta olmadığına dua et" der. Genç bu sözden hiçbir şey anlamamıştır. Thamade devam eder, "Eğer şu anda baban hayatta olsaydı, senin bu sözünün karşılığı bir tokattı. Ama baban hayatta değil ve sen ailenin en büyük erkek çocuğusun. Şu anda sana bir tokat attığım zaman, bütün aileni yok saymış olurum. Ama rahmetli baban hayatta olmuş olsaydı, bu yaptığın saygısızlığı cezasız bırakmazdım" der. Genç daha da şaşırmıştır ve ne yapacağını bilememektedir. Bütün Çerkeslerde olduğu gibi, kendisine yapılan bu iyiliğin altında kalmak da istememesine rağmen, yine thamadenin tepkisini çekecek bir hata yapmaktan da çekindiği için thamadeye sorar. "Peki benim burada ne yapmam gerekiyor? Bu hatamı nasıl telafi edebilirim?" Thamadenin cevabı ise adeta xabzenin ruhu gibidir. Thamade; "Sen şimdi git ve bana vermeyi teklif ettiğin bu parayla kendine bir silah al. Eğer kendin alamıyorsan, alabileceğini düşündüğün bir arkadaşından yardım iste ve silahı ona aldır. Senin silaha ihtiyacın olmayacağını biliyorum. Ama götür ve silahı evine koy. İlerde bir gün, tıpkı senin bana geldiğin gibi, silaha ihtiyacı olan bir Çerkes genci kapını çaldığı zaman, 'Neden?' diye sormadan silahı çıkartıp ona verisin" der.

Burada söz konusu şeyin silah olmasının bir Çerkes için tabii ki sembolik bir önemi vardır. Ancak olaya sadece bu açıdan bakılmadan, bir thamadenin, xabzenin nasıl nesilden nesile geçtiğini ve xabzeyi uygulamak için köyde yaşamının şart olmadığını anlatması bakımından çok yerinde bir örnektir. Bunu yapan Aşağıbeyçayırlı thamade, bugün daha da ilerlemiş yaşına rağmen, kapısını çalan bir Çerkes gencine yine aynı yakınlığı gösterecektir şüphesiz. Bu anlattığım örnek de gösteriyor ki, xabze bir Aşağıbeyçayırlı için üzerinde konuşulan ve arkasından güzelleme yapılan bir nostalji ögesi değil, her halükarda ve her şartta hâlâ sürdürülen bir yaşam biçimidir. İşte bu yüzden Aşağıbeyçayır, bu kültürün bütün canlılığı ile yaşamaya devam ettiği bir Kabardey köyüdür...

Çocuk, oyun drama...

Anadil ve Drama öğretmeni İlkay Karaduman, "Yürüttüğüm anadil kurslarında gördüm ki, anadilimizin seslerini duyurmadığımız çocuklarımıza, bu sesleri daha sonra tahta başında öğretmek çok zor. Bu öğretme işine oyun katıldığı zaman, çocuk öğrenme işine katılıyor. Çocuk Adigece aldığı isimleriyle (bu renk, bitki ve hayvan olabilir), yer değiştirme oyunu oynarken tüm kaslarını etkin kullandığı için, sesler kulağında ve dilinde kalabiliyordu."

KARADZCUK İLKAY KARADUMAN

Drama Uzman Öğretmeni

"Çocuğun oynama şekline benzeyecektir, büyüdüğü zamanki çalışma şekli"

Adige Atasözü

O kullarıımızdaki geleneksel eğitim sistemi çocuğu pasifleştirir. "Sus, dinle, yaz" anlayışı içinde çocuk duygularını harekete geçiremez. Oysa eğitim bilimine kafa yoran insanlara göre, öğrenmenin ön koşulu duyguların harekete geçirmektir. Duyguları harekete geçirmenin de "Sus ve yaz"dan geçtiği söylenemez.

Drama, yaparak öğrenme, yaşayarak anlamadır. Bir olayı, olguyu, durumu atölye ortamında inceleme araştırma yöntemidir drama. Drama etkinliğinde çocuk bazen bir resimden, bir müzik parçasından, bir nesneden, yarım kalmış bir öyküden bazen yalnızca bir cümleden yola çıkarak öyküler kurgular ve oynar. Bu oynama esnasında

bazen anne, baba, öğretmen ya da hasta bakıcı olarak yaşamdaki rolleri üstlenir. Olaylara onların açısından da bakarak, empati becerisini geliştirir.

Bir drama oturumu genellikle, ısınma, asıl çalışma ve değerlendirme aşamalarından oluşur. Isınma, grubu fiziksel ve ruhsal olarak, yapacağı asıl çalışmaya hazırlar. Oyun ve doğaçlama drama'nın temel tekniklerindendir. Ve ısınma aşamasında en çok oyundan faydalanılır. Oyun sayesinde çocuk aktifleşir. Duyularını etkin kullanır, duygularını harekete geçirir. Arkadaşlarıyla ve mekanla etkileşime girer. Bu etkileşim sayesinde kendini ve arkadaşlarını tanıma fırsatı yakalar. Hırçın, uyumsuz, oyunbozan, sessiz ve lider olma gibi kimi niteliklerini oyun içinde arkadaşlarından aldığı tepkiler ile algılar. Oyun, çocuğun imgelem gücünü geliştirir, bağımsız düşünüp bağımlı hareket etmesini ve iş birliği içinde olmayı öğretir.

Drama çalışmalarının ikinci aşaması, asıl çalışmadır. Asıl çalışmada, hedeflenen şeye ulaşmaya çalışılır. Bu hedeflenen şey, herhangi bir dersin konusunu öğretmek olabileceği gibi, seçilen bir konu hakkında katılımcıda farkındalık yaratmak, onu bilinçlendirmek de olabilir. Asıl çalışma aşamasında grup, kendilerinin belirleyeceği bir konuda bir tiyatro oyunu da yazabilir. Çocuklara yönelik, onların gelişim özelliklerini dikkate alan oyunların çok az olduğu bir ülkede, bu çok yerinde bir çalışma olur. Fakat bu noktada bir parantez açmak gerekir. Çocuklarla böyle bir çalışmayı yürütecek liderin (öğretmenin), tiyatro alan bilgisine sahip olması ve çalışacağı grubun gelişim özelliklerine haiz olması gerekir. Drama yöntemiyle, yazılı bir tiyatro metninin çözümlenmesi ve sahnelenmesi de mümkündür. Ve böyle bir çalışmayla da katılımcılara (*burada katılımcı kelimesi özellikle kullanılmıştır. Çünkü bir drama çalışması yalnızca çocuğa yönelik değildir. Her yaş grubundan katılımcılarla, hemen her konuda drama atölyesi düzenlenebilir*) çok şey kazandırılabilir (*Dört temel dil becerisini geliştirmek, bedensel ifadeyi geliştirmek, empati becerisini geliştirmek v.b.*). Drama bütün bunları çeşitli teknikler aracılığıyla yapar. Bu tekniklerden bir tanesinin oyun olduğuna yukarıda değinmiştik.

Özellikle asıl çalışma aşamasında dramanın kullandığı teknik ise, doğaçlamadır. Doğaçlama kökenbilim itibarıyla 'öngörülme' anlamına gelir. Dramada doğaçlama, sonucu öngörmeden, içten geldiği gibi oynamadır. Ve bu tekniğin çocuğa,

katılımcıya kazandırdıkları başka bir yazının konusu olabilir. Biz bu yazıyla daha çok, çocuk için oyunun önemi üzerinde durmaya çalışacağız.

Drama çalışmasının son aşaması, değerlendirmedir. Bu aşamada lider, çocuklardan (*ya da katılımcılardan*) sözel ya da oyun yoluyla geri dönütler alır. Çalışmayla ve grupla ilgili çocuğun ne hissettiğini, olumsuz duygular yaşayıp yaşamadığını anlar. Çalışmada verilmek istenen konunun anlaşılıp anlaşılmadığı üzerine çıkarımlar yapar. Dramanın geleneksel eğitime alternatif olabileceğinin, oyunun çocuğun gelişim sürecini tamamlamada vazgeçilmez olduğunun, bu toplumun eğitim işini yürüten kurumlarınca henüz kabul gördüğü söylenemez.

Geldiğim kültürde oyunun yerine bakmaya çalıştığım zaman (*kıt kaynaklarla da olsa*) oyunun bir zamanlar eğitimde ne kadar işlevsel olduğunu görmek, yaptığım işe daha çok sanılmamı sağlıyor.

İki sene önce, çocukların yaz kampı için, Kafkas Demekleri Federasyonu tarafından görevlendirilip, Nalçık'e gittiğimde, dikkatimi en çok çeken şeylerden biriydi, çocuğa ayrılan oyun alanları ve parklar. Bunun yanı sıra, yaz tatili döneminde çocuklar için özel olarak ayarlanan sanatoryumların bahçelerinin geniş ve birçok spor alanlarına sahip olması da dikkat çekiciydi. Hemen her kesimden çocukların kaldığı bu mekanlarda anadilleriyle doyasıya oynayan çocuklar çok mutlu gözüküyordu. Belirli programlar dahilinde kullanılan bu mekanlarda çocuklar uzmanlar eşliğinde de oyunlar oynayıp, çeşitli spor faaliyetlerini yürütüyorlardı. Bu sanatoryumda çocuklarla oyun oynayan bir öğretmenin hediye ettiği 'Адыгэ сабий Джэ-гуклэхэр' isimli kitapta, kültürümüzde çocuk eğitiminde oyunun yeri net olarak görülmektedir.

"Шцэблэр шэныфлэу гушхйауэ, кьапууфлэу, узыншэу кьэтэджын шхьэклэ, мыхьэнэшхуэ дыдэ ялэш джэгклэхэм."

Джэгуклэхэм сабийм игупсысэм зырагьэужь, ар гьашлэм, лэжыгьэм хуауэшл, емрэ фымрэ зэхишыкл яшл. Адыгагьэмрэ чыхугьэмрэ хуагьасэ, хуаунэтл, ар я дуней тэтыхлэм яшыш. Адыгэхэм кьадэгьэурыклэуэу.

ялэш джэгуклэ хьэлэмэтышэ куэд. Нобэми абы яшыш зыкьомыр хьума хьуауэ шытш, ахэр льяпкьым ишлэблэр шипклэ, шигьасэклэ кьыгьэсэбэпу, езы сабийхэр шызэрыгьэсэжклэ сэбэл кьахуэхьуэ."

Bu satırlar Türkçe karşılığını şöyle bulabilir:

"Nesli kendine güvenen, güçlü, sağlıklı, iyi değerlerle donanmış olarak yetiştirebilmek adına, oyunun anlamı büyüktür. Bununla da kalmaz. Oyun çocuğun düşünme becerisini geliştirir. Onu hayata hazırlar. İyiyle kötüyü anlamasını sağlayarak, 'Adıyağa' ya, insan olmaya, yöneltir. Bu yolda deneyimler kazandırır, insan olabilmeyi hayatının odağına koymasında yardımcı olur.

Adigelerin hep çok enteresan oyunlar olagelmıştır. Bu oyunlardan bazıları günümüzde kadar korunmuştur. Bunlar yeni neslin eğitiminde ve öğretiminde araç olarak kullanılır. Bu oyunları çocuklar kendi aralarında oynarken de, bir eğitim işlevindedir."

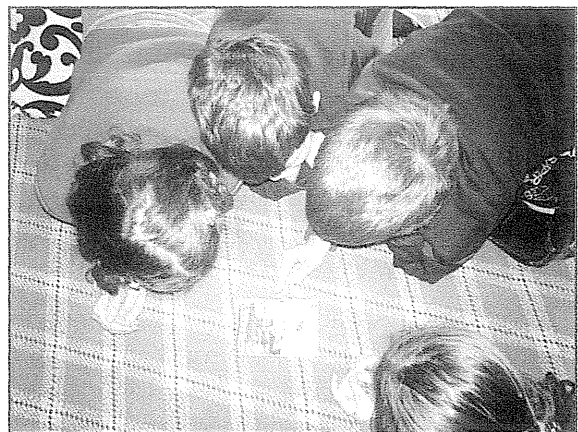
"Пасэм шыгыуэ уей-уей жезыгыэлэу шыта Адыгэхэм я шэблэм я гыуэт хьэлшэн дахэр, губзыгыагыр, акьылжаныр нэхьыбэу кызыпахыр я нэхьыжыхэмрэ я ныхьыгэу зыдэджэу, зыдэпсэхуэмрэт. Абы кыгьэрт шэблэм и узыншагыэкли, и гупсысэккли, и зыужыкэккли эпэш, ешхь хьун шхьэккэ, сабий джэгуклэхэмрэ, сабийуэрыуатэхэмрэ, кьалэныгхуэ дыдэхэр ягъээшэн хуйуэ. Араш, дауи, кызыхэklar. Адылэ сабий джэгуклэхэм я куэдагыр, Адыгэ сабий уэрыуатэм и кьулеагыр. Сытабы хэмыту кьэнэжа?

Льэшу, арыхуэу, ьэрыуэу, бэьэчу, кьэрыфлэу, набдэгубдзаплэу, сакьыу, гулытэ хэлы, нэшэнэккэ лэуэ, акьыгжану, гушлэгугуэу, хэбзэ ишэу, игъээшлэу шэблэр кьэтэджын шхьэккэ кьыпхуэлэтэнкым шэблэр и узынагыкли, и гупсысэкли узэшлэ хьун шхьэккэ, джэгуклэхэм, кьэбжэккхэм, кьуэжыхьхэм, псыншлэрыпцалэхэм мыхьэнэуэ ялэр.

Куэдрэ зэхохыр: "Сабийм и джэгуклэм ешхьш балигъ хьуа иужьккэ и лэжэжэхьунур." Абы пэжагы куэд хэлыш. Икки гулытапхьэш Адыгэ сабийхэр памыубыдауэагу пэшыху ягъэджэгуу зэрышытам. Ягъэээраныртэкым, Ягъэкьуейшлейртэкым, ауэагъэджэгурт, ягъэгушхьэрт. Уэблэмэ сабийр мыджэгумэ, зыгьэр зыдигьуэу, сымадэуялытэрти, гузавэхэрт."

Bu satırların karşılığı ise:

"Geçmişte, Adigelerin güçlü ve lider oldukları dönemde, yeni kuşağın sahip olduğu güzel huy, akıl, irade, pratik zekanın, çocukların yaşitlarıyla oyun

oynayabilmemesinden ve büyükleriyle zaman geçirebilmesinden kaynaklandığı anlaşılmıştır.

Bu, beraberinde şu sonucu getiriyordu: Neslin sağlıklı, gelişim sürecini tamamlamış, düşünebilen bireyler olması için, oyuna ve söylencelere büyük görevler düşer. Şüphesiz ki Adıge kültüründe çocuk oyunlarının çokluğu, söylencelerinin eğitimde işlevsel olması bu sebeptendir. Güçlü, becerikli, irade sahibi, ileriye görebilen, dikkatli ve anlayışlı, pratik zeka ve vicdan sahibi, xabzeyi bilen ve uygulayan fiziksel ve ruhsal sağlığa sahip bir nesil için, oyunun, tekerlemenin, bilmecelerin anlamı çok büyük.

En çok duyulan: 'Çocuğun oynama şekline benzecektir, büyüdüğü zamanki çalışma şekli'. Bu sözün doğruluk payı büyüktür. Ve bilmek gerekir ki, Adıgeler çocuklarını şartlar koşmadan doyusıya oynatırlardı. Yaramazlığa, şımarıklığa, izin verilmezdi. Ancak oyun oynatılırdı çocuklara. Daha da doğru söylemek gerekirse, çocuk oyun oynamadığı zaman bir sorun olduğu düşünülerek telaşlanılırdı."

Bir dönem Ankara Derneği'nde, iki senedir de Uzunayla Derneği ve Kayseri Kafkas Kültür Derneği'nde yürüttüğüm anadil kurslarında gördüm ki, anadilimizin seslerini duyurmadığımız çocuklarımıza, bu sesleri daha sonra tahta başında öğretmek çok zor. Bu öğretme işine oyun katıldığı zaman, çocuk öğrenme işine katılıyor. Çocuk Adıgece aldığı isimleriyle (bu renk, bitki ve hayvan olabilir), yer değiştirme oyunu oynarken tüm kaslarını etkin kullandığı için, sesler kulağında ve dilinde kalabiliyordu. Kelime salatası oyununda, bir grup çocuk, kelimeleri oluşturan heceleri karışık bir şekilde, söylerken bu kelimelerin oluşturduğu cümleyi bulma işi diğer çocuklara kalır. Oyunu en iyi şekilde oynama çabasına giren çocuklar, sesleri doğru çıkaramama kaygılarını atar ve rahatlarlar. Hem bu bir oyundu ve yanlış yapma gibi bir şey olamazdı. Üstelik bu çalışmalarda 'yemük' olan tek şey, sesini kısmaktı.

Kelime türetmece oyununda katılımcılar gruplara ayrılıyor, (gruplar isimlerini, anadilde komik olan bir hayvandan alıyordu) verilen süre içinde hangi grup daha çok kelime türetirse galip o oluyor ve ödülü de, 'FIPSO' eşliğinde kocaman bir alkış oluyordu. Bu yarışma hali çocuğun ilgisini canlı tutuyor, kendini tümüyle ortaya koymasını sağlıyordu. Çalışma yeri bölgelere ayrılarak, bölge-

lere Adıgece isimler verip (xeku, xase, xade, wune, gibi) bu yerlere çocukların değişik durumlarda (tek ayakla zıplayarak, zikzak çizerek, el çırpıp gittiği yerin ismini yüksek sesle söyleyerek v.s.) gitmesini ve gittiği yerin ismini söyleyip bir arkadaşını istediği yere çağırmasını söylediğiniz oyunda ise, yine sesleri kullandığı için, öğrenme işi çok daha kolay oluyordu.

Uzunayla Kültür ve Dayanışma Derneği'nin Pse Drama Grubu, 8-12 yaş grubundan oluşuyor ve Adıgece sesleri öğrenmeye devam ediyorlar drama yöntemiyle. Bu sene tiyatro çalışmalarını anadilleriyle sunamayacaklar şüphesiz. Fakat anadillerine olan ilgileri ailelerince de desteklenirse, diasporada dil bilen 'Pse'lerimiz, umutlarımız artacak.

Guğ Tiyatro Grubu, 2006'da anadil kurslarına katılan, (18-25 yaş grubu) öğrencilerle oluşturulan bir grup. Guğ'den anavatanda eğitim almak üzere iki kişinin ayrılması gurur kaynağımız olurken, bu yılki dil kursundan yeni üyelerin katılımı da sevincimiz oldu. Guğ, anadilini geliştirmeye çalışırken oyunlar oynuyor, tekerlemeler çalışıyor. Oyunculuklarını da, -anadilinin gelişimi kadar önemli olmasa da- yaptıkları doğaçlamalarla geliştiriyorlar. Grup, en yakın zamanda Utij Boris'in üç ayrı komedisini seyircisiyle buluşturacak.

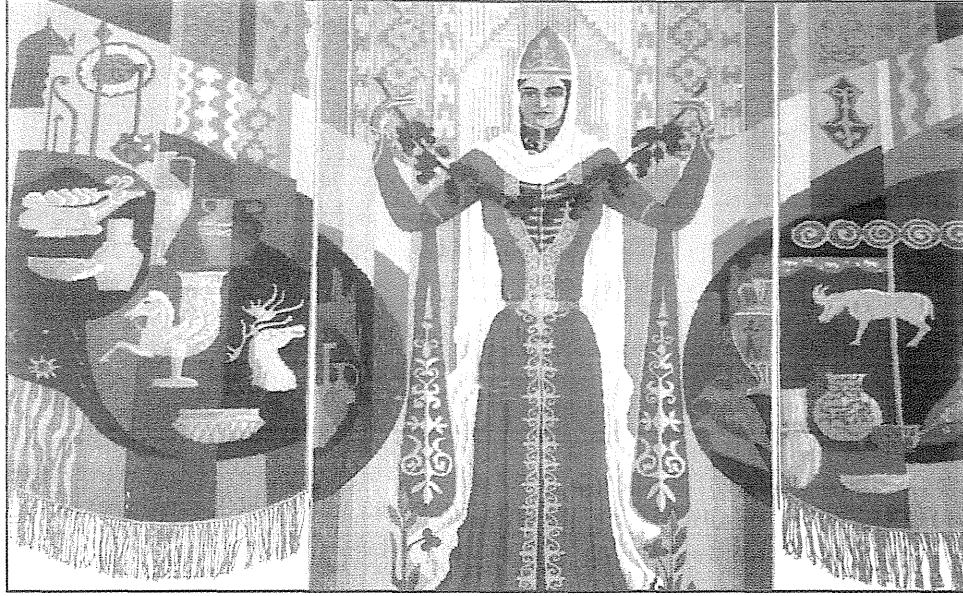
"Akıllı bir adam yaşarmış. Bir gün komşusu danışmış:

- Hangi yaşta başlamak gerekir çocuğu eğitmeye?
- Sizininki yaşı nedir? diye sormuş adam.
- Bir aylık.
- Geciktiniz, doğduğu gün başlamalıydınız, demiş."

Bu akıllı adamın hikayesi Nalo Zavur'un, 'Çocuğun Karakter Eğitimi' isimli kitabında geçiyor. Zavur, çocuklar için eski oyunları, tekerlemeleri, masalları, (hem kendi kültürümüzün masallarını hem başka kültürlerle ait klasikleşmiş masalları) şiirleri toplamış, çocuklarımıza ulaştırılması umduyla...

Dileriz, tüm çocuklar, kendi dillerinde oyun oynama ve eğitim alma şansına sahip olurlar. Ve dileriz ki tüm büyükler, içlerindeki çocuğu yitirmeden yaşama sevincini ileriki zamanlarına taşırlar.

Wuzınşowu...

Misafirin uyması gereken kurallar...

■ Çeviren: ÇURMIT MUZAFFER KALKAN

Misafirlerin görevleri hakkında, çok daha geniş bir bilgi ihtiva eden birçok kaynak vardır. Bu xabzeler; bizim yazamadığımız başka güzellikleriyle birlikte, yıllarca yaşanmıştır. Atalarımızın uyguladığı, o günün yaşantısına denk birçok xabze kuralı, kültürümüzün bir parçası olarak bilinmeli ve sahip çıkmalıdır. Bizim aşağıda izah ettiğimiz bölümler daha çok, bugünkü hayatımızda da uygulanabilir ve gerekli olanlardır. Aynı zamanda, misafiri de ev sahibini de rahat ettirecek, üzmeyecek, tersine onlara sevgi saygı kazandıracak, yapıldığında mahcup olunmayacak, bilakis başkaları tarafından takdir edilecek xabzelerdir.

Adige halkı misafire çok değer verir, onu tanrının elçisi kabul eder. En güzel odalar, en güzel yiyecekler, en güzel yataklar, en güzel kurbanlıklar misafir içindir. Fakat misafir de görevlerini çok iyi bilmelidir. Günümüzde de geçerli olan ve herkese lazım olan bu kurallar şöyledir:

* Misafir olarak bir yere giden kişi orada geçerli olan, az da olsa farklılıklar gösterebilecek xabzelere kendini uydurmalı, ev sahibinin kurallarına, nizam ve intizamına uymalı. Hoşuna

gitmeyen bir durum varsa bile bunu ev sahibine belli etmemeli. Bir pselejde (atasözümüzde) "Haşape vişame kıpxuaş vi vınafeş (Misafir isen, sana ne söylerlerse kabul edeceksin)" denir, bir başkasında da, "Haşer şınem xuedev u şabes (Misafir sözlere dikkat etmeli, tatlı dilli olmalı)" denmektedir. Misafir ev sahibinin tekliflerine uymalı, söylediklerini kabul edip, beğenmese de belli etmemeli. Bir atasözünde "Misafir kuzu gibi uysal olmalı" der. Adigelerde misafir olduğun yeri değiştirmek yoktur. Bısım (misafir olduğun ev

sahibini) değiştiren misafire pek kıymet verilmez, ayıplanır. Bısmı razı olmadan, ev değiştirmek büyük ayıplardan sayılır. Adigeler iyi misafirlerine (haşe terez'im) asla keçi veya oğlak kesmezlerdi, değersiz bir ikram olarak görülürdü. Fakat misafir aynı köyde eski ev sahibini bırakıp, başka bir eve misafir giderse, yeni ev sahibi bu misafire niş (misafir için kesilen hayvan) olarak keçi veya oğlak keserdi. Bununla adeta bısmı değiştiren kişi, herkese ilan edilirdi. Keçinin bağırarak yakalanıp kesildiğini duyan komşular, hemen durumu anlarlar, bu misafirin ev sahibini değiştirdiğini ve ayıp ettiğini bilirlerdi.

* Misafirin kaldığı evin işlerine akıl verir gibi kanşması, ev sahibine akıl vermeye, yol göstermeye kalkışması ayıptır. Bir konu için görüş istenirse, onları üzmeden, incitmeden kendi fikirlerini söyleyebilir. Bu da güzel bir davranış olur.

* Misafirin kaldığı sürece çok konuşması, çok yemesi, obur davranması, çok su veya başka içecek içmesi ayıptır. Gelen yemeği beğenmemek, yemek ayrımı yapmak olmaz. Hatta sağlığını etkileyecek bir yemek olsa bile, yemeğin güzelliğini, lezzetini övmek güzel bir davranıştır. Adigeler her zaman kendilerine "Nibe xuefij, nıapsej (midesine düşkün, büyük kanı) " dedirtmezler, denmesinden de utanırlar. Misafir yemek tabağına konan yemeklerin hepsini bitirmez, silip süpürmez.

* Misafir, gittiği evi her zaman hazır bulmayabilir. Aniden çıkıp gelen misafir, ev sahibinin işleri nedeniyle olabilecek dağınıklığı, o an umduğu gibi bir ortam bulamamasını hoş görmeli, güler yüzle karşılamalıdır. Bunu atalarımız, "Haşer sıtşığı hazır şıhake, bısmır şımihazırı meğu (misafir her zaman hazır durumdadır, ancak bısmının hazır olmadığı durumlar vardır)" sözleriyle anlatmışlardır.

* Misafirin kendi başına evi gezmesi, çok sık girip çıkması, sağı solu gözetlemesi uygun değildir. Kaldığı evin eşyalarna imrenmek ya da o duyguları ev sahibine hissettirmek de hoş görülmeven davranışlardandır. Ev sahibi, evinde bulunan eşyaları tanıtır, onlar hakkında bilgi verirse, misafir olarak çok fazla abartmadan, "güle güle kullanın, hayrını görün, sağlıkla eskitin, daha iyisiyle değiştirin..." gibi sözler söylemek uygundur.

* Misafir, ne zaman kalkacağını, ne zaman gideceğini iyi bilmelidir. Bir evde çok fazla kalmak iyi değildir. Bu duruma düşenlere "haşe p'e kine" derler. "Misafiri gidene imreniyoruz" dedirtmemek için, uzun süre misafirlikte kalmamak (zaruret dışında) uygun bir davranıştır. Gitmek için çok

acele edip, sofraya hazırken çekip gitmek de ayıptır. Eskiden bir evde üç günden fazla kalan misafir artık o evden sayıldığı için, ev sahibinin her işine yardımcı olması gerekiyordu. Misafirliğe giden kişinin xabzeyi iyi bilmesi, utanacak bir duruma düşmeden evine tekrar dönmesi çok önemlidir. Adigeler bu durum için, "Yi deler haşape vımgakue (delini misafirliğe gönderme) atasözünü kullanırlar.

* Misafir, bulunduğu ortamda sevmediği kişiler ve hoşlanmadığı bir durum olursa, sabırlı olmalı, bısmının (ev sahibinin) hatırı için, Adige kültürünün gereği olarak durumu olgunlukla idare etmelidir.

* Misafir, Bısmının yemeğini yedikten sonra, kendisine ikram edilen yiyecek ve içecekler için güzel sözler söyleyerek, teşekkür etmeli (Dıfğatğajas, fi tğajığaer tham kih yış- fi rızkır vubağue, kızıxexar nıkue yiremuğ! - yedirdiniz bizi mutlu ettiniz, mutluluğunuz uzun olsun - nızkınız bol olsun, aldığınız yerler eksilmesin...vb.)

* Misafirin, ev sahibi veya onun akrabaları ile ilgili hoş gitmeyecek, onları incitecek olumsuz şeyleri gündeme getirmesi ayıptır. Bu durumda misafir, ev sahibi tarafından ile ilgili terbiye görmemiş biri olarak nitelendirilir. Misafir erkek ise ev sahibi bayanlara, bayan ise erkeklere karşı kibar, saygılı, ciddi, ağırbaşlı ve edepli hareket etmelidir. Aksi davranışlardan misafirin bısmı saygılı olmadığı anlamı çıkar, bu tutum misafirin şahsiyetini küçültür.

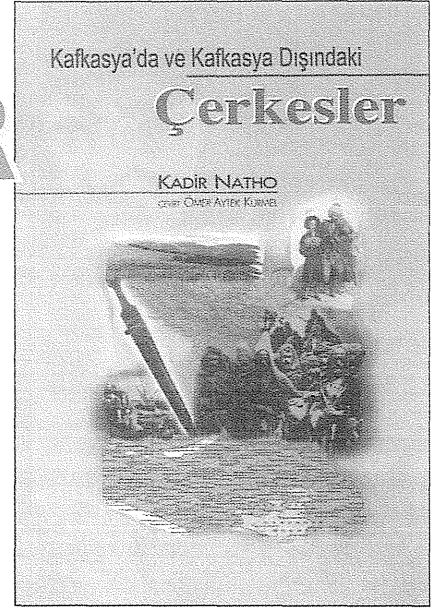
* Misafir bir istekte bulunmaz, bu utanılacak bir durumdur. Ev sahibi bir hediye verirse, ciddiyle teşekkür etmelidir. Misafirin aldığı hediye, çok ihtiyacı olan bir şey veya çok zor bir işin halledilmesi olsa bile, "Ne iyi oldu bu hediyeye..." gibi abartılı sözlerle, deyim yerindeyse hediye üzerine atlaması hoş değildir. Biraz ağırdan alarak, "Çok düşüncelisiniz..." gibi güzel sözlerle memnuniyetini bildirmesi uygun olur.

* Misafir evden ayrılırken kaldığı sürece rahat ettiğini memnuniyetini güzel bir konuşmayla dile getirmeli. Ev sahibine, ev sahibinin eşine, varsa kızlarına, kendisine yapılan hizmetten ve misafirperverliklerinden dolayı teşekkür etmeli, "Mı duneym vızınşağam nakhre nakh lape şıakımı; fi vızınşağar bıdev, fi haşer kueduv, fi nakhijxer jı şıhamaxuev, fi nakhışexer jia dauev, fi nasıpır kueduv tham ğa minke fiğavine veya evinizden huzur ve sağlık eksik olmasın bolluk bereket hep sizinle olsun" gibi dileklerde bulunmalı, son olarak büyüklerle tokalaşıp, veda etmeli ■

Kafkasya ve Kafkasya Dışındaki ÇERKESLER

Eser, Çerkes tarihini ve kültürünü mitolojiden alıp günümüze kadar getiren hacimli bir icmal. Bu şekilde esasen var olan muhtelif dillerdeki eserlerin incelenmesi ve yorumlanması üzerine kurulmuş oluyor.

■ **BERAT YILDIZ**

Tercüme: Ömer Aytekin Karmel, (Ankara, KAFAV: 2009) 441 s.

Natho Kadir yaşayan Kafkasya kökenli entellektüellerin en önde gelen figürlerinden biri olup bu sığata sahip olması da aslında onun hayat serüveni ile birebir alakalıdır. Sovyet döneminde Kafkasya'da doğan ve daha 16 yaşında iken II. Dünya Harbi'nde Kafkasya'nın kurtuluşunu görmek için mücadele eden sonrasında hayatın kendisini savurduğu Avrupa topraklarında 10 seneyi aşkın zaman geçiren ve nihayetinde de Yeni Dünya'ya göç ederek vatani için mücadelesine başka bir boyutta kaldığı yerden orada devam eden abidevî şahsiyetlerden biridir Natho Kadir.

Modern dünya tarihinin en çetrefilli dönemine tanık olup bu dönemde dünyanın birçok coğrafyasında bulunan ve oralarda daha geniş bir dünya görüşünü kazanmakla beraber muhtelif lisanlar öğrenen Natho Kadir'in bütün bu hayat birikimini kült eseri olan 'Çerkesler'de görmek mümkün.

Eser, Çerkes tarihini ve kültürünü mitolojiden alıp günümüze kadar getiren hacimli bir icmal. Bu şekilde esasen var olan muhtelif dillerdeki eserlerin incelenmesi ve yorumlanması üzerine kurulmuş oluyor. Gayet düzgün tercüme edilen eserin mütercimi ise Ömer Aytekin Karmel. Kitabın orijinal belgelerin yoğunlukta olduğu katı akademik kurallar ile basit şekilde kaleme alınan kitapların tam ortasında yer aldığını söyleyebiliriz. Şahıs ve yer isimlerinin bulunduğu bir indeks kitaba eklenmiş

olsa idi daha şık olurdu. Kitap; Çerkesler, Eski Çerkes Tarihi, Ortaçağ Çerkes Tarihi, Çerkes Memluklarının İkinci Kez İktidara Yükselişi, Rus-Çerkes Savaşı, Çerkes Halkına Uygulanan Soykırım, Anavatandaki Çerkesler, Çerkes Diasporası ve Günümüzde Çerkesler şeklinde bölümlere ayrılıyor.

Katkinin en orijinal olduğu kısımlardan birisi yazarın bizatihi içinde bulunduğu A.B.D.'deki Çerkes diasporası. Eski Göçler, İkinci Dünya Savaşı Göçleri ve Diğer Diasporalardan gelen göçler şeklinde alt başlıklara ayrılan bu bölümde yazar, Çerkes muhacirlerin aile hikâyeleri ile "yurtsuzlar" (DP [Displaced Persons]) ın başlarından geçen olayları ve sonrasında da Türkiye, İsrail, Ürdün, Suriye gibi diasporalardan gelenlerle beraber New Jersey etrafında gelişen örgütlenmeleri ve burada teşekkül eden yapıda insanların Kafkasya sorunlarına kafa yormaları hakkında eşsiz malumat veriyor.

Bütün bunlardan sonra kıymetli Natho Kadir'in neden hayatını kaleme almadığını merak ediyor insan. Çerkes yazınında biyografi veya otobiyografi alanı henüz emekleme aşamasında. Fakat Kafkasya üzerine kafa yoran insanların örgütlenmeler yanında aslında külliyetli bir kısmının bireysel çabalarla var olması bu alanlara daha fazla ilgi duyulmasını gerektiriyor.

Temennimiz kendisine uzun ömürler dilediğimiz anıt insanlarımızdan biri olan Natho Kadir'in bundan sonraki çalışmasının bu yönde olması ■

BAŞINI DİNLEMEK İSTEYEN KADIN

SENİYE BERZEG

Çocuklar için Çerkes Masalları Kitabı'ndan...

Bir zamanlar, dünyadaki hiçbir şeyden hoşnut olmayan, hiçbir şeyi beğenmeyen yaşlı bir kadıncağız vardı. Bu huyuyla yaşlı kocasını da canından bezdirmişti.

- Evimizi koruyacak bir köpek, Evdeki fareleri avlayacak bir kedi,

Sabahları bizi uyandıracak bir horoz,

Etini yiyeceğimiz bir domuz,

Odunumuzu taşıyacak bir at...

Bunlardan bir tanesi bile eksik olursa ben yaşayamam! diye sürekli sızlanıp durduğu için yaşlı kocası ne yapıp yapmış bunların hepsini bulup getirmişti.

Gece kadın yatağında uyurken, kedi bir fare yakalamıştı. Farenin cıyıklamalarını duyan yaşlı kadın sinirlenerek yatağından fırladı ve kocasına şöyle dedi:

Hey ihtiyar, bu kedi bana rahatlık vermiyor.

Benim istediğim böyle bir kedi değildi. Onu götür ve uzak bir yere at, bir daha da geri dönmessin.

Yaşlı adam isteksizce kalkıp kediyi bir torbaya koydu ve uzak bir yere götürüp attı. Yaşlı kadın:

- Oh, oh çok iyi! Kulakların dinlendi demeye kalmamıştı ki, köpek evin önünden geçen birine havlamaya başladı.

- Hey ihtiyar, dedi yine yaşlı kadın. Bu köpek bana rahatlık vermiyor, götür birine ver, onu kapımızın önünde istemiyorum.

Yaşlı adam, köpeği alıp götürdü ve birisine verip geri geldi.

- Oh, oh çok iyi! Artık kedi sesi de köpek sesi de duymuyorum, kulakların dinlendi, dedi yaşlı kadın.

Bunu söyleyerek birazcık uykuya dalar gibi olmuştu ki bir horoz sesi duydu. Başını kaldırıp dinledi: köydeki tüm horozlar sırayla ötüyorlardı.

Yaşlı kadın:

- Neyse, onlar sorun değil, bizim deli horoz aralarında olmasın da! dedi.

Gözlerini ancak kapamıştı ki kendi horozları da sanki tam omuzunun üzerindeymiş gibi kulağının zarını patlatırcasına uzun uzun ötmeye başladı.

- Allah canını alsın, dedi yaşlı kadın. Bana bak ihtiyar, ben bu horozu da istemiyorum. Olmaz olsun bana rahatlık vermiyor. Götürüp ormana at şunu da oradakileri rahatsız etsin.

Yaşlı kocası yine isteksiz bir şekilde horozu yakaladı ve ormana götürüp bırakarak geri geldi.

Böyle böyle, yaşlı kadın "bana rahat vermiyorlar" diyerek sahip oldukları tek atları ve domuzlarını da evden uzaklaştırmakta gecikmedi.

Artık evlerinde ve kapılarının önünde kendilerinden başka tek bir canlı kalmamıştı. Bu şekilde aradan uzun bir süre geçti.

Şimdi yaşlı kadın geceleri yattığında fareler başının etrafında oynuyor, kulaklarını tımlayıp

onu uyandırıyor, ona bir an bile rahatlık vermiyorlardı. Yine böyle bir gece farenin biri yaşlı kadının elini ısırverince yerinden fırlayıp,

- Koca Kedi! Yakalasana şu fareyi" diye haykırdı.

- Koca kedi artık evde değil, dedi yaşlı kocası.

- Onu mutlaka bulmalısın, yoksa benim huzurum kalmadı, dedi yaşlı kadın sızlanarak.

Kocası hiçbir şey söylemedi.

Böylece yaşayıp giderlerken bir gün, zaten pek fazla olmayan ekinlerini toplayıp kurutmak üzere evin verandasına serdiler. Fakat o gece tüm ekinleri çalındı.

Yaşlı kadın haykırmaya başladı:

- Bu verandayı bekleyen bir köpeğimiz olsaydı, ekinimizi kimse çalamazdı ihtiyar!

Kocası yine bir şey söylemedi.

Artık yaşlı kadını geceleri fareler uyutmuyor, sabaha karşı uykuya daldığında da horoz sesi bekleyerek günün büyük bir kısmını yatakta geçiriyordu. Yemek pişirme saatleri geçip gidiyor, evinin önü temizlenmeden kalıyordu.

Sonbahar gelip çatığında, komşularının hepsinin kışlık eti de, odunu da hazırdı. Yaşlı kadının ise ne evinde eti ve yiyeceği vardı, ne de odunluğunda odunu.

Bunların hepsi, yaşlı kadının rahatına fazla düşkün olması nedeniyle başlarına gelmişti ■

F&A

Fehmi Aygün®

Barış Tekstil Ürünleri Örgü San. Tic. Ltd. Şti.

Merkez: İvedik O. S. Ağaç İşleri Koop. 21. Cd. 596. Sk. No: 7

Tel: 0312 394 18 55-56-57 • **Faks:** 394 18 58 • İvedik/ANKARA

Şube 1 : Ceyhun Atıf Kansu Caddesi No: 118/B Balgat

Tel : 0312 473 47 42 • **Faks:** 473 48 56 • ANKARA

Şube 2: Yeni Etlik Caddesi No: 82/C Etlik / ANKARA

Tel: 0312 326 00 46

Şube 3: Matbaacı Osman bey Sok. No: 9/1 Şişli / İSTANBUL

Tel: 0212 232 56 46 - 0212 232 55 45

NART TOUR

TOURISM & AVIATION

"Dünyaya Açılan Yolumuz..."

17 yıllık tecrübemizle tüm seyahatlerinizde sizinleyiz...

TÜRK HAVA YOLLARI

TÜRSAB

HİZMETLERİMİZ

ADRESLERİMİZ

 UÇAK BİLETLERİ Air Ticketing
ПРОДАЖА АВИАБИЛЕТОВ

 VİZE İŞLEMLERİ Visa Services
ОФОРМЛЕНИЕ ВИЗ

 OTEL REZERVASYONU Hotel Reservation
БРОНИРОВАНИЕ ГОСТИНИЦ

 TRANSFER HİZMETLERİ Transfer Services
ТРАНСФЕРЫ

 GRUP TURLARI Daily City Tours
ОБСЛУЖИВАНИЕ ТУРГРУПП

 HAVACILIK HİZMETLERİ Aviation Services
АВИАОБСЛУЖИВАНИЕ

 KARGO HİZMETLERİ Cargo Services
КАРГООБСЛУЖИВАНИЕ

İSTANBUL Aksaray

M.Kemalpaşa Cad.

Merkez İşhanı

No: 27/A Giriş Katı

34300 Aksaray-İST.

Tel : +90 (212) 633 13 83

Fax : +90 (212) 633 13 89

Acil Gsm : +90 (533) 283 16 14

AIRPORT - ATATÜRK Havalimanı

International Terminal

Departure Hall

Dış Hatlar Gidiş

F Blok İstanbul

Tel : +90 (212) 465 45 32

Tel : +90 (212) 465 45 33

Fax : +90 (212) 465 45 34

ANKARA

Mithatpaşa Cad. No:58/3 Tel : +90 (312) 425 14 50/54

Kızılay - Ankara

Fax : +90 (312) 419 73 56

BEYLİKDÜZÜ

Barış Mah. Akdeniz Cad. Tel : +90 (212) 853 23 05

No:2/11 Beylikdüzü - İst. Fax : +90 (212) 853 24 55

Kuban Hava Yolları ve Aeroflot Nord Türkiye Resmi Temsilcisi